

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

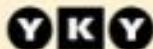
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KÄZİM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Honoré de Balzac
LANETLİ
ÇOCUK

Çeviren: Orçun Türkay

YAPI KREDİ YAYINLARI

Honoré de Balzac
LANETLİ ÇOCUK

Honoré de Balzac'ın
YKY'deki kitapları:

Yaşamda Bir Başlangıç (2001)
Lanetli Çocuk (2010)

KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Honoré de Balzac

LANETLİ ÇOCUK

Çeviren

Orçun Türkay

YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Yapı Kredi Yayınları - 3152
Kâzım Taşkent
Klasik Yapıtlar Dizisi - 78

Lanetli Çocuk / Honoré de Balzac
Özgün adı: L'Enfant Maudit
Çeviren: Orçun Türkay

Kitap editörü: Ayşe Erdem
Düzelti: Fahri Güllüoğlu

Kapak tasarımı: Mehmet Ulusel

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar / İstanbul
Telefon: (0 212) 693 00 08
Sertifika No: 36150

Çeviriye temel alınan baskı: *Balzac: La Comédie Humaine*, Bibliothèque de la Pléiade, 10. cilt,
L'enfant maudit, Gallimard, 1979.

1. baskı: İstanbul, Temmuz 2010
4. baskı: İstanbul, Şubat 2020
ISBN 978-975-08-1829-5

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2013
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/yapikrediyayinlari
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İÇİNDEKİLER

Önsöz / Tahsin Yücel • 7

Anne Nasıl Yaşadı? • 11

Oğul Nasıl Öldü? • 61

ÖNSÖZ

Lanetli Çocuk Balzac'ın ünlü yapıtları arasında yer almaz. Oysa, birinci bölümü 1833'te, ikinci bölümü 1836'da dönemin yazın dergilerinde yayımlandığına, 1837'de de okura kitap olarak sunulduğuna göre, *Eugénie Grandet* (1833), *Köy Hekimi* (1833), *Goriot Baba* (1835), *Vadideki Zambak* (1836) gibi yazarın olgunluk dönemi yapıtları arasında yer alır. Ama seksen sekiz anlatıdan oluşmuş bir bütün olan *İnsanlık Güldürüsü*'nün öteki parçalarından ayrılan bir takım yanları da yok değildir. Bu ana yapıttaki anlatıların büyük çoğunluğu yazarlarının yaşadığı dönemde, XIX. yüzyılda geçerken, *Lanetli Çocuk* çok daha eski bir dönemde, XVI. yüzyıl sonlarıyla XVII. yüzyıl başlarında geçer; böylece, hepsi de daha eski çağlarda geçen *Sürgünler*, *İsa Flandre'da*, *Cornélius Usta*, *Uzun Yaşam İksiri* ve *Bilinmedik Başyapıt* gibi o da bir ölçüde bütünden ayrılır; o da bu beş yapıt gibi *İnsanlık Güldürüsü*'nün "Felsefesal incelemeler" öbeğinde yer alır.

Ancak, "Felsefesal incelemeler" öbeğinde yer alan tüm anlatıların yazarın yaşadığı çağdan daha eski dönemlerde geçmesinin bir zorunluluk olmaması bir yana, "*Lanetli çocuk*"un "Özel yaşam sahneleri" öbeğinde yer alması hiç de aykırı kaçmazdı, hatta daha tutarlı bir seçim olurdu", demek hiç de yanlış olmaz. Öyle ya, korkunç sonu bir yana bırakılacak olursa, *Lanetli Çocuk*'ta her toplumda ve dönemde rastlanabilecek bir olay anlatıldığı söylenebilir. Kendi soyunu, kendi "soylu" konumunu temel değer olarak gören, soyunu ve konumunu sürdürmek ve güçlendirmek için her şeyi yapabilen sevgisiz ve acımasız bir kişi olan kont d'Hérouville'in yedi aylık doğan oğlunun eşinin eski sevgilisinden olduğuna inanarak onu yadsıması

ve kendisinden uzak tutması, tüm sevgisini ikinci oğlunda yoğunlaştırması, annesinin gözetiminde arı ve durgun bir yaşam süren ilk oğula yıllardan sonra, ancak ikinci oğlunu yitirmesinin ardından ve yalnızca soyunu sürdürmek düşüncesiyle yakınlık göstermesi, belirli bir töreye bağlanabilir, ama, en azından ilk bakışta, felsefe alanına giren bir tutum değildir.

Ancak *Lanetli Çocuk*'un "felsefesal incelemeler" kümesinde yer almasını bir aykırılık olarak değerlendirmek de yanlış olur: Balzac'ın seçimi romanın hem yapısı, hem içeriğiyle doğrulanır.

Lanetli Çocuk örneğin bir *Goriot Baba*, bir *Altın Gözlü Kız* ya da bir *Kıbar Fabișelerin İhtışam ve Sefaleti* gibi oluntuların, karşılaşmaların, konuşmaların doğrudan verildiği bir anlatı değildir. Balzac daha birçok anlatısında olduğu gibi burada da oluntuları ve konuşmaları doğrudan yansıtmak yerine, çözümleme ve betimlemeler aracılığıyla yansıtır bize; gene birçok anlatısında olduğu gibi burada da anlatı kişilerinin kendi gözlem ve yorumları olaylara ışık tutar, örneğin yapıtın temel kişisi Etienne'in iç dünyası annesinin gözlem ve yorumlarıyla verilir. Anlatıcının kendisi de betimleme ve yorumlarını sürdürürken, ele aldığı olay ya da kişinin özel durumundan genel durumlara atlayarak kapsamlı çözümlemelere girişir. Böylece, bir aşk ya da töre romanı aynı zamanda bir "felsefesal inceleme" niteliği kazanabilir.

Ama böyle bir durum anlatının akıcılığını eksiltmez hiçbir zaman, *Lanetli Çocuk* da tıpkı *Goriot Baba*, tıpkı *Sönmüş Hayaller*, tıpkı *Yaşamda Bir Başlangıç* gibi ilgiyle okunur.

Tahsin YÜCEL

MADAM LA BARONNE JAMES ROTHSCHILD'E

ANNE NASIL YAŞADI?

Bir kış gecesi, sabaha karşı iki sularında, Kontes Jeanne d'Hérouville'in bedenine öyle şiddetli ağrılar saplandı ki doğumun yaklaştığını hissetti; duruşumuzu değiştirmenin daha iyi olabileceğini düşündüren içgüdüyle, hem bu yepyeni sancıların ne olduğunu anlamak, hem de kendi durumu üstüne düşünmek için doğrulup oturur konuma geçti. İlk kez doğum yapmanın birçok kadını korkutan tehlikelerindense, asıl çocuğu bekleyen belalardan kaynaklanan amansız kaygılarla boğuşuyordu. Kadıncağız yanında uyuyan kocasını uyandırmamak için ancak kaçmakta olan bir tutsakta görülebilecek, derin bir dehşetin yarattığı özenle dikkatli davranmaya çalışıyordu. Acısı gittikçe artsa da, yaş elleriyle yastığa bastırıp bedeninin kendisini bitkin düşüren duruşunu değiştirme işine odaklandıkça, onu hissetmez oldu. Evlendiğinden beri altında çok az uyuduğu, yeşil hareli kumaştan koskocaman karyola örtüsünün en ufak hışırtısında, bir zil çalmışçasına duruyordu. Bir yandan kontu gözetlemek zorunda olduğundan, bakışları çığırtkan kumaşın kıvrımlarıyla bıyığı onun omzuna değen yağız ve geniş yüz arasında gidip geliyordu. Kocasının dudaklarından fazla gürültülü bir soluk çıktığında, birdenbire endişeye kapıldığından, çifte sıkıntısıyla yanaklarına yayılan kızılılık daha da artıyordu. Geceleyin tutukevinin kapısına kadar gelip bulduğu bir anahtarla ses çıkarmadan acımasız bir kilidi açmaya çabalayan bir suçlu bile bunca sıkıntılı bir gözüpeklik göstermez. Kontes gardiyanını uyandırmadan yatakta doğrulmayı başarınca, kişiliğinin dokunaklı saflığını açığa vuran çocukça bir sevinç hareketi yaptı; ama alev alev yanan dudaklarında

ortaya çıkan belirsiz gülümseme hemencecik uçtu gitti: Bir düşünce kararttı tertemiz alnını ve kocaman mavi gözlerine yine o üzüntülü ifade oturdu. İç geçirip yeniden ellerini sakınımlılıkla kocasıyla paylaştığı uğursuz yastığa koydu. Sonra, evlendiğinden beri ilk kez hareketlerinde ve düşüncelerinde özgür davranabiliyormuş gibi, kafesteki bir kuşunkilere benzer hafif devinimlerle boynunu uzatıp çevresindeki nesnelere baktı. Gören daha kısa bir süre önce şen şakrak biriymiş de, ansızın yazgı onun o ilk umutlarını silip süpürmüş ve saf neşesini hüzne döndürmüş sanırdı.

Oda bugün bile hâlâ kimi seksenlik bekçilerin eski şatoları ziyaret eden gezginlere “İşte XIII. Louis’nin yattığı kraliyet odası” diye tanıttığı türdendi. Genel olarak kahverengi tonlarındaki güzel duvar halıları narin yontuları zamanla kararmış, ceviz ağacından büyük kenar süsleriyle çerçevelenmişti. Tavanda, kirişler geçtiğimiz yüzyıl biçeminde, arabeskle bezeli ve kestane ağacı renkleri bozulmamış tavan tekneleri oluşturunuyordu. Kasvetli renklerle dolu bu bezekler ışığı o kadar az yansıtıyorlardı ki üstlerindeki desenler zar zor seçiliyordu, oysa bu gösterişli, geniş ve uzun oda çok iyi güneş alıyordu. Geniş bir şöminenin davlumbazının üstünde duran gümüş lambanın hafifçe titreyen ışığı da bir güz gecesi nin boz örtüsünü zaman zaman delip geçen belli belirsiz yıldızlarla karşılaştırılabilecek denli cılızdı. Kontesin yatağının karşısında ki o şöminenin mermerine sıkıştırılmış yontucuklar o kadar tuhaf ve gudubet figürler sergiliyorlardı ki kadın onlara uzun süre bakmıyor, hareket edecekler ya da bir karış açık ve yamuk ağızlarından bir kahkaha çıkacak diye ürküyordu. O sırada en ufak yelin sesine bile iç karartıcı bir anlam yükleyen şöminenin içinden korkunç bir fırtına gürlüyordu, geniş bacası gökyüzüyle öyle bir iletişim kuruyordu ki ocaktaki bir sürü köşegi soluk alıp veriyor gibiydi, yelin keyfine göre bir yanıp bir sönüyorlardı. Hérouville ailesinin beyaz mermerden yontulmuş arma levhası tüm o sarkık saçakları ve onu taşıyanların figürleriyle, evlilik onuruna yapılmış bir başka anıt olan yatakla birlikte bu tuhaf yapıya bir mezar görünümü kazandırıyor. Çağdaş bir mimar odanın mı yatağa göre, yoksa yatağın mı odaya göre tasarlandığını kestirmekte zorlanırdı. Taçlarla bezeli, ceviz ağacından bir gökte oynayan iki aşk tanrı-

sı melekleri andırıyolar; bu kubbeyi taşıyan, aynı ağaçtan yapılma sütunlarda açıklamaları hem Kutsal Kitap'ta, hem de Ovidius'un *Başkalaşım*lar'ında bulunan söylensel sahneler betimleniyordu. Yatağı kaldırın, bu gök bir kilisedeki vaiz kürsüsünü ya da kilise büküklerinin oturduğı sırayı süsleyebilirdi pekala. Çift, çevresinde bir seki bulunan ve yeşil hareli kumaştan, belki de üstlerindeki kuşlar ötüyormuş gibi göründüğünden adına *cıvıltı*¹ denen, büyük parlak desenlerle dolu iki yatak perdesiyle süslenmiş bu görkemli yatağı üç basamakla çıkıyordu. Kocaman perdelerin kıvrımları o kadar sertti ki gece bu ipek madeni bir kumaş sanılabılırdi. Bu beylik yatağının arkalığını oluşturan, altın tel saçaklarla bezeli yeşil kadifenin üstüne, Hérouville Kontlarına özgü bir boşınançla büyük bir haç ilıştırılmıştı, küçük kilisenin papazı *Hurma Pazarı* gününde² oraya yeni kutsanmış bir şimşir dalı koyup hacın altında bulunan kakmalı kaptaki okunmuş suyu değıştirtiyordu.

Şöminenin bir yanında, o zamanlarda da taşrada genç evlilere düğün armağanı olarak verilen, değerli, işlemeleri göz alıcı bir dolap duruyordu. Bugünlerde antikacıların gözdesi olan bu eski dolaplar kadınların debdebeli olduğı kadar zarif süslerini koydukları bir depoydu. Onaltıncı yüzyılda süs meraklıların kullandığı ne varsa onlarla, dantellerle, mintanlarla, yakalarla, çok pahalı giysilerle, para keseleriyle, maskelerle, eldivenlerle, peçelerle doluydu içi. Öteki yanda, bakışımı olsun diye, kontesin kitaplarını, kağıtlarını ve değerli taşlarını koyduğı diğerine benzer bir mobilya yükseliyordu. Odadaki eşyayı damasko antik koltuklar; Venedik'te üretilmiş, bir tür tekerlekli tuvalet masasında zengin bir tarzda çerçevelenmiş, yeşile çalan büyük bir ayna tamamliyordu. Zemin gösterişliliğıyle kontun hoşla gitme arzusunu açığa vuran bir İran halısıyla kaplıydı. Yatağı çıkan basamakların sonuncusunda, hizmetçinin üstüne her akşam gümüş ya da altın bir kupada, baharatlarla hazırlanan bir içecek koyduğı sehpa duruyordu.

Yaşamda biraz yol aldığımızda, mekanların ruh halleri üstünde gizli bir etki yarattığını öğreniriz. Çevremizi saran nesneler-

1 Fr. *ramage* "dal işleme, desen" anlamına geldiğı gibi "kuş cıvıltısı, ötüşü" anlamını da taşır. (ç.n.)

2 Hurma Pazarı: Paskalyadan bir önceki Pazar günü. (ed.n.)

de artık bilmem hangi umut güvencesini bulduğumuz o kötü anları hangimiz yaşamamışızdır? İnsan ister mutlu olsun, isterse dertli, birlikte yaşadığı en küçük nesnelere bile bir yüz kazandırır; onları dinler, akıl alır, çünkü doğası gereği boşınaçlıdır. O anda, kontes bakışlarını tüm bu mobilyaların üstünde gezindiriyordu, sanki canlı varlıklarmışçasına; yardım etmelerini ya da kendisini korumalarını ister gibi bir hali vardı; ama bu karanlık şatafat pek acımasız görünüyordu gözüne.

Birden fırtına iyice şiddetlendi. Genç kadın gökyüzünün savurduğu tehditleri duydukça hiçbir şeyi artık iyiye yoramaz olmuştu, o dönemde hava değişimleri her insanın düşünceleri ya da alışkanlıklarına göre safdillilikle yorumlanırdı. Ansızın gözlerini odanın ucundaki kemerli pencerelere çevirdi; ama vitrayların küçük-lüğü ve kurşun tabakaların çokluğu gökkubbenin durumunu görmesine; bağış toplama tasasına düşmüş birkaç keşişin ileri sürdüğü üzere dünyanın sonunun gelip gelmediğini anlamasına engel oldu. Bu kehanetlere kolayca inanabilirdi, değil mi ki dalgalarıyla şatonun duvarlarına saldıran öfkeli denizin sesi fırtınanın yeğin gürültüsüne karışıyor, kayalar sanki yerinden oynuyordu. Ağrıları sürekli daha şiddetli, daha amansız biçimde sürse de, kontes kocasını uyandırmaya cesaret edemedi; ama onun yüz hatlarını inceledi, umutsuzluk bunca uğursuz belirtiye karşın orada bir avuntu aramasını öğütlemişçesine.

Genç kadının çevresindeki her şey iç karartıcı olsa da, bu yüz, uykunun verdiği dinginliğe karşın, daha da iç karartıcı görünüyordu. Rüzgar dalgalarıyla kıpır kıpır kırırdanan, yatağın kenarında can çekişen lambanın ışığı kontun başını yalnızca ara sıra aydınlatıyordu, öyle ki ölgün ışığın hareketleri dinlenmekte olan bu yüzün üstüne çalkantılı bir düşüncenin huzursuzluğunu yansıtıyordu. Derken kontes bu görüntünün nedenini anlayıp rahatladı. Ne zaman bir esintiyle bu koca yüze, onu ırılayan bir sürü nasırı gölgede bırakarak ışık vursa, kocasının dayanılmaz bir sertlikle kendisine bakacağını sanıyordu. Kontun o dönemde Kilise'yle Kalvençilik arasında patlak veren savaş kadar hunhar alını o uyurken bile içine korku salıyordu; sürekli savaşılarak geçirilmiş bir yaşamın heyecanlarının yarattığı kırıksıklıklar o zamanların anıtlarını süsle-

yen kurtyenikli taşları andırıyordu biraz; yaşlı meşelerin ak yosunlarına benzeyen, zamanından önce ağarmış saçları alnı çekicilikten uzak biçimde çevreliyor ve dinsel hoşgörüsüzlüğün yaman hasınlığı yansıyordu oraya. Bir alıcı kuşunkini andıran kartal burnu, sarı gözün kara ve kıvrımlı çevre çizgileri, çukurlaşmış bir yüzün çıkık kemikleri, derin kırışıkların sertliği, alt dudakta kendini belli eden horgörü, tüm bunlar bir ihtirasa, bir zorbalığa, bir güce işaret ediyor; kafatasının darlığının da saltık bir ruhsuzluğu, yüreksiz bir cesareti açığa vurduğu ölçüde daha korkutucu bir hal alıyordu. Bu yüzün biçimi enlemesine geniş bir bıçak yarasıyla korkunç bir görünüme bürünmüştü, atılan dikiş de sağ yanakta ikinci bir ağız gibi duruyordu. Kont otuz üç yaşındayken, Aziz Bartolomeus Yortusu Kıyımı'nın önceden haberini verdiği tüyler ürpertici din savaşında ün kazanma hırsıyla, La Rochelle kuşatmasında ağır yaralanmıştı. Dönemin diliyle konuşursak, bu kademsiz yarası Kalvencilere duyduğu nefretin daha da büyümesine yol açtı; ama doğal olarak, güzel yüzlü erkeklerden de hiç hoşlanmaz oldu. Aslında bu felaket başına gelmeden önce de, o kadar çirkindi ki hiçbir kadın ona yüz vermiyordu. Gençliğinde tutkuyla bağlandığı tek kişi Romalı Güzel adındaki ünlü bir kadındı. Yeni çirkinliğinin kendisine kazandırdığı güvensizlik, herhangi birinde artık gerçek bir tutku uyandıramayacağına inanacak noktaya getirmişti onu; kişiliği de öylesine yabanıl bir hal almıştı ki, gönül serüvenlerinde bazı başarılar kazansa da, aslında onları acımasızlıklarının yarattığı korkuya borçluydu. Bu ürkütücü Katolik'in yataktan dışarı sarkan sol eli onun kişiliğini yansıtıyordu bütünüyle. Cimri bir adamın hazinesini koruduğu gibi kontesi koruyacak biçimde uzattığı o koskocaman el gür mü gür kıllarla kaplıydı, üstündeki damarlarla kaslar çok belirgindi, sararmış bir sarmaşığın sardığı bir gürgen dalını andırıyordu. Bir çocuk kontun yüzüne dikkatlice baksa, dadısının anlattığı korkunç öykülerdeki çocuk yiyen devler gelirdi aklına. Kontun dev gibi boyunu bosunu kestirebilmek için yatakta kapladığı yerin genişliğini ve uzunluğunu görmek yeterliydi. Kırılmış kalın kaşları gözkapaklarını, yaprakların arasında pusuya yatmış bir kurdunkiler gibi ıslıl ıslıl parlayan gözlerindeki balkımayı daha da belirginleştirecek şekilde gizliyordu. Aslan burnunun altındaki, süslenmeyi çok

küçümsediğinden bakımsız bir durumda olan geniş bıyıkları üst dudağının görülmesini engelliyordu. Kontes adına, neyse ki kocasının geniş ağzı o anda sessizdi, çünkü o boğuk sesin çıkaracağı en yumuşak tınılar bile onu korkudan tir tir titretiyordu. H rouville Kontu ancak elli yaşımda olsa da, ilk bakışta, onun altmışında olduğu   ylenebilirdi, savaşın getirdiğı yorgunluklar sağlam vücut yapısına zarar vermemişti vermemesine ama yüz ifadesini perişan etmişti; zaten *oğlan* gibi görünmek istemiyordu hiç.

On sekiz yaşıma giren kontesse, bu devasa yüzün yanında gözü rahatsız eden bir aykırılık oluşturuyordu. Bembeyaz ve narindi. Aralarda altın sarısının parıldadığı kestane rengi saçları boynunun üstünde esmer bulutlar gibi oynaşıyor; Carlo Dolci'nin fildişi benizli Meryemlerine bulduğı, bedensel acılar çekerek son soluklarını verir gibi duran o narin yüzlerden birini çevreliyordu. Görseniz H rouville Kontu'nun istencini yumuşatmakla görevli bir melek derdiniz.

Uzun süre kocasını s z d kten sonra: "Hayır, bizi öldürmeyecek", dedi içinden. "A ıky rekli, soylu, yiğıt ve sözünün eri biri değıl mi o?" Sözünün eri mi? Bu tümceyi aklından geçirince y reğı oynadı ve sersemleyip iki eli böğründe kalakaldı.

Kontesin içinde bulunduğı durumun ne denli ürkütücü olduğunu anlamak için, bu gece sahnesinin 1591'de, Fransa'da iç savaşı olduğı, yasaların geçerli olmadığı bir dönemde yaşandığını belirtmekte yarar var. IV. Henri'nin tahta geçmesine karşı çıkan Kutsal Birlik'in aşırılıkları din savaşlarının yol açtığı yıkımları bile açıyordu. Başıbozukluk öylesine artmıştı ki büyük bir derebeyinin düşmanını, g peɡ nd z, herkesin gözü önünde öldürmesine kimse şaşırmaz olmuştu. Aslında  zel bir  ıkırı hedefleyen askeri bir sefer, Kutsal Birlik ya da Kral adına yürütülürse, iki taraftan da övgülere boğuluyordu. Balagny'de de öyle oldu, bir asker Fransa'nın kapılarında az kalsın hükümdar oluyordu. Yersiz ka mayacaksa, aile içi cinayetlere gelince, bir  ağdaşın söylediğı üzere, zerre kadar önem verilmiyordu onlara, iş ki çok feci sonuçlar doğırmasın. Kral'ın ölümünden kısa bir süre önce, saraydan bir hanım kendisiyle ilgili yakışksız sözler eden bir soyluyu öldürdü. Bunun  st ne, III. Henri'nin sevgilisi oğlanlardan biri krala şöyle dedi: "Ah Tanrım! Efendim bir görseydiniz, ne güzel han erleyiverdi adamı!"

Normandiya'daki kralcılarının en yavuzlarından biri olan, infazlarının sertliğiyle ün salmış H rouville Kontu, IV. Henri adına Bretanya'nın yakınlarındaki bu eyaleti bütünüyle koruyordu. Fransa'nın en zengin ailelerinden birinin reisi olarak, bu öykünün başladığı geceden yedi ay önce, insanların sinekler gibi patır patır döküldüğü o zamanlarda sık karşılaşılan bir rastlantıyla, birdenbire Saint-Savin ailesinin iki kolunun malına mülküne sahip oluveren genç hanımefendi Jeanne de Saint-Savin'le evlenerek, sayısız top-rağının gelirini daha da artırmıştı. Bu evliliğin tek şahitleri zorunluluk ve korkuydu. İki ay sonra, evlilikleri dolayısıyla Bayeux kentinin, H rouville Kontu ve Kontesi onuruna düzenlediği yemekte, o cehalet döneminde bile hayli tuhaf karşılanan bir tartışma patlak verdi; kocanın ölümünden on ay sonra ya da düğün gecesinden yedi ay sonra dünyaya gelen çocukların sözümona meşruluğuyla ilgiliydi bu tartışma. "Madam", dedi Kont karısına hırçın bir sesle, "ben öldükten on ay sonra bana bir  ocuk verirseniz, buna bir şey yapamam. Ama önce, siz yedinci ayda doğum yapmamaya bakın." "Yoksa ne yaparsın seni gidi yaşlı ayı?" diye sordu genç Verneuil Markisi, kontun şaka yaptığını sanmıştı. "Ananın da çocuğun da boynunu bir güzel kırarım." Böylesine kesin bir yanıt Aşağı Normandiya'dan bir derebeyinin sakınımsızlıkla açtığı bu tartışmanın anında kapanmasına yol açtı. Konuklar dehşet içinde bir i im su H rouville Kontesi'ni süzerek sessiz kaldılar. Herkes  yle bir şeyin olması durumunda, bu acımasız derebeyinin söylediğini yapmaktan  ekinmeyeceğine inanmıştı.

Kontun sözleri o sırada hamile olan genç kadının yüreğinde  ınlamıştı; tam o anda, geleceğin habercisi bir şimşek gibi ruhu yalayıp geçen o  nsezilerden biri yedinci ayda doğuracağını söylemişti ona. Genç kadının içine baştan aşağı bir ateş basmış; yaşam sanki tamamen yüreğinde toplanmış da bedenini buzla dolu bir tekne-de yıkıyormuş gibi hissetmişti kendisini. Ondan beri, tek bir günü geçmedi ki bu gizli dehşet onun ruhunun en suçsuz coşkularını bastırmasın. Kontun o sözü s ylerkenki bakışı ve değişen ses tonu kontesin hâlâ kanını donduruyor; uyuyan yüzün üstüne eğilip, o yüzde uyanikken bulamadığı bir merhametin izlerini uykudayken bulmaya çalıştığı sırada, ağrılarını unutmamasına yol açıyordu. Daha

doğmadan ölüm tehdidi altındaki bu çocuk dışarı çıkmak istercesine kanlı canlı bir hareket yapınca, bir iç çekişe benzeyen bir sesle haykırdı: “Zavallı yavrucak!” Gerisini getirmedi, bir annenin katlanamadığı düşünceler vardır. O anda akıl yürütecek durumda olmayan kontes o zamana dek bilmediği bir sıkıntıyla boğuluyormuş gibi oluyordu. Gözlerinden dökülen iki damla yaş yavaşça, iki parlak çizgi oluşturarak yanaklarından süzüldü ve ak yüzünün altında asılı kaldı, bir zambağın üstündeki iki çiğ tanesini andırıyorlardı. Ruhun bedeni kucakladığı ve ona hislerini yansıttığı; düşüncenin kana iyileştirici merhemler ya da zehirli sıvılar kattığı o saatlerde, çocuğun annenin duygularının erişmediği bir yerde olduğunu, onlardan etkilenmediğini hangi bilgin söyleyebilir? Ağacı sallayan bu dehşet meyveyi bozacak mıydı? Şu “Zavallı yavrucak!” sözü geleceğe ilişkin bir öngörünün ona söylediği bir yargı mıydı? Anne zangır zangır titriyordu, gözleri alev alevdi!

Kontun ağzından çıkan sert yanıt karısının geçmişini gizemli bir biçimde bu erken doğuma bağlayan bir halkaydı. Cümle alemin önünde dile getirilen o dayanılmaz kuşkular kontesin anılarına geleceğe dek yankılanan bir korku salmıştı. O uğursuz şölen den bu yana, capcanlı imgeleminin kendisinin tüm çabalarına karşın yaratıverdiği, başka bir kadının üstüne düşünmekten zevk alacağı binbir türlü tabloyu kaygıyla kafasından defetmeye çalışıyordu. Yüreğinin sevmekte özgür olduğu mutlu günleri düşünüp heyecanlanmaktan kaçınıyordu. Sürgündekileri ağlatan anayurt ezgilerini andıran bu anılar tadına doyum olmaz duyguları anlatıyorlardı ona, o ise gencecik bilinciyle onları düşündüğünde suç işlemiş gibi azarlıyordu kendisini ve bu suçluluk duygusu kontun verdiği sözü daha da korkutucu kılıyordu: İşte buydu kontesi canından bezdiren dehşetin sırrı.

Uyuyan yüzlerde bedenle aklın bütünüyle dinlencede olmasından kaynaklanan bir hoşluk vardır; ama bu dinginlik kontun yüz hatlarındaki sert ifadeyi aslında azıcık değiştirse de, yanılısma çok çekici seraplar gösterir bahtsızlara, bu yüzden genç kadın bu sakinlikte en sonunda bir umut görüverdi. O sırada bardaktan boşanırcasına yağmur yağarken, fırtınada artık hüznünlü bir uğultudan başka bir şey duyulmaz olmuştu; kaygılarıyla ağrıları da soluk alacak

zaman tanımışlardı ona. Kontes bir yandan yaşamının bağlı olduğu adamı süzerken, başdöndürücü bir tatlılıktaki düşlere dalıp gitti, onların çekiciliğine karşı koyacak gücü kalmamıştı. Bir an, tanrısal bir güce benzeyen o hayallerden birinde, bir daha geri gelmeye siye yitik bir mutluluğun imgeleri geçti gözlerinin önünden hızla.

Jeanne, önce bulanık şekilde, sanki tansökümünün uzak ışığıyla, tasasız çocukluğunun geçtiği gösterişsiz şatoyu gördü; yemyeşil çimenlik, serin dere, ilk oyunlarının tiyatrosu olan küçük oda oradaydı işte. Kendisini yeniden çiçek toplarken, ekerken gördü, onları sürekli sulamasına karşın neden hepsinin büyüyemeden solduğunu anlayamazdı bir türlü. Derken hayal meyal, annesinin onu yedi yaşında götürdüğü, koskocaman kent ve zamanla kararmış konak belirdi. Alaycı belleği kendisinin canına okuyan yaşlı öğretmenlerin yüzlerini gösterdi ona. Sel gibi akın eden İspanyolca ya da İtalyanca sözcüklerin arasından, içinden hoş rebap sesleriyle bezeli romanslar geçirirken, babasını anımsadı. Adliye'den dönüşünde, başkan babasının yanına gider, onun dişi katırından binek taşına inişini izler, birlikte merdivenleri çıkmak üzere elinden tutar ve gevezeliğiyle, babasının her zaman kara ya da kızıl giysisiyle birlikte üstünden atamadığı adli kaygılarını dağıtırdı, bir kezinde yaramazlık yapıp o giysisinin hafif siyahla karışık beyaz kürkünü makasla kesivermişti. Azize Chiara Tarikatı'nın başrahibesi olan halasının günah çıkardığı, ona dinin gizemlerini öğretmekle görevli, o katı ve bağnaz papazı sadece şöyle bir anımsamakla yetindi. Sapkın mezhepliliğin zorunlu kıldığı sertlikle yüreği nasır bağlamış bu yaşlı papaz cehennemi ağızından düşürmüyor, sadece Tanrı'nın öcünden söz ediyor ve onu her zaman Tanrı'nın huzurunda olduğuna inandırarak uykularını kaçırıyordu. İyicene çekingenleşmiş, hep yere bakar olmuştu, annesine karşı artık saygıdan başka duygu beslemez olmuştu, oysa o zamana dek birlikte gülüp eğlenirlerdi. O dönemden sonra, o çok sevgili annesinin, mavi gözlerini kızgın kızgın üstüne diktğini fark ettiğinde, gencecik yüreğini dinsel bir korku kaplamaya başladı.

Birden kendini çocukluk döneminin ikinci aşamasında, yaşam içinde olup bitenlerden hâlâ hiçbir şey anlamadığı bir dönemde buldu. Tüm mutluluğunun annesiyle birlikte küçük bir halı do-

kuma salonunda çalışmak, büyük bir kilisede dua etmek, rebap eşliğinde bir romans söylemek, gizlenip bir şövalye kitabı okumak, meraktan bir çiçeği parçalamak, babasının Aziz Yuhanna yortusunda kendisine ne armağan edeceğini keşfetmek ve onun yanındayken arkası getirilmeyen sözlerin anlamını çıkarmaya çalışmak olduğu o günleri handiyse alaycı bir özlemle selamladı. Ama ansızın, acı hissetmediği o anda, imgelemenin yaşamının ilk on altı yılı arasından seçtiği tüm tabloların ona verdiği çocuksu sevinçleri, tıpkı bir albümün üstüne kurşunkalemle yazılmış bir sözcüğü siler gibi, bir düşünceyle siliverdi. O duru okyanusun sevimliliği, bir anının fırtınalı olsa da daha taze parıltısının yanında gölgede kalıverdi birdenbire. Çocukluğunun sevinç dolu erinci yaşamının son iki yılında, sonsuza dek yüreğine gömdüğü hazineler bakımından dolu dolu geçen şu yıllarda yaşadığı tek heyecandan daha az tatlı geliyordu ona. Kontes aniden tam da yemek odası olarak kullanılan, işlemeli meşeyle kaplı koca konuk odasının bir ucunda, yakışıklı kuzenini ilk kez gördüğü o canım sabaha gitti. Annesinin ailesi Paris'teki ayaklanmalardan korkup, bu genç nedimi yargıçlık görevini öğrenmesi umuduyla Rouen'a, günün birinde görevini ona bırakacak büyük dayısının yanına yollamıştı. Kontes geliş beklenen, tanımadığı bu akrabasının kim olduğunu anladığında nasıl telaşla kaçıp gittiğini anımsayınca gülümsemesine engel olamadı. Kapıyı açtığı gibi kapamasına karşın, onun bakışı ruhuna o sahneden derin bir iz kazıymıştı, o anda arkasını dönerken olduğu gibi onu görüyormuş hissine kapılıyordu. O sabah yalnızca Paris'te dikilmiş giysilere yayılan zevke ve gösterişe hayran olmuştu gizliden gizliye; ama bugün belleğinde daha yürekli davranan gözü yaldızlı nakışlı, saten astarlı, menekşe rengi kadife harmaniden potinleri kaplayan demir süslere, hırkadaki ve kısa pantolon-daki zarif baklava desenlerine, dantel gibi ak, körpecik bir boynu açığa çıkaran kıvrık, işlemeli yakalığa kayıyordu özgürce. Kenarları babasının cübbesinin omzunu bezeyen kakım kuyrukları gibi eşsizce burulmuş ince bir bıyığın kişilik kazandırdığı yüzü eliy-le okşuyordu. Sessizliğin ve gecenin ortasında, kontes gözlerini artık görmez olduğu hareli kumaştan yatak perdesine dikmiş, fırtınayı ve kocasını unutmuş bir halde, yoğun duygularla boğuştuğu,

kendisine yıllar gibi gelen upuzun günlerden sonra, eski kara duvarlarla çevrili bahçenin ve babasının kara konağının nasıl olup da ona allı pullu, ıslıl ıslıl göründüğünü anımsamaya cesaret etti. Sevmiş, sevilmişti! Nasıl olmuştu da, annesinin o sert bakışlarından onca korkarken, bir sabah gençlik sırlarını açmak üzere babasının çalışma odasına girivermiş, onun kucağına oturup afacanlıklar yaparak belagatli yargıcın yüzüne bir gülümseme kondurmayı başarcınca: “Size bir şey desem azarlar mısınız beni?” diye sorabilmişti? Ona ilk kez aşkından söz ederken babasının birtakım sorular sorduktan sonra kendisine: “E o halde, yavrucuğum, duruma bakalım. Sıkı çalışırsa, benim yerime geçmek isterse, sen de hâlâ ondan hoşlanıyor olursan eğer, senden yana olurum!” deyişi hâlâ kulaklarında çınliyordu. Gerisini dinlememiş, babasını öpüp kağıtları devirerek, her sabah dehşet saçan annesinin kalkmasından önce, altında nazik Georges de Chaverny’yle buluştuğu ıhlamurağacına koşmuştu! Nedim iyi çalışıp yasalarla gelenekleri öğreneceğine söz vermişti, yargıçların ağırbaşlı giysisine bürünmek üzere soylu ve gösterişli asker kıyafetlerini çıkarıyordu. “Seni siyahlar içinde daha çok severim” diyordu kız ona. Aslında yalan söylüyordu, ama bu yalan sevgilisinin kılıcını fırlatıp atmasının getirdiği üzüntüyü hafifletiyordu. Nuh deyip peygamber demez görünen annesinin aklını çelmek için çevirdiği dolapların anısı suçsuz, uygun ve karşılıklı bir aşkın şen şakraklığını kazandırıyordu ona. Ihlamurağacının altında, sözün etrafta tanıklar olmadığında daha özgür olduğu birkaç buluşmaydı bu; kaçamak kucaklaşmalarla şaşkın öpücükler, sonuçta tutkunun terbiye sınırlarını aşmayan küçümen, saf tatminleri. Kendisini fazla mutlu olmakla suçladığı o güzelim günleri hayalinde yeniden yaşarken, bakışları alaz alaz yanan o gencecik yüzü ve kendisine öyle tatlı tatlı aşktan söz eden lal dudakları öpmeye kalktı boşlukta. Görünüşte yoksul olan Chaverny’yi sevmişti; ama gücü tatlılığından aşağı kalmayan o ruhta ne hazineler keşfetmişti! Derken başkan ölüverdi, Chaverny onun yerine geçmedi, patlak veren iç savaş beraberinde alevleri getirdi. Annesiyle birlikte, kuzeninin yardımıları sayesinde, Aşağı Normandiya’nın küçük bir kentinde gizli bir sığınak buldular kendilerine. Kısa süre sonra akrabalarından bazılarının birbiri ardına ölümü onu Fransa’nın en zengin kalıtcı-

larından biri yaptı. Ama servetin yetersizliği ile birlikte mutluluk da uçup gitti. Kendisine evlenme teklif eden Hérouville Kontu'nun yabanıl ve korkunç yüzü, hüznünü o zamana dek güneş ışıklarıyla balkımış yeryüzünün zenginliklerinin üstüne boşaltan iri bir yıldırım bulutu gibi görünmüştü. Zavallı kontes bu teklife uzun süre direnmesinin yarattığı umutsuzluk ve gözyaşı sahnelerinin anısını kafasından uzaklaştırmaya çalıştı. Küçük kentin yanı sıra canlanırlar gibi oldu gözünde, ardından Huguenot³ Chaverny'nin hapse atılışı, ölüm tehlikesiyle karşı karşıya kalışı ve tüyler ürpertici bir idamı bekleyişi. Beti benzi atmış, can çekişen annesinin onun ayaklarına kapandığı o feci akşam geliyor şimdi, Jeanne kuzenini kurtarabilir, boyun eğiyor. Vakit gece; savaştan kanlar içinde dönen kont hazır; parmağını şıklatmasıyla bir papaz, şamdanlar, kilise çıkıyor ortaya! Jeanne artık acının hizmetinde. Salıverilen yakışıklı kuzenine elveda diyebilecek zamanı ancak buluyor. "Chaverny, beni seviyorsan, bir daha asla benimle görüşmeye çalışma!" Bir daha görmediği soylu arkadaşının adımlarını duyuyor uzaktan; ama sık sık düşlerine giren ve onları aydınlatan o son bakışı yüreğinde saklıyor. Genç kadın aslan kafesine kapatılmış kedi gibi, her an efendinin sürekli onu tehdit eden pençelerinin endişesiyle yaşıyor. Beklenmedik bir hazzın kutsallaştırdığı kimi günlerde, kontes sevgilisini gördüğü gün o genç kızın giydiği elbiseyi sırtına geçirdiği için kızıyor kendine. Bugün, mutlu olmak için geçmişini unutmamalı, geleceği düşünmemeli.

"Suçlu olduğuma inanmıyorum", diye geçirdi içinden; "ama kont beni öyle görüyorsa, suçlu olmuşum olmamışım fark eder mi? Belki de suçluyum! Azize Meryem gebe kalmamış mıydı, hem de şey olmadan..." Durdu.

Düşüncelerinin bulandığı, ruhunun düşlemler dünyasında gezindiği o anda, sevgilisinin tüm yaşamı boyunca üstünden düşmeyecek o son bakışına Kurtarıcı İsa'nın annesine meleğin yaptığı Ziyaret'in gücünü kazandırıyor saflıkla. Kurduğu düşlerin kendisini götürdüğü masumiyet zamanına yaraşır bu benzetme ölümden beter bir evlenme sahnesinin karşısında yok olup gidiyordu.

3 16. yüzyıldaki Reform hareketi sırasında Fransa'da ortaya çıkan Protestan topluluk üyesi. (ç.n.)

Zavallı kontes karnında kımıldanan çocuğun meşruluğundan artık kuşku duymaz olmuştu. Gerdek gecesini içerdği o cehennem azaplarıyla birlikte yeniden anımsadı, o geceyi daha pek çok gece ve hazine gün izlemişti!

“Ah ah! Zavallı Chaverny!” diye haykırdı ağlayarak, “ne kadar uysal, ne kadar özveriliydin, hep iyiliğimi isterdin!”

Gözlerini kocasına çevirdi, sanki hâlâ bu yüzün astarı yüzünden pahalı bir yüce gönüllülüğü kendisine vaat ettiğine inanmak istercesine. Kont uyanmıştı. Bir kaplanın kiler kadar saydam sarı gözleri kaş tutamlarının altında parıl parıl parlıyordu ve bakışı hiç o anki kadar berk olmamıştı. O bakışlarla karşılaşınca ürperen kontes karyola örtüsünün altına kaydı ve orada öylece kalakaldı.

“Neden ağlıyorsunuz?” diye sordu kont, karısının altına gizlendiği örtüyü sert bir hareketle açarak.

Ona her zaman ürkütücü gelen bu seste o anda yapay bir tatlılık vardı, bunu iyiye yordu kontes.

“Canım çok yanıyor”, diye yanıt verdi.

“E yavrum, canınızın yanması suç mu? Neden size baktığımda titriyorsunuz? Yazık ki ne yazık! Ne yapmalıyım seilmek için?” Alnındaki tüm kırışıklıklar iki kaşının ortasına toplandı. “Benden hep korkuyorsunuz, görüyorum”, diye de ekledi göğüs geçirerek.

Kontes zayıf kişilikli insanlara özgü içgüdüyle, biraz sızlanarak kontun sözünü kesip bağırdı: “Çocuğumu düşüreceğim diye endişeleniyorum! Bütün akşam kayalıkların üstünde koşturdum, çok yorulduğum herhalde.”

Hérouville Beyi bu sözleri duyunca karısına öyle kuşkucu bir bakış fırlattı ki kontes yüreği pır pır edip kızardı. Kont bu saf yaratıkça verdiği korkuyu bir vicdan azabının işareti saydı.

“Doğum gerçekten başlıyor olmasın sakın?” diye sordu.

“Öyleyse ne olacak?” dedi kontes.

“Öyleyse, her şekilde, buraya becerikli bir adam gerek, gidip bulayım birini.”

Bu sözlere eşlik eden karanlık havayla kontesin yüreği buz kesiti, bir sonraki nöbetin sıkıntılarındansa yazgısının içinde uyandırdığı duyguyla, derin derin iç çekerek kendisini yeniden yatağa attı. Bu sızlanma konta göre, aklında beliren kuşkların doğru olduğuna

işaret ediyordu. Kont sesindeki vurguların, hareketlerinin ve bakışlarının yalanladığı bir sakinlik takınarak çabucak kalktı, bir koltuğun üstünden aldığı giysisini sırtına geçirdi ve şöminenin yanındaki kapıyı kapadı, o kapıdan gösterişli yatak odasından teşrifat merdivenine bağlanan oturma odalarına geçiliyordu. Kocasının anah-tarı yanına aldığını gören kontes başına bir iş geleceğini düşündü; kontun açtığı kapının karşısındaki kapıyı kapatıp Hérrouville Kont-larının soylu arkadaşlıklarıyla karılarını onurlandırmadıkları za-manlarda yattıkları bir başka odaya geçtiğini duydu. Kontes o oda-nın ne için kullanıldığını yalnızca söylentilerden biliyordu, çünkü kocası kıskançlığından onun yanından hiç ayrılmazdı. Kont zaman zaman birtakım askeri seferler yüzünden bey yatağından uzak kal-sa da, karısına karşı aşırı güvensiz olduğundan, şatoda görevlendir-diği hafiyeler durmaksızın casusluk ediyordu onun adına. Kontes iyicene kulak kesilse de, artık bir şey duymaz olmuştu. Odasına bi-tişik ve şatonun batı kanadını kaplayan bir galeriye ulaşmıştı kont. Kendisinin büyük amcası, matbu yapıt meraklısı Hérrouville Kar-dinali oraya, kitapların sayısıyla olduğu kadar ciltlerin güzelliğiyle de insanı çarpan bir kütüphane kurmuş, yalnızlığından ya da ma-nastır alışkanlıklarından kaynaklanan bir sakınlımlıkla duvarlar-da bir düzen kurduymuştu. Gümüş bir zincir, görünmez ipler ara-cılığıyla, sadık bir hizmetkarın başucundaki çingırağı harekete ge-çiriyordu. Kont bu zinciri çekti; çok geçmeden şatonun deniz tara-fında, batı kanadının yanındaki yüksekçe kulede, sarmal bir burma merdiveni kaplayan döşemelik taşlarda bir nöbetçinin çizmeleriyle mahmuzlarının gürültüsü yankılandı. Kont hizmetkarının yuka-rı çıktığını duyunca, galeriyi kuleye bağlayan gizli kapının üstün-deki demir zembereklerle sürgülerin pasını giderip, efendisine ya-raşır bir hizmetkar olduğu heybetli boynundan belli olan bir aske-ri bu bilim tapınağına aldı. Daha yeni uyanmış olan süvari yamağı bilinçsizce yürüyüp gelmişti sanki; elinde tuttuğu boynuz çerçeveli fener uzun galeriyi o kadar az aydınlatıyordu ki efendisiyle yamak karanlıkta iki hayalet gibi görünüyorlardı.

“Hemen eyer vur savaş atıma, sen de benimle geleceksin.” Bu buyruk hizmetkarın aklını başına getiren, derinlerden gelen bir sesle verilmişti; gözlerini efendisine doğru kaldırdığında karşı-

laştığı bakışlar öylesine deliciydi ki birden baştan aşağıya ürperdi. “Bertrand”, diye ekledi kont sağ elini süvari yamağının koluna koyarak, “zırhını çıkar, bir eşkiya başı gibi giyin.”

“Tanrım nasıl olur beyim, o Birlik yanlıları gibi mi giyineceğim? Affedin, sizin sözünüzden çıkmam, ama asılısam daha iyi.”

Bağnaz kont bu çıkıştan hoşlanıp gülümsedi; ama yüzüne yayılan ifadeye ters düşecek bu gülümsemeyi silmek amacıyla, anında karşılık verdi: “Beni takip edebilmek için git ahırdan güçlü kuvvetli bir at seç kendine. Arkebüzün namlusundan çıkan mermiler gibi ilerleyeceğiz. Ben hazır olduğumda, sen de işlerini halletmiş ol. Çingırağı yine çalacağım.”

Bertrand sessizce eğilip çıktı; ama daha birkaç basamak inmişken, kasırganın ıslığını duyunca kendi kendine: “Hay Tanrım, işe bak, tüm iblisler atmışlar kendilerini dışarıya! Bu rahat dursa şaşardım zaten. Saint-Lô’ya buna benzer bir fırtınada baskın yapmıştık”, dedi.

Kont odasında kılık değiştirmek için sık sık kullandığı giysiyi buldu. IV. Henri’nin aylıklarını çok ender olarak verdiği o zavalı paralı Alman askerlerinininkileri andıran berbat durumdaki üstlügünü giydikten sonra, karısının inim inim inlediği odaya döndü.

“Dayanmaya çalışın”, dedi ona. “Acılarınızı dindirmek üzere olabildiğince çabuk dönebilmek için, gerekirse atımı çatlatana kadar koştururum.”

Bu sözlerde uğursuz bir yan yoktu hiç, bundan cesaret alan kontes tam bir soru sormaya hazırlanıyordu ki, kont ondan önce davrandı: “Maskelerinizin nerede olduğunu söyler misiniz?”

“Maskelerim mi?” diye yanıt verdi. “Tanrım sen bilirsin! Ne yapacaksınız onları?”

“Maskeleriniz nerede?” diye yineledi her zamanki sertliğiyle.

“Dolapta”, dedi.

Kontes kocasının maskelerin arasından o dönem hanımlarının bugünün kadınlarının eldiven kullandıkları kadar sık taktıkları bir yarım maske aldığını görünce titremesine engel olamadı. Kont başına paramparça olmuş eski bir horoz tüyüyle bezeli, perişan haldeki boz bir fötr şapka da geçirince, hiç tanınmaz oldu. Böğrüne de deri bir kemer takıp kınına genelde taşımadığı kısa bir kılıcı sok-

tu. Bu sefil giysiler ona o denli korkutucu bir hava vermişti, yatağa da öyle garip bir hareketle yaklaşmıştı ki, kontes sonum geldi diye düşündü.

“Ah! Öldürmeyin bizi”, diye haykırdı, “çocuğumun canını bağışlayın, söz seveceğim sizi.”

“Bana zaten borçlu olduğunuz sevgiyi hatalarınızın karşılığı olarak sunduğunuza göre, kendinizi epey suçlu hissediyor olmalısınız.”

Kontun sesi kadifenin altında iç karartıcı bir hal almıştı; acı sözlerine, onları üstünde hissettiğinde kontesin iflahını kesen, kurşun gibi ağır bakışları eşlik ediyordu.

“Tanrım”, diye bağırdı kontes ıstırap içinde, “suçsuzluğun sonu ölüm mü olacaktı?”

“İstedğim şey ölmeniz değil”, diye yanıtladı efendisi daldığı düşlerden sıyrılıp, “şu an sizden beklediğim şeyi, benim aşkıma, harfiyen yapmanız.” Elinde tuttuğu iki maskeden birini yatağa fırlattı ve siyah kadifenin yumuşacık dokunuşunun karışının istemsizce korku dolu bir hareket yapmasına yol açtığını görünce acıyarak gülümsedi. “Verseniz verseniz çıtkırlıdım bir çocuk verirsiniz siz bana!” diye haykırdı. “Ben döndüğümde bu maskeyi takmış olun”, diye de ekledi. “Köylü herifin tekinin çıkıp da Hérrouville Kontesi’ni gördüm diye böbürlenmesini istemem!”

“Bu iş için neden bir erkek arıyorsunuz?” diye sordu kontes alçak sesle.

“Ah ah! Yavrum, buranın efendisi ben değil miyim?” diye yanıt verdi kont.

“Bir gizem eksik, bir gizem fazla, önemi yok aslında!” dedi kontes umutsuzca.

Efendisi çıkıp gitmişti, yüksek sesle söylediği şu son söz kontesin başına iş açmadı, çünkü genelde zorbanın gücü ezilenin kaygısı kadardır. Fırtınanın ara sıra durulduğu kısa dinginlik anlarından birinde, kontes sarp kumullardan ve bu eski şatonun üstüne oturduğu kayalıklardan uçarcasına ilerleyen iki atın nal seslerini duydu. Dalgaların gürültüsü çarçabuk bastırdı bu sesi. Derken kendisini bu karanlık odada tıklmış kalmış bir halde buluverdi, bazen sessiz bazen tehditkar bir gecenin ortasında tek başınaydı

ve koşaradım kendisine yaklaşan belayı önleyecek hiçbir şey yoktu. Kontes gözyaşları içinde gebe kaldığı ve daha şimdiden tek avuntusu, düşüncelerinin ana kaynağı, sevgisinin geleceğı, biricik ve narin umudu olan bu çocuğı kurtarmak amacıyla bir hile düşündü. Annelere özgü bir yüreklilikle ayaklanıp kocasının şatodaki adamları çağırarak için kullandığı küçük av borusunu aldı, pencereyi açtı ve bakır çalgıdan suların enginliğinde bir çocuğun havaya üfürdüğü bir köpük gibi yitip giden hafif sesler çıkardı. Kimsenin duymadığı bu sızlanmanın bir işe yaramayacağını anlayıp her kapının kilitleti olmadığını umarak odalarda gezinmeye başladı. Kütüphaneye geldiğinde, gizli bir geçit aradıysa da boşuna, arkasından kitaplarla kaplı uzun galeriden geçerek şatonun giriş avlusuna en yakın pencereye ulaştı, bir kez daha boruyu yankıyata yankıyata öttürdü ve kasırganın sesiyle umarsız bir biçimde savaştı. Cesareti kırılınca, hepsi aslında kocasına çalışan hizmetçi kadınlardan birine açılmayı düşündü düşünmesine de dua odasından geçerken kontun onların odalarına açılan kapıyı kapatmış olduğunu gördü. Bunu fark etmek korkusunu büsbütün artırdı. Kontun onu başkalarından uzak tutmak üzere bunca önlem alması, tüyler ürpertici bir işe kalkışırken ortada tanık bulunmamasını istediğini gösteriyordu. Kontesin tüm umutları suya düşerken, daha amansız, daha şiddetli ağrılar da saplanmaya başlamıştı. Gösterdiği çabaların yorgunluğuna bir de olası bir cinayet önsezisi eklenince gücü tamamıyla tükendi. Göğüs gerdiklerinden daha az kudurgan bir dalgaya boyun eğip ölen bir deniz kazazedesine benziyordu. Doğumun sancılı esrikliği artık geçip giden saatleri saymasına engel oluyordu. Tek başına, kimsenin yardımını olmadan doğuracağını düşündüğü anda, korkularına deneyimsizliğinin yol açabileceğı kazaların endişesi karışırken, kont çıkageldi, karısı onun geldiğini duymamıştı. Bu adam bir anlaşmanın süre bitiminde kendisine satılmış olan ruhu almaya gelmiş bir iblis gibi dikiliyordu orada; karısının yüzünün açık olduğunu görünce boğuk boğuk homurdandı; ama sonra bir hayli beceriksizce ona maske taktıktan sonra, kucaklayıp odasındaki yatağı yatırdı.

Kocasının bu şekilde ortaya çıkıp onu kaldırdığı gibi götürmesinin yarattığı dehşet kontesin ağrılarını bir süre için unutturmuştu, bu gizemli sahnenin oyuncularına kaçamak bir bakış ata-

bildi sadece ve en az efendisi kadar özenle kılık değiştirmiş olan Bertrand'ı tanımadı. Bu hizmetkar alelacele ışıkları vitrayları kızıla boyamış güneşin ilk ışınlarına karışan birkaç mum yaktıktan sonra gidip bir pencere açıtının köşesine dayandı. Orada, yüzü duvara dönükken, duvarın ölçüsünü alıyormuş gibi görünüyor, hiç kıpırdamadan duruyordu, o kadar ki görseniz bir şövalye yontusu sanırdınız. Kontes odanın ortasında, gözleri bağlı, yüz hatları genelde nasıl olduklarının anlaşılmasını olanaksız kılacak ölçüde korkudan allak bullak olmuş, donakalmış, şişman bir adamın durduğunu fark etti.

“Bana bak Tanrı'nın cezası rezil herif!” dedi kont, sert bir hareketle yabancıнын gözlerini kapayan bağı boynuna düşürüp onun görmesini sağlayarak, “biliminle kurtaracağın şu zavallıdan başka bir şeye bakmayı aklının ucundan bile geçirme; yoksa boynuna yüz kilodan ağır gelecek bir elmas kolye takar, şu pencerelerin altından akan ırmağa atarım seni!” Karşısında şaşkına dönmüş adamın göğsünün üstünden az önce gözlerini bağlayan boyun bağını çekti yavaşça. “Önce bak bakalım düşük mü değil mi; öyleyse eğer, karşılığında senin de canını alırım; ama çocuk yaşıyorsa, bana getireceksin onu.”

Bu kısa söylevden sonra, kont zavallı cerrahı belinden kavrayıp olduğu yerden tüy gibi havaya kaldırdı ve kontesin önüne koydu. Bunun ardından, derebeyi pencere açıtının dibine geçip parmaklarıyla camlı bölmeyi tıkırdatmaya koyuldu, bakışları bir hizmetkara, bir yatağa, bir Okyanus'a dönüyordu, beklenen çocuğa beşik olarak denizi vaat ediyordu sanki.

Kontla Bertrand'ın insan bedeninin tadıp tadabileceği en tatlı uykudan görülmemiş bir şiddetle uyandırdıkları, sonra da arkasından şeytan kovalıyormuşçasına koşan bir atın terkisine bağladıkları adamın dönemin Hérouville evinde de etkisini hissettiren genel havasını ıralayabilecek bir ifadesi vardı.

Soylular başka hiçbir dönemde doğa bilimleri açısından o zamanki kadar bilgisiz olmamış, yıldız falcılığı asla o denli tutulmamıştır, çünkü geleceği öğrenmeye asla o zamanki kadar meraklı olunmamıştır. Bu bilgisizlik ve bu genel merak beşeri bilgilerin karmakarışık olmasına yol açmıştı; her şey kişisel uygulamala-

ra bağılıydı, çünkü kuram dizini daha oluşturulmamıştı; kitap basmak çok masraflı, bilimsel iletişim hızı pek yavaştı; Kilise doğa olaylarının çözülmesini temel alan, bütünüyle incelemeye dayalı bilimlere hâlâ işkence ediyordu. İşkence de gizemi doğuruyordu. Dolayısıyla, halk için olduğu gibi soyluların gözünde de hekim altı özelliği bünyesinde barındıran biriydi: Hem fizikçi hem simyacı, hem matematikçi hem gökbilimci, hem yıldız falcısı hem de ruh çağırıcısıydı. O zamanlarda, başarılı bir doktorun büyüyle uğraştığından kuşkulanılıyordu; bir yandan hastalarını iyileştirirken yıldız falına da bakıyor olsa gerekti. Öte yandan, hükümdarlar geleceği gören bu dahileri koruyor, kendi evlerine yerleştiriyor, aylık bağlıyorlardı. Fransa'ya II. Henri'nin hekimi olmak üzere gelen ünlü Agrippa von Nettesheim Nostradamus'un yaptığı gibi geleceğe ilişkin tahminlerde bulunmak istememiş, bunun üstüne onun yerine Cosimo Ruggieri'yi alan Catherine de Médicis tarafından kovulmuştu. Özetle, kendi zamanlarının ilerisindeki, bilim alanında çalışan adamlar kolay kolay beğenilmiyor; her biri insanlarda büyüculüğün ve onun sonuçlarının yarattığı korkuyu uyandırıyor.

Kontun kaçırdığı, pek de o ünlü matematikçilerden biri olmayan adamın Normandiya'da karanlık işlerle uğraşan bir hekimin sahip olabileceği türden bir ünü vardı. Fransa'nın birçok yerinde bugün bile köylülerin *Çıkıkçı* olarak adlandırdıkları o büyücülerdendi bu adam. Bu ad belli bir eğitim almadan, babadan kalma bilgilerle, çoğunlukla aile içinde uzun süre yaptıkları gözlemlerin ve deneyimin etkisiyle *kırıkları çıkıkları düzelten*, hayvanlarla insanları bazı hastalıklardan kurtaran ve ağır vakaların tedavisinde sözümona olağanüstü sırlara ermiş ilkel dahilere veriliyordu. Üstat Antoine Beauvoulair'sa, çıkıkçının adı buydu, kendisine birçok şey kazandıran dedesiyle babasının iki ünlü düz hekim olmasının yanı sıra, tıp eğitimi de almıştı; doğa bilimleriyle uğraşıyordu. Köylüler onun başarılarına büyü niteliği kazandıran, kitaplarla ve tuhaf nesnelerle dolu çalışma odasını görüyorlardı. Antoine Beauvoulair tam olarak büyücü gibi görülme de, halktan insanlarda uzaktan korkuyla karışık bir saygı uyandırıyor; kendisi için daha tehlikeli olan bir şey de vardı ki, o da ülkedeki soylu aileleri ilgilendirebilecek yaşam ve ölüm gizlerini elinde bulundurmasıydı.

Tıpkı dedesi ve babası gibi, o da doğum ve düşükler konusunda sergilediği ustalıklı ün kazanmıştı. Kaldı ki, o karmaşa döneminde, o kadar sık hata yapıyordu ve ihtiraslar öylesine kötücüldü ki, yüksek soylular sınıfı Üstat Antoine Beauvoulair'ı utanç verici ya da ürkütücü sıklara ortak etmek zorunda kalıyordu sık sık. Güvenliği için gerekli olan ağzı sıkılığından asla ödün vermiyordu; bu yüzden de müşterileri onun parasını cömertçe ödüyor, böylece aileden kalma serveti katlandıkça katlanıyordu. Kimi zaman az önce kontun yaptığı gibi beklenmedik bir zamanda alıkonduğundan, kimi zaman herhangi bir soylu hanımın evinde birkaç gün geçirmek zorunda kaldığından, yaşamı yollarda geçiyordu, henüz evlenmemişti; bununla birlikte ünü birçok kızın onunla evlenmesine engel olmuştu. Kendisine kadınların zayıflıkları üstünde onca güç kazandırabilecek mesleğinin tehlikeli yollarında avuntu bulamayan zavallı çıkıkçı aile olmanın verdiği sevinçler için yaratıldığını hissediyor, ama bu sevinçlere bir türlü erişemiyordu. Bu saf adam neşeli bir kişiliğin aldatici görünümünün altında tombul yanaklarıyla, yuvarlak vücut hatlarıyla, tıknaz bedeninin canlılığıyla ve konuşmasındaki içtenlikle uyumlu tertemiz bir yürek saklıyordu. Dolayısıyla, malını mülkünü kibar bir adamcağıza götürecek bir kız sahibi olmak için evlenmek istiyordu; çünkü şu çıkıkçı halinden hoşnut değildi ve ailesini dönemin önyargılarından kurtarmaya niyetliydi. Bununla birlikte, yaptığı önemli ameliyatları taçlandıran sevince, onuruna verilen yemeklere epeyce alışkındı. Her yerde en önemli kişi olma alışkanlığı, kişiliğinin temelini oluşturan neşeye birazcık ciddi bir kibir katmıştı. Bilgiçlik taslayıp ameliyatları biraz ağırdan almaktan hoşlandığı önemli anlarda yaptığı densizlikler hemen hemen her zaman iyi karşılanıyordu. Üstelik, bir bül-bül gibi meraklı, bir tazı gibi boğazına düşkün, sırlarını asla açığa vurmadan konuşan diplomatlar gibi gevezeydi. Kendisini mesleğinin sürüklediği birçok serüvenin getirisi bu hataları dışında, Antoine Beauvoulair Normandiya'da içinde en az kötülük olan adam olarak görülebilirdi. Yaşadıkları dönemin ilerisindeki az sayıdaki insandan biri olsa da, bir Norman köylüsü sağduyusuyla, zamanla kazandığı düşünceleri ve keşfettiği gerçekleri gizli tutması gerektiğini düşünüyordu.

Kont onu kaldırıp doğum sancıları çeken bir kadının karşısına koyuverince, çıkıkçı aklını başına topladı. Maskeli hanımın nabzını denetlemeye koyuldu; bir yandan hiç de kadında değildi aklı; doktorlara özgü bu hareket sayesinde, kendi durumu üstüne düşünme fırsatı yakalıyordu. Yalnızca gözünü kapayıp işini yapmak zorunda bırakıldığı, utanç verici ve düpedüz suç içeren durumların hiçbirinde, buradaki kadar sakınlımlı önlemlerin alındığına tanık olmamıştı. Kendi isteği dışında girişmek zorunda olduğu işlerde başarılı olması için birçok kez ölümlle tehdit edilmiş olsa da, yaşamı şu andaki kadar tehlikede olmamıştı asla. Her şeyden önce, onu kullanan kişilerin kim olduğunu anlamaya ve böylelikle canını kurtarabilmek üzere tehlikenin ne kadar büyük olduğunu öğrenmeye karar verdi.

“Neler olup bitiyor?” diye sordu çıkıkçı alçak sesle, deneyimleriyle kontesin imdadına koşmaya hazırlanırken.

“Çocuğu ona vermeyin.”

“Yüksek sesle konuşun”, dedi kont, kurbanın söylediği son sözcüğü Üstat Beauvoulair’ın duymasına engel olan gökgürültüsü gibi bir sesle. “Yoksa”, diye ekledi özenle ses tonunu değiştiren derebeyi, “son duanı et”.

“Şikayetlerinizi yüksek sesle söyleyin”, dedi çıkıkçı hanıma. “Bağırın, Tanrı aşkına! Bu adamın boynumuza takacağı değerli taşlar ne bana, ne size uyar! Ha gayret küçük hanım!”

“Canını yakayım deme sakın”, diye bağırdı yine kont.

“Beyefendi biraz kıskanç”, diye yanıtladı cerrah, neyse ki kontesin çığlıkları altında kaybolan acı bir sesle.

Neyse ki Üstat Beauvoulair’ın güvenliği konusunda, doğa yüce gönüllü davrandı. Buna doğum demeye bin şahit gerekirdi, doğan çocuk o kadar cılızdı ki düşüğü andırıyordu; bu yüzden de anesine fazla acı vermedi.

“Azize Meryem’in rahmine kurban olayım”, diye bağırdı şaşırıp kalan çıkıkçı, “düşük değil!”

Kont öfkeyle tepinerek döşemeyi titretti, kontes de Üstat Beauvoulair’ı çimdikledi.

“Ah! Şimdi anladım”, dedi cerrah kendi kendine. “Demek düşük olması gerekiyordu, öyle mi?” diye sordu çok kısık bir sesle,

kendisine doğrular bir hareketle, sanki düşüncelerini ifade edebilecek tek dil bu hareketmişçesine yanıt veren kontese. “Gene de her şey aydınlanmadı”, diye düşündü çıkıkçı.

Sanatında usta olan herkes gibi, doğum hekimi de kendisinin deyişiyle ilk felaketini yaşayan bir kadını kolaylıkla tanıyabiliyordu. Kontesin bazı hareketlerindeki edepli deneyimsizlik ona el değmediğini düşündürse de, hınzır çıkıkçı haykırdı: “Hanımefendi öyle bir doğum yapıyor ki bu konuda uzman sanki!”

Kont bunun üstüne öfkesinden daha ürkütücü bir sakinlikle: “Çocuğu bana ver”, dedi.

“Tanrı aşkına, vermeyin!”, diye bağırdı anne, onun handiyse yabanıl çığlığı ufak tefek adamın içinde, kendisini babasının inkar ettiği bu soylu çocuğa sandığından daha çok bağlayan yürekli bir iyilik uyandırdı.

“Çocuk daha gelmedi. Bu iş üstünüze vazife değil”, diye yanıt verdi konta soğukça, bir yandan az gelişmiş çocuğu saklıyordu.

Bağırış duymamasına şaşırان çıkıkçı daha şimdiden öldüğünü düşünerek çocuğa baktı; işte o zaman kont kandırıldığını anlayıp onun üstüne atılıverdi.

“Yeminle Tanrı yarattı demem! Ver onu bana”, diye haykırdı kont ve güçsüz çığlıklar atan suçsuz kurbanı çekip aldı.

“Aman dikkat edin, daha pek az gelişmiş, hiç dayanıklı değil”, dedi Üstat Beauvoulair kontun koluna asılarak. “Yedi aylıken doğdu, şu haline baksanıza!” Ardından, bir tür coşkunluğun kendisine kazandırdığı üstün bir güçle, babanın parmaklarını tutup kulağına kesik kesik fısıldadı: “Olmadık yere suç işlemeyin, zaten yaşamayacak.”

“Ulan vicdansız!” diye karşılık verdi hararetle, çıkıkçının çocuğu elinden aldığı kont, “Oğlumun ölmesini istediğimi de nereden çıkardın? Onu sevip okşadığımı görmüyor musun?”

“Onu böyle okşamak için on sekiz yaşına gelmesini bekleyin öyleyse”, diye yanıtladı yeniden kendisini önemli bir kişi olarak gören Beauvoulair. Kont öfkesinden sesini değiştirmeyi unuttuğundan karşısındakinin Hérrouville Beyi olduğunu anladığı için kendi güvenliğini düşünerek ekledi: “Ama, onu hemen vaftiz ettirin ve size dediğim şeyi anneye söylemeyin: Yoksa ölümüne neden olursunuz onun.”

Erken doğan çocuğun öleceği kehaneti karşısında, kontun istemeden yüzünde beliren gizli sevinç çıkıkçının aklına bu tümceyi getirmiş, bu sayede çocuk kurtulmuştu; Beauvoulair bebeği o sırada baygın düşen annenin yanına götürmek istiyordu zaman kaybetmeden, tartışmalarının anneyi ne hale soktuğunu göstermek üzere alaycı bir hareketle kontesi gösterdi. Kadın her şeyi duymuştu, çünkü yaşamdaki büyük bunalım anlarında insan organlarının eşine rastlanmayan bir duyarlılık kazanması ender rastlanan bir şey değildir; öte yandan, yatağın üstüne koyulan çocuğun çığlıkları sanki büyü aracılığıyla onu yaşama döndürdü; çıkıkçı bebeğin viyaklamaları sayesinde kulağına eğilip ona: “Ona iyi bakın, yüz yaşına kadar yaşayacak. Beauvoulair bu işlerden anlar” dediğinde, iki meleğin sesini duyduğunu sandı.

İçini rahatlatmaya çalışan çıkıkçının ödülü göksel bir iç çekiş, gizemli bir el sıkış oldu, derken babasının okşamaları az gelişmiş organlarına bir zarar vermediyse de, cildinin üstünde hâlâ kontun parmaklarının izini taşıyan o zayıf yaratığı annesinin kucağına bıraktı. Annenin çocuğu yanına çekip saklarken sergilediği çılgınca tavır ve maskenin iki deliğinden konta fırlattığı tehditkar bakış Beauvoulair’ı ürpertti.

“Oğlunu hemen kaybetseydi öldü”, dedi konta.

Hérouville Beyi yaşanan sahnenin bu son bölümü boyunca, hiçbir şey görmüyor, hiçbir şey duymuyor gibiydi. Kımıldamadan ve derin düşüncelere dalıp gitmiş bir halde, yeniden parmaklarıyla vitrayları tıkırdatmaya başlamıştı; ama çıkıkçının ona söylediği son tümceden sonra, tozutmuşçasına haşın bir hareketle ona dönüp kılıcını çıkardı.

“Seni gidi *abalı* seni!”, diye bağırdı Kralcıların Kutsal Birlik yanlılarına söverken kullandıkları takma adla. “Seni gidi rezil, alçak herif! Soylarının devam edip etmeyeceğinin derdinde olan soylulara yardım etme onurunu sana bağışlayan bilim olmasa, Normandiya’yı sonsuza dek kurtarırdım büyücüsünden, zor tutuyorum kendimi.” Ardından kont kılıcını sertçe kınına sokunca Beauvoulair derin bir soluk aldı. Hérouville Beyi sürdürdü: “Bir beyle hanımının huzurunda, yaşamında bir kez olsun onları ayaktakımına özgü düşüncelerle hesapçılıkla suçlamadan duramaz mısın sen, soylular gibi

davranıp bunun akla yatkın bir gerekçesinin olamayacağını anlamaz mısın? Şu durumda, senin iddia ettiğin gibi bir hikmetim olabilir mi benim? Oğlumu öldürmekten söz ediyorsun! Neymiş, onu annesinden koparıp alacaktım! Nereden uyduruyorsun bu ipe sapa gelmez şeyleri? Deli miyim ben? Şu sapaşaklam çocuğun yaşamı konusunda ne diye bizi korkutuyorsun? Sana söylüyorum ciğeri beş para etmez herif, senin o aşağılık kibrin umurumda değil benim. Doğurttuğun hanımın adını bilseydin, onu görmüş olmakla böbürlenirdin işte! Ey Tanrım! Aşırı tedbirlerinle belki de öldürecektin anneyi ya da çocuğu. Ama şunu kafana iyice sok, orada burada konuşursan ya da onlara bir şey olursa, gebertirim seni.”

Çıkıkçı kontun niyetinin böyle birdenbire değişmesi karşısında ne yapacağını şaşırmıştı. Derebeyinin şimdi erken doğan çocuğa karşı gösterdiği şefkat daha önce sergilediği sabırsız gaddarlıktan ve donuk duygusuzluktan bile daha fazla korkutuyordu onu. Kontun son tümcesini dile getirirkenki vurgusu aslında değişmeyen bir tasarıyı gerçekleştirmek için başvurduğu daha karmaşık bir çareye işaret ediyordu. Üstat Beauvoulair bu beklenmedik durumun nedenini anneye babaya verdiği iki farklı söze bağladı: “Şimdi anladım!”, diye geçirdi içinden. “Bu beyefendi karısına kötü gözükmek istemiyor, sonradan eczacıdan medet umacak. O halde hanıma soyulu bebesine göz kulak olmasını söylemem gerek.”

Tam yatağa doğru yönelmişti ki, bir dolaba yanaşan kont bu yurgan bir ünlemle durdurdu onu. Derebeyinin ona bir kese uzaştırırkenki tavrı karşısında, Beauvoulair endişeyle karışık bir sevinçle, kırmızı ipek kumaşın içinde parlayan ve kendisine horgörüyle fırlatılan altınları toplamaya davrandı.

“Sen benim alçak bir köylü gibi düşündüğümü sansan da, ben yine beylere yakışır şekilde parayı öderim. Senden ağzını sıkı tutmanı da istemiyorum! Şuradaki adam”, dedi kont Bertrand’ı göstererek, “meşelerle ırmakların olduğu her yerde, benimle ilgili ileri geri konuşacak abalıları her şekilde bulacağımı, o sözünü ettiğim elmaslarla, kolyelerle onların hakkından geleceğimi anlatır sana.”

Bu babacan konuşmadan sonra, o dev apışıp kalan çıkıkçıya doğru yavaşça yaklaşıp paldır küldür bir sandalye sürdü önüne, belli ki kendisi gibi loğusanın yanına otursun istiyordu.

“E yavrucuğum, en sonunda bir oğlumuz oldu”, diye söze girdi yeniden. “Ne mutluluk bizim için. Canınız çok yanyıyor mu?”

“Hayır”, diye mırıldandı kontes.

Annenin şaşkınlığı ve sıkıntısı, babanın geç kalmış yapmacıklı sevinç gösterileri Üstat Beauvoulair’a ciddi bir olayın dikkatinden kaçtığıını düşündürdü; birtakım kuşkular hâlâ içini kemiriyordu, kontesin durumundan emin olmaktansa ona yol göstermek amacıyla elini genç kadınının üstüne koydu.

“Teni iyi durumda”, dedi. “Hanımefendi konusunda canınızı sıkmanızı gerektirecek hiçbir şey yok. Süt ateşi olacaktır olmasına ama korkmayın, önemli bir şey değil.”

Tam da bu noktada, kurnaz çıkıkçı durdu, dikkat kesilsin diye kontesin elini sıktı.

“Çocuğunuz için endişelenmek istemiyorsanız”, diye devam etti, “yanından ayrılmamanız gerek. Şu küçük dudakların daha şimdiden aramaya başladığı sütü bırakın uzun süre için; kendiniz besleyin onu ve eczacının ilaçlarından sakının. Ana sütü tüm çocuk hastalıklarının ilacıdır. Yedi aylık doğum çok gördüm, ama sizinki kadar az acılı bir doğuma pek rastlamadım. Bunda şaşırtıcı bir şey de yok, çocuk bir deri bir kemik! Bir takunyaya sığacak neredeyse! On beş ons bile olmadığına eminim. Süt! Süt! Sürekli memenizde tutarsanız, kurtarırsınız onu.”

Bu son sözlerle parmaklarındaki yeni bir hareket eşlik etmişti. Kontun maskesinin deliklerinden üstüne diktığı akkor bakışlara karşın, Beauvoulair ekmek parasını kazanmak isteyen bir adamın sarsılmaz ciddiyetiyle aşamaları sıralamayı sürdürdü.

“A çıkıkçı! Eski püskü kara şapkanı unuttun”, dedi Bertrand cerrah kendisiyle birlikte odadan çıkarken.

Kontun oğluna karşı düşkünlük sergilemesi bir noterin *vesaire*, *vesaire* diye geçitirerek anlattığı, insanın başına sonradan dert açan davalara benziyordu. Beauvoulair onun ellerine yapıştığında, bir yanda Cimrilik, diğer yanda Normandiya Gelenekleri dikilivermişti karşısına. Bu iki güç bir işaretle parmaklarını uyuşturmuş, nefret dolu tutkularını bastırmıştı. Cimrilik ona şöyle bağırdı: “Karrının malı mülkü bir erkek çocuk onları alır götürürse Hérouville soyunda kalmaz!” Ötekiyse can çekişen kontesi ve Saint-Savin’lerin

öteki kolunun göz diktikleri malları göstermişti ona. Her ikisi de karısıyla ilk çocuğunu gözden çıkarabilmesi için, erken doğan çocuğu öldürme işini doğaya bırakmasını ve sağlıklı, güçlü bir ikinci oğlun doğumunu beklemesini öğütlemişlerdi. Artık karşısında bir çocuk değil, araziler görür olmuştu, şefkati de birden ihtirası kadar yoğunlaşmıştı. Geleneklere uyma isteğiyle, bu neredeyse ölü doğan çocuğunun gürbüz bir görünümüne sahip olmasını diledi. Kontun kişiliğini iyi tanıyan kontes çıkıkçıdan bile daha şaşkındı ve annele-
rin cesareti gücüne güç kattığından bazı bazı atılganlıkla dışavur-
duğu içgüdüsel kaygılar taşıyordu yüreğinde.

Birkaç gün boyunca, kont sürekli karısının yanında kalıp, kendi çıkarı gereği biraz sevecen davranarak ona güzelce baktı. Kontes çok geçmeden tüm bu ilginin sadece kendisine yönelik olduğunu anlamıştı. Babanın oğluna karşı duyduğu nefret en ufak ayrıntıda bile kendini belli ediyordu; onu görmekten ya da ona dokunmak-
tan hep kaçınıyor; bebeğin bağırışları duyulduğunda birden kalkıp etrafına buyruklar yağdırmaya gidiyordu; sonuçta, onun yaşamını sadece öldüğünü görme umuduyla bağışlamıştı sanki. Bu ikiyüz-
lülüğü taşımak conta çok ağır geliyordu. Annenin zeki gözünün, tam olarak ne olduğunu kavramasa da, oğlunu tehdit eden tehlike-
yi sezdiğini anladığı gün, tüm gücünü Kral'ın hizmetinde kullan-
ma bahanesiyle, loğusalıktan çıkma ayınınin ertesi günü yola ko-
yulacağını söyledi.

İşte Étienne d'Hérouville'in doğumu sırasındaki ve ondan ön-
ceki durum buydu. Kontun kafasında, yadsıdığı oğlunun ölmesi-
ni sürekli arzulayacak kadar, sağlam bir gerekçesi olmasaydı; hatta
içinde varolan, zaten zarar verdiği bir varlığa işkence etmeye yöne-
lik hazin eğilimi aşabilseydi de; düşüncesine bile katlanamadığı,
Chaverny'nin oğlu olduğuna inandığı erken doğmuş iğrenç çocu-
ğu seviyormuş gibi yapmak zorunda hissetmezdi kendini, zavallı
Étienne'den yine aynı şekilde tiksiniirdi. Belki çocuğun onun ok-
şamalarıyla daha da ciddi bir hal alan, az gelişmiş ve hastalıklı ya-
pısının iç paralayıcı görüntüsü, kendi gözünde bir baba olarak öz-
saygısına apaçık bir hakaretti. Yakışıklı erkeklerden ne kadar iğ-
reniyorsa, zeka gücünün beden gücünün yerini aldığı kavruk in-
sanlardan da bir o kadar nefret ederdi. Onun hoşuna gidecek ki-

şinin çirkin yüzü, iriyarı, sağlam yapılı ve bilgisiz olması gerekiyordu. Dolayısıyla, zayıflığından ötürü ister istemez eve kapanıp bilimle ilgilenmeye başlayan Étienne babasını vicdansız bir düşman olarak görmek zorunda kalacaktı. Bu çam yarmasıyla kavgası daha beşikte başlamıştı; bu kadar tehlikeli bir hasım karşısında imdadına yetişen tek şeyse, doğanın dokunaklı bir kanunu gereği, onu tehdit eden tüm belalarla sevgisi daha büyüyen annesinin yüreği idi.

Kontun ani gidişiyle birden yapayalnız kalan Jeanne de Saint-Savin yaşantısını avutan tek mutluluk kırıntılarını çocuğuna borçluydu. Doğumuna Chaverny yol açtı diye suçlanan bu oğlu, kontes kadınların bir yasak aşkın meyvesi olan çocukları sevdikleri gibi seviyordu; onu beslemek zorundaydı ve bundan asla yorulmuyordu. Hizmetçilerinden hiçbir biçimde yardım istemiyor, çocuğunu kendisi giydirip soyuyor, onunla ilgili yapılması gereken en ufak işte yeni yeni hazlar buluyordu. Bu ardı arkası gelmeyen işler, günün her saatine yayılan o dikkat, gece çocuğunu emzirmek için tam olarak ne zaman uyanması gerektiği gibi konular sınırsız bir mutluluk veriyordu ona. Bu küçük varlığın gereksinimlerine boyun eğdiğinde yüzü keyifle aydınlanıyordu. Étienne erken doğduğu için, pek giysisi yoktu, kontes onları kendi elleriyle dikmek istiyordu, öyle de yaptı, ama ne yapmak, tıpkı siz karanlıkta ve sessizlikte hayran olduğunuz çocuklar için çalışıp çabalayan, endişeli annelerin de pekala bildiği üzere! Her iplikle, annenin kumaşa sabitlediği hoş desenlerle, uzak bir anı, bir arzu, dilekler, binbir türlü şey işleniyordu. Bu delice düşkünlük Kont Hérrouville'e aktarılınca, zaten toplanmış olan fırtına bulutları daha da büyüdü. Sayıları gitgide artan uğraşlara ve çocuğun özene bezene beslenmesine saatler yetmez olmuştu; gizli hoşnutluklarla dolup taşarak geçip gidiyordu günler.

Çıkıkçının öğütleri hâlâ kontesin önünde yazılı duruyordu; bu yüzden çocuğu kadın hizmetçilere bırakmaktan da, emrindeki erkeklerin onu ellemesinden de çekiniyordu; kendisi uyurken kimse Étienne'e yaklaşmasın diye uyumadan durabilmek istiyor; onu yanına yatırıyordu. En sonunda Kuşku'yu oturttu o beşiğe. Kontun yokluğunda, adını aklında tuttuğu cerrahı getirtme cesaretini gösterdi. Beauvoulair'a karşı çok büyük bir minnet borcu hissediyor-

du; ama her şeyden önce oğluyla ilgili binbir türlü şey sormak istiyordu ona. Ya Étienne’i zehirlemeye kalkarlarsa, bunun önüne geçmek için ne yapmalıydı? Peki ya hassas sağlığıyla nasıl başa çıkacaktı? Daha uzun süre emzirmesi gerekiyor muydu? Kendisi ölürse, Beauvoulair yavrucağızın sağlığıyla ilgilenir miydi?

Kontesin soruları karşısında duyulan Beauvoulair Étienne’e zehir verilmesinden en az onun kadar korktuğu yanıtını verdi; ama bu konuda, kontes onu kendi sütüyle beslediği sürece tasalanacak bir şey yoktu; gelecekte de, Étienne’in yemeklerini her zaman tatmasını öğütledi ona.

“Kontes Hanımefendi”, diye ekledi çıkıkçı, “dilinizin üstünde tuhaf bir şey, keskin, acı, kekre, tuzlu bir tat, diyeceğim damagınıza garip gelen bir şey hissederseniz, yemeği atın. Çocuğunuzun giysileri gözünüzün önünde yıkansın, onları koyduğunuz dolabın anahtarı da sizde dursun. Sonuçta, ne olursa olsun, bana haber verin, gelirim.”

Çıkıkçının öğrettikleri Jeanne’in yüreğine kazınmıştı, kontes dile benden ne dilerse diyordu ona; Beauvoulair da bunun üstüne mutluluğunun onun ellerinde olduğunu dile getirdi.

Sözü fazla uzatmadan, Hérouville Bey’inin, saraydaki güzel ve soylu kadınlar kendisini istemediğinden, gençliğinde *Romalı Güzel* takma adlı, öncesinde Lorraine Kardinali’ne ait olan bir kibar fahişeyi sevdiğini anlattı kontese. Ne var ki kontun kısa süre içinde terk ettiği Romalı Güzel sonradan Rouen’a gelip ona küçük bir kızı sahiplenmesi için yalvarmış, oysa kont güzelliğini ileri sürerek kendisinden olmadığını söylediği kızın sözünün edilmesini bile istememiş. O kadının yoksunluk içinde ölmesinden sonra, Gertrude adındaki, annesinden bile daha güzel olan zavallı çocukcağıza Azi-ze Chiara Tarikatı Manastırı’ndaki rahibeler kucak açmış, manastırın başrahibesi de kontesin halası Matmazel de Saint-Savin’miş. Sonrasında, Gertrude’ü tedavi etmesi için çıkıkçıyı çağırmışlar, hekim de kızı görünce çılgıncasına vurulmuş. “Kontes Hanımefendi”, dedi Beauvoulair, “olur a bu işe aracı olmaya karar verirse, borcunu ödemek şöyle dursun, asıl ben borçlu sayarım ona kendimi. Böylece, bu kontun gözünde son derece tehlikeli bir şey olsa da, kızın şatoya gelmesini sağlayabiliriz; kont er ya da geç öylesine güzel

bir çocukla ilgilenecek ve belki günün birinde beni kendisinin hekimi yaparak kızı dolaylı yoldan koruyacaktır.”

Gerçek aşklara karşı çok duyarlı bir kadın olan kontes zavalı hekime yardım edeceğine söz verdi. Hatta bu davayla o kadar yakından ilgilendi ki, ikinci doğumu sırasında, o dönemde kadınların kocalarından isteme hakkına sahip oldukları iyilik adına, o sıralarda rahibe olmak yerine Beauvoulair’la evlenen, babasının kim olduğu belli olmayan, güzeller güzeli Gertrude için bir çeyiz elde etti. Bu çeyizle çıkıkçının biriktirdikleri Hérouville Şatosu’nun yakınındaki, o zamanki kalıtçıların elden çıkardığı sevimli Forcalier yurtluğunu almalarını sağladı.

İyiyürekli çıkıkçının içine su serptiği kontes yaşamının sonuza dek başka annelerin bilmediği sevinçlerle dolduğunu hissediyordu. Kuşkusuz, çocuğunu çığlıkları dinsin, ilk acıları yatışsın diye göğsüne yapıştıran her kadın güzeldir; ama İtalyan tablolarında bile, kontesin Étienne’i sütüyle besleyip koklarken, o tehdit altındaki zavallı varlığa kaniyla can verirken sergilediği sahne kadar içe işleyen bir sahneye ender rastlanır. Yüzü sevgiyle ışıltıyor; bir yandan da o canım küçücük varlığı izlerken, düşlerinden bir türlü çıkmayan Chaverny’ye benzeyecek diye endişeleniyordu içten içe. Alnının üstünde, duyduğu hazzın ifadesiyle karışan bu düşünceler, oğlunu el bebek gül bebek büyütürkenki bakışı, kendi yüreğinde hissettiği gücü ona verme arzusu, aydınlık umutları, hareketlerindeki incelik, tüm bunlar çevresindeki kadınları büyülüyordu: Kontes casusları kendi tarafına çekmeyi başarmıştı.

Çok geçmeden bu iki zayıf yaratık aynı düşünceyle birleşip daha dil onların anlaşmasına olanak tanımadan birbirlerini anlamaya başlamışlardı. Étienne’in gözleri çocuklara özgü o aptalca açgözlülükle fıldır fıldır dönmeye başladığında, bakışları yatak odasının koyu renk lambrileriyle karşılaştı. Gencecik kulağı sesleri algılamaya, aralarındaki farkları tanımaya çalıştığında, bir saat sarkacı kadar düzenli bir devinimle kayalıklara çarpan denizin tekdüze uğultusunu duydu. Böylece yerler, sesler, nesneler, duyuları etkileyen her şey, ondaki anlama yetisini geliştirip kişiliğini oluşturdu, hüzne eğilimli kıldı çocuğu. Annesi de hüznün bulutlarının ortasında yaşayıp ölmek zorunda değil miydi? Étienne doğduğundan beri,

kontesin yeryüzünde varolan tek canlı olduğuna inandı, dünyayı bir çöl olarak gördü ve bizi düşüncenin engin kaynaklarını genişleterek yalnız yaşamaya, mutluluğu içimizde aramaya iten o kendi içine kapanma duygusuna alıştı. Zaten kontes de yaşamda yalnız kalmaya, her şeyi oğlunda, o sevgisi kadar acılı çocukta aramaya yazgılı değil miydi? Étienne, dertlerin pençesindeki her çocuk gibi, pek hoş biçimde annesinininkini andıran edilgin bir tutum sergiliyordu hemen hemen her zaman. Organları öyle hassastı ki aşırı ani bir ses ya da gürültücü bir kişinin varlığı enikonu ateşlenmesine yol açıyordu. Görseniz Tanrı'nın sanki zarar görmesinler diye yelin şiddetini ve güneşin ısınısını azalttığı küçük böceklerden biri sanırdınız onu; tıpkı onlar gibi en ufak engelle boğuşamıyor, yine onlar gibi saldırgan görünen şeyler karşısında hemen boyun eğiyor, ne diremiyor, ne de yakınıyordu. Ondaki bu meleksi sabır, öylesine dayanıksız bir sağlığın gerektirdiği özenli bakımın yorgunluğunu unutturan derin bir duygu işliyordu kontesin içine.

Étienne'i, daha başka bir yığın canlı gibi, huzur ve sessizlik ortamına, mutlu bir şekilde büyüyebileceği tek ortama yerleştirdiği için Tanrı'ya şükrediyordu. Oğlu için hem yumuşacık, hem de güçlü mü güçlü olan annenin elleri, kemerli pencerelere kaldırıyordu sık sık onu. Annesininkiler gibi mavi gözleri, oradan Okyanus'un görkemini incelercesine bakıyordu. Birlikte saatlerce oldukları yerde durup, bir kararan bir parıldayan, bir dilsiz bir yaygaracı olan o uçsuz bucaksız örtüyü izliyorlardı. Bu uzun dalınçlar Étienne'e gizliden gizliye acıyı öğretiyordu. Annesinin gözleri de aşağı yukarı her zaman yaşıyor; ruhun o dayanılmaz düşleri sırasında, Étienne'in gencecik yüz hatları fazla ağır bir yükün çektiği incecik bir ağı andırıyordu. Çok geçmeden kendisindeki erken gelişmiş acı bilinciyle, oynadığı oyunların kontes üstündeki etkisini anlamaya başladı; annesi onun acılarını dindirirken nasıl okşuyorsa bedenini, o da kontesi öyle eğlendirmeye çalışıyordu. O yaramaz küçük elleri, çat pat söylediği sözcükler, akıllı akıllı gülmesi annesini daldığı düşüncelerden çekip çıkarıyordu her seferinde. Étienne yorulsa da, içgüdüsel zarafeti sızlanmaktan alıkoyuyordu kendisini.

"A benim duygulu yavrucuğum", diye haykırdı kontes, en ke-
derli anılarından birini dağıtan bir şakalaşmadan sonra oğlunun

bitkin düşüp uyuyakaldığını görünce, “nerede yaşayabilirsin sen? Sen ki yumuşacık ruhun yaralanıverir sert bir bakışla, kim anlayacak seni? Sen ki, tıpkı çileli annen gibi, bir tatlı gülümsemeyi yeğ tutarsın tüm dünyanın malına mülküne, ah annesinin canı ciğeri melek, yeryüzünde seni kim sevecek? Şu kırılğan görünüşünün altında yatan hazineleri kim keşfedecek? Kimse. Sen de benim gibi dünya üstünde yalnız olacaksın. Tanrı esirgesin de benim gibi Tanrı’nın kayırdığı, ama insanların engellediği bir sevgiyi yaratmasın sana.”

Göğüs geçirip ağladı. Dizlerinin üstünde uyuyan oğlunun sevimli duruşu hüzünlü bir gülümseme kondurdu dudaklarına: Annelerle Tanrı arasındaki bir giz olan o hazzardan birinin tadını çıkara çıkara uzun süre ona baktı. Kendi sesinin, mandolin sesiyle birleşince oğlunun ne kadar hoşuna gittiğini fark ettiğinden, o dönemin en güzel romanslarını söylüyordu ona ve sütüne bulanmış küçük dudaklarda, bir zamanlar o rebabını çalmayı bitirince Georges de Chaverny’nin teşekkür ederken yüzünde beliren gülümsemeyi görür gibi oluyordu. Anılarının bu şekilde yeniden canlanması yüzünden kendisine kızıyordu ama dönüp dolaşıp aynı yere geliyordu. Bu düşlerin suç ortağı olan çocuk Chaverny’nin sevdiği ezgilere açıkça gülümsüyordu.

On sekiz aylıkken, kontes Étienne’in zayıflığı yüzünden hâlâ onu dışarı çıkaramıyordu; ama donuk beyaz cildinin üstünde dalgalanan uçuk renkler, tıpkı yel bir yabangülü ağacının en solgun taçyaprağını alıp oraya kondurmuş gibi, daha şimdiden yaşama ve sağlığa işaret ediyordu. Çıkıkçının tahminlerine inanmaya başladığı ve kontun yokluğunda oğlunu her türlü tehlikeden korumak için alabileceği en katı önlemleri almakla kıvanç duyduğu sırada, kocasının yazmanının mektuplarından onun yakında döneceğini öğrendi. Bir sabah, ilk çocuğunun yürümesine tanık olan her annenin yaşadığı üzere, çılgınca bir sevince kapılan kontes çekici anılar kadar dile sığmaz oyunlar oynuyordu Étienne’le; ama birden döşemelerin ağır adımların altında çatırdadığını duydu. İstem dışı bir şaşkınlık hareketiyle tam ayağa kalkmıştı ki, kontu karşısında buluverdi. Bir çığlık attıktan sonra, konta doğru ilerledi ve öpsün diye uysalca ona alnını uzatıp istemeden yaptığı bu hatayı gidermeye çalıştı.

“Neden geleceğinizi daha önceden haber vermediniz?” diye sordu.

“O zaman karşılama”, diye yanıtladı kont araya girerek, “daha sevgi dolu olurdu belki ama gerçeği yansıtmazdı.”

Gözü çocuğa ilişti, şimdiki sağlık durumu karşısında önce öfkeyle karışık bir şaşırma ifadesi belirdi yüzünde; ama ardından hemen kızgınlığını bastırıp gülümsemeye koyuldu.

“Size iyi haberlerim var”, diye sürdürdü. “Champagne bölgesinin yönetimini aldım, Kral da beni düğün ve doğrudan kendisine bağlı bir derebeyi yapacağına söz verdi. Bir de, bir akrabamızdan mirasa konduk; o yere batasınca Huguenot Chaverny öldü.”

Kontesin beti benzi attı ve bir koltuğa yığıldı. Kocasının yüzüne yayılan ve sanki Étienne’i görünce daha da artan uğursuz sevinçin arkasındaki sırrı kestirebiliyordu.

“Beyefendi”, dedi heyecanlı bir sesle, “uzun zaman boyunca kuzenim Chaverny’yi sevdiğimi biliyorsunuz. Bana çektiirdiğiniz acının hesabını Tanrı’ya vereceksiniz.”

Bu sözler üstüne kontun bakışları alevlendi; dudakları tir tir titriyor, ağzından tek bir sözcük çıkmıyordu, o denli gözü dönmüş-tü öfkeden; kılıcını masanın üstüne öyle bir savurdu ki demirin sesi gökgürültüsü gibi yankılandı.

“Beni dinleyin”, diye bağırdı avaz avaz, “ve söyleyeceklerimi aklınızda tutun: Şu kollarınızda taşıdığınız küçük canavarın ne sesini duymak, ne de yüzünü görmek istiyorum, çünkü o sizin çocuğunuz, benim değil; herhangi bir şeyi bana benziyor mu? Yeminle Tanrı yarattı demem! Onu iyi saklayın, yoksa...”

“Ah hakkaniyetli Tanrım!”, diye bağırdı kontes, “koru bizi.”

“Susun!” diye karşılık verdi çam yarması. “Zarar vermemi istemiyorsanız, gözüm görmesin onu.”

“Peki öyleyse”, diye devam etti yüreğinde bu zorbayla savaşıcak gücü bulan kontes, “onu bir daha görmezseniz, canına kastetmeyeceğinize ant için. Bir soylu olarak sözünüze güvenebilir miyim?”

“Ne demek oluyor bunlar?” dedi kont.

“O halde, bugün ikimizi de öldürün!” diye haykırdı dizlerinin üstüne çöküp çocuğuna sıkı sıkı sarılarak.

“Ayağa kalkın hanımefendi! İnan olsun bu lanetli tohumun canını almaya kalkışmayacağım hiçbir şekilde, iş ki şatonun altında, deniz kıyısındaki kayalıkların üstünde kalsın; ona kalacak yer olarak balıkçı evini, arazi olarak da kumsalı veriyorum; ama bu sınırların dışında onu görmeyeyim, yakarım!”

Kontes acı acı ağlamaya başladı.

“Gözünüzü seveyim bir bakın şuna”, dedi. “Oğlunuz o sizin.”

“Hanımefendi!”

Bu sözün üstüne, dehşet içindeki anne, kalbi bir çobanın yuvasında yakalayiverdiği bir çalibülbülünunki gibi atan çocuğunu alıp götürdü. Belki suçsuzluğun en taşıyürekli adamlar üstünde bile karşı konulmaz bir etkisi olduğundan, belki de kont sergilediği şiddetten pişman olduğundan ve hazzı için olduğu kadar tasarıları için de ihtiyaç duyduğu bir insanı aşırı büyük bir umutsuzluğa sürüklemekten çekindiğinden, karısı geri döndüğünde sesi olabildiğince tatlı bir hal almıştı.

“Jeanne, yavrucuğum”, dedi, “kin tutmayın da elinizi verin bana. İnsan siz kadınlara nasıl davranacağını bilemiyor. Tanrı aşkına, size yeni onurlar, yeni zenginlikler getirdim! Sizse beni abalılarının arasına düşmüş bir kralcı gibi karşıladınız! Bana verilen bölgeyi yönetirken uzun süreler buradan uzaklarda olacağım, Normandiya'nın yönetimini alana dek de böyle sürecek; yavrucuğum, hiç olmazsa şurada kalacağım günler boyunca güleriyüz gösterin bana.”

Kontes yapmacık tatlılıklarına artık kanmayacağı bu sözlerin asıl anlamını sezmişti.

“Görevlerimi biliyorum”, dedi kocasının sevecenliğe yorduğu hüznü bir vurguyla.

Bu çekingen yaratıkta o kadar çok saflık, o kadar çok yücelik vardı ki bazı becerikli kadınlar gibi, tutumunda hesapçı davranarak, güzelim ruhların kirlenmesine yol açacak şekilde, fahişelik yapıp kontu yönetmeye çalışması olanaksızdı. Umutsuzluğunu Étienne'i dolaştırarak avutmak üzere sessizce uzaklaştı.

“Tanrı binbir türlü belasını versin! Demek asla sevilmeyeceğim”, diye haykırdı kont, karısı çıkıp giderken onun yanaklarından bir gözyaşının süzülüğünü fark etmişti.

Böyle sürekli tehlike altında yaşarken, annelik duygusu, konteste kadınların ayıp duygularının şiddetinde bir tutku halini almıştı. Sırrı tüm annelerin yüreğinde yatan ve kontesle oğlu arasında daha da güçlenen bir tür büyü aracılığıyla, Étienne'in kendisini durmaksızın tehdit eden tehlikenin farkına varmasını sağladı ve babasına yaklaşmaktan çekinmeyi öğretti oğluna. Étienne'in tanık olduğu feci sahne belleğine kazındı, öyle ki içine bir hastalık gibi yerleşti. Kontun varlığını önceden öyle sezebilmeye başlamıştı ki, daha tam gelişmemiş, ama kaygıyla biçimlenmiş organları babasının uzaklarda yürüdüğünü kendisine haber verdiği anda, içerdiği anlaşılmasız işaretlerle bir annenin gözlerinde parıldayan gülümsemelerden biri varsa yüzünde, hatları birdenbire kasılıveriyordu, annesinin kulakları bile oğlun içgüdülerinden daha hassas değildi. Yaşı ilerledikçe, korkunun yarattığı bu yetenek gelişti de gelişti, Étienne artık Amerika'daki Yabanılar gibi babasının adımlarını ayırt edebiliyor, çok uzaktan sesine kulak kabartabiliyor, gelişini önceden haber verebiliyordu. Kocasının kendi üstünde yarattığı dehşet duygusunu oğlunun da daha küçücükken paylaştığını görmek, kontesin gözünde onu bir kat daha değerli kılıyordu; aralarındaki dayanışma gitgide güçleniyor, aynı dala bağlı iki çiçek gibi aynı yelle eğilip bükülüyorlar, aynı umutla yeniden dikeliyorlardı. Aynı yaşamdı onlarınki.

Kont şatodan ayrılırken, Jeanne ikinci kez hamile kalmıştı. Bu kez önyargılarca uygun görülen zamanda doğum yaptı ve dayanılmaz acılar çekip, birkaç ay sonra kontun ağabeye karşı nefretinin daha da büyümesine neden olacak kadar babasına benzeyen tombul bir oğlan dünyaya getirdi. Kontes en çok sevdiği çocuğunu kurtarmak amacıyla, kocasının ikinci oğlun mutluluğu ve serveti adına geliştirdiği tüm tasarımlara razı oldu. Kardinal olması düşünülen Étienne Hérouville, ailesinin mallarını ve sanlarını Maximilien'a bırakmak üzere papaz olmak zorundaydı. Zavallı anne ancak bu bedel karşılığında lanetli çocuğa huzur sağladı.

Étienne'le Maximilien kadar birbirine benzemeyen iki kardeş olamazdı. Ufak olan gürültüden, kırıp dökmekten ve savaştan doğduğu günden beri zevk alır gibiydi; bu yüzden kont ona karşı, karısının Étienne'e duyduğu kadar büyük bir sevgi beslemeye

başladı. Doğal ve gizli bir anlaşma gereği, eşlerden her biri üstün tuttuğu çocuğun sorumluluğunu aldı üstüne. Tam da o sıralarda IV. Henri Hérrouville Beyi'nin değerli hizmetlerini ödüllendirdiği için dük sanı alan koca, karısını yormak istemediğini söyledi ve Beauvoulair'ın seçtiği Bayeux'lü irikıyım bir kadını Maximilien'in sütannesi olarak yanlarına aldı. Onun akla olduğu kadar anne sü-tüne de güvenmemesi ve çocuğunu keyfince yetiştirmeye karar ver-mesi Jeanne de Saint-Savin'in işine geliyordu. Dük Maximilien'i ki-taplara ve yazına karşı kutsal bir korkuyla büyüttü; ona savaş sana-tının mekanik bilgilerini aşıladı, çok erken yaşta ata binmesini, ar-kebüz ve kılıç kullanmasını öğretti. Oğlu büyüdüğünde, kendi gö-zünde erkeği erkek yapan o yabancı dili, o kaba davranışları, bakış-lardaki ve sesteki o erkekliği tanısın diye ava götürdü onu. Küçük soylu on iki yaşında kaba saba bir aslan yavrusu olmuştu, herkes-te en az babası kadar büyük bir korku uyandırıyor, tüm çevrede herkese zorbalık yapmaya izni vardı ve bundan da geri kalmıyordu. Étienne'se Okyanus kıyısındaki, babasının kendisine verdiği, dü-şesin de oğlunun aslında hak ettiği tatlardan en azından birkaçını elde edebileceği şekilde düzenlediği evde yaşadı. Düşes günün bü-yük bölümünü orada geçirecekti. Anneyle oğlu birlikte kayalıklarda ve kumsallarda dolaşiyor; düşes Étienne'e kumdan, denizkabukla-rından, yosunlardan ve çakıllardan oluşan arazisini gösteriyor; ona bırakılan alandan çıkarsa dehşete kapılıp öte tarafta oğlunu ölü-mün beklediğini anlatmaya çalışıyordu. Étienne kendisinden önce annesi için korkuyordu; derken, çok geçmeden, Hérrouville Dükü adı bile, onun içindeki tüm erkeği tüketen ve bir kaplanın karşısın-da diz çökmüş bir genç kız gibi güçsüz kılan bir sarsıntı yaratma-ya başladı. O uğursuz devi uzaktan gördüğünde ya da sesini duy-duğunda, bir zamanlar lanetlendiği an kapıldığı acılı izlenim kanı-nı donduruyordu. Bu nedenle, karlı toprağının dışında ölüp gidecek bir Lapon gibi, kulübesiyle kayalıkların eşi bulunmaz bir yurt ola-rak bellemişti; sınırı geçerse, tanımlanamayacak bir huzursuzluğa kapılıyordu. Düşes zavallı çocuğunun ancak sessiz ve basit bir or-tamda mutluluğu bulabileceğini öngördüğünden, önceleri ona da-yatılan bu yazgıya daha az yerinir oldu; onun yalnızlığını bilimsel, yüce uğraşlarla doldurarak, oğluna güzel bir yaşam kurma düşün-

cesiyle, bu kaçınılmaz alinyazısına dayandı ve geleceğin Hérouville Kardinal'i'ni eğitmesi için şatoya Pierre de Sebonde'u getirtti. Öğlunun papaz tıraşı⁴ olması kararlaştırılsa da, Jeanne de Saint-Savin bu eğitimin yalnızca papaz eğitimi olmasını istemiyordu, dolayısıyla onun dinden bağımsız bir şekilde eğitilmesini sağladı. Beauvoulair da Étienne'e doğa bilimlerinin gizemlerini öğretmekle görevlendirildi. Dersleri çocuğun gücüne göre ayarlamak üzere bizzat izleyen düşes boş zamanlarda ona İtalyanca öğretiyor ve hissettirmeden bu dilin şiirsel zenginliklerini anlatıyordu. Dük Maximilien'i yaralanması pahasına yabandomuzlarının önüne sürerken, Jeanne Étienne'le birlikte Petrarca sonelerinin samanyoluna ya da *Tanrısal Güldürü*'nün dev işi labirentine dalıyordu... Doğa Étienne'in çelimsizliğini telafi etmek için onu öyle kulağı okşayan bir sesle donatmıştı ki oğlanı dinlemenin tadına karşı koymak gücü, bu yüzden annesi ona müzik eğitimi verdi. Mandolin tınarıyla desteklenen yumuşacık ve hüzünlü ezgiler, Başpapaz de Sebonde'un verdiği ödevleri yapması karşılığında annesinin söz verdiği en güzel teneffüstü. Étienne annesinin sadece Chaverny'nin gözlerinde tanık olduğu bir hayranlıkla dinliyordu onu. Çocuğunun uzaklara dalıp giden bakışları zavallı kadıncağızın belleğinde ilk kez genç kızlık anılarını canlandırınca, onu delicesine öpücüklere boğdu. Étienne o anda kendisini neden daha fazla sevdiğini sorduğundaysa kızardı; ardından onu her saniye daha fazla sevdiğini söyledi. Kısa süre içinde ruhun eğitiminin ve aklın ekininin gerektirdiği özende, çocuğunun karnını doyururkenki, onu büyütürkenki hazları bulmaya başladı. Gerçi anneler her zaman oğullarıyla birlikte büyümeyen ama düşes anneliğinde sevginin alçakgönüllü tutkularını taşıyabilen kadınlardandı; yeri geldiğinde okşayıp sevebiliyor, yeri geldiğinde yargılayabiliyordu; Étienne her şeyde kendisinden üstün olsun diye özsaygısını ortaya koyuyordu, yoksa onu keyfince yönlendirmek değildi niyeti; belki de bitmez tükenmez sevgisi yüzünden küçülmekten asla korkmayacağı denli büyük olduğunu biliyordu kendisinin. Egemenliği sevenler şefkatten yoksun yüreklerdir, ama gerçek duygular özveriye, Gücün o erdemine candan bağlıdır.

4 Papazların, dünya nimetlerinden vazgeçerek kiliseye girdiklerinde saçlarının bir kısmının tıraşlanması adeti. (ed.n.)

Étienne bir uygulamalı dersi, bir metni ya da önermeyi başta anlamadığında, derslere katılan zavallı anne ona bilgiyi akıtmak istercesine kıvranıyordu, tıpkı bir zamanlar en küçük çılgılığında boğazından aşağı bol bol süt boşalttığına olduğu gibi. Étienne şeylerin anlamını kavrayıp onları özümselediğindeyse, düşesin gözleri nasıl da parıl parıl bir ışıltıyla kızarıyordu. Pierre de Sebonde'un dediği üzere, annenin, duygularında hep iki varoluşu birden kucaklayan ikili bir varlık olduğunu kanıtlıyordu.

Düşüş bu şekilde, yeniden canlandırılan bir aşkın şefkatiyle, bir oğlu annesine bağlayan doğal duyguları daha da güçlendiriyordu. Étienne'in narin yapısı yüzünden ona yıllarca çocukluğundaki gibi bakmayı sürdürdü, gelip onu giydiriyor, yatırıyor; oğlunun saçlarını sadece o tarıyor, açıyor, kıvrıyor ve lülelerine kokular sürüyordu. Bu süsleme faslı aralıksız bir okşamaydı aslında; saçlarından tarağı ustalıkla kaç kez geçiriyorsa, bir o kadar öpücük kondu-ruyordu o canıgönülden bağlı olduğu başa. Nasıl ki kadınlar sevgililerine evde özel bir özen göstererek hani neredeyse anneliğe soyunmayı severler, anne de oğlunu bir sevgili imgesine dönüştürüyordu; onunla mezar ötesindeki sevgili kuzeni arasında tanımlanamaz bir benzerlik kuruyordu. Étienne uzaklarda, büyülü bir aynada hayal meyal görülen Georges'un hayaletiydi sanki; oğlunun kilise adamıydansa bir beyefendi olduğunu düşünüyordu.

"Günün birinde benim kadar sevecen bir kadın onun yaşamını aşkla doldurursa eğer, pekala mutlu olabilir!" diye geçiriyordu içinden sık sık.

Ama birden ürkütücü çıkarların Étienne'in ille papaz tıraşı olmasını istediğini anımsıyor, Kilise'nin makasının keseceği saçları gözyaşlarıyla sulayarak öpücüklere boğuyordu. Dükle yaptığı adaletsiz anlaşmaya karşın, ana gözüyle geleceğin koyu karanlıklarında açtığı deliklerde, Étienne'i ne papaz ne kardinal olarak görüyordu. Babanın ilk oğlunu artık bütünüyle gözden çıkarıp unutmuş olması sayesinde, zavallı çocuğun Tarikatlara girmesini engelleylebildi.

"Daha epeyce zamanımız var!" diyordu kendi kendine.

Ardından, yüreğine gömdüğü bir düşüncüyü kendine itiraf etmeden, Étienne'e nedimlerin hoş tavırlarını öğretiyor, onun

Georges de Chaverny gibi tatlı ve nazik olmasını istiyordu. Tüm gelirleri kendi serveti ya da keyfi için kullanıp, ailenin mülklerini tek başına yöneten ihtiraslı dükün yüzünden ufak bir tasarrufa indirgendiğinden, sade mi sade giysiler giyiyor, oğluna kadife pantolar, dantellerle bezeli huni biçimli çizmeler, değerli kumaşlardan yırtmaçlı yelekler alabilmek için hiç para harcamıyordu. Kendisini her şeyden yoksun bırakırken, insanın sevdiklerine özveri gösterirken aldığı büyük zevki tadıyordu. Bir yaka işlerken, onun oğlunun boynunu süsleyeceği günü düşünerek bayram ediyordu içten içe. Étienne'in tüm giysileriyle, çamaşırlarıyla, ıtırılar sürünmesiyle, giydirilip süslenmesiyle sadece o ilgileniyor, kendisi de sadece oğlu için giyinip kuşanıyordu, çünkü onun tarafından güzel bulunmak hoşuna gidiyordu. Oğlunun ruhuna işleyen, anneye can veren bir duygunun eşlik ettiği bunca özendi onların ödülü. Beauvoulair, verdiği derslerle lanetli çocuğa kendisini sevdirmeyi başaran, bununla birlikte Étienne'in kendileri için neler yaptığını öğrendiği o yüce adam, ne zaman annesinin kırılğan gözbebeğini muayene etse kaygılı bakışlarıyla düşesi titreten o hekim, günün birinde, böylesine hassas bir beden ansızın yoğun bir duygunun etkisi altında kalmazsa, Étienne'in daha uzun yıllar yaşayabileceğini söyledi. Étienne o dönemde on altı yaşındaydı.

O yaşında, Étienne'in boyu üç arşın kadar olmuştu, o kadarla da kaldı; ama Georges de Chaverny orta boylu bir adamdı. Bir genç kızinki gibi saydam ve atlasımsı cildinin üstünden mavi damarlarının en ince dalları bile görünüyordu. Teni porselen gibi bembeyazdı. Tanımsız bir tatlılığın izini taşıyan açık mavi gözleri, erkeği kadını herkesten yardım istercesine bakıyordu; bakışlarındaki yumuşacık, anlamlı yakarışlar karşısındakinin içini okşuyor, sesindeki ezgiler de güzelliğine güzellik katıyordu. En sahici alçakgönüllülüğü yansıtıyordu yüzünün her hattı. Parlak ve ince telli, kestane rengi, uzun saçları alnının üstünde ortadan ayrılmıştı, uçlarına doğru kıvrılıyordu. Solgun ve çukura kaçmış yanakları, üstünde birkaç kırışık bulunan tertemiz alnı doğuştan gelen dokunaklı bir acıyı açığa vuruyordu. Sevimli ve inci gibi beyaz dişlerle bezenmiş ağzı can çekişenlerin dudaklarında donup kalan o gülümsemeyi taşıyordu hep. Bir kadınınkiler gibi ak ellerinin biçimi göz alıcı derece-

de güzeldi. Sararıp solmuş bir bitkiyi andırırcasına uzun uzun derin düşüncelere daldığından, başını eğmeyi alışkanlık haline getirmişti, bu duruş da kişiliğine cuk oturuyordu hani: Sanki büyük bir sanatçının düşüncesini eksiksiz biçimde ortaya koymak için portreye vurduğu son fırça darbesiydi bu boynu bükük hali. Cılız ve biçimsiz bir erkek bedeni üstüne konmuş bir genç kız başı sanırdınız.

Bizleri tıpkı bir bitkibilimci gibi düşüncenin geniş kırlarına sürükleyen zengin içe dönüşlerin özenli şiiri, insan düşüncelerinin verimli karşılaştırması, deha işi yapıtlardaki eksiksiz zekanın bize kazandırdığı coşkunluk onun düşü ve yalnız yaşamının bitmez tükenmez ve dingin mutlulukları haline gelmişti. Alını yazıları kendisinininkine onca benzeyen o hayran olunası yaratıklar, çiçeklerdi tüm aşkı. Oğlunda, onu, olsa olsa Okyanus'taki en güzel mercan balığının kumsalda güneşin bir bakışına dayanabileceği kadar direnebileceği, çetin toplumsal yaşamla ilişki kurmaktan koruyan tertemiz tutkuların yeşermesinden hoşnut olan kontes, Étienne'in zevklerini destekliyor, İspanyol *romancero*'ları, İtalyan *motet*'leri, kitaplar, soneler, şiirler taşıyordu ona. Hérouville Kardinali'nin kütüphanesi Étienne'e kalmıştı, okumakla geçecekti yaşamı. Çocuk, her sabah, pek hoş kokulu, rengarenk, nefis bitkilerin ortasında yalnız oluyordu. Hassas sağlığının kendisini uzun süre vermesine engel olduğu okumalara ve kayalıkların arasında yaptığı alıştırmalara sık sık ara verip, safça derin düşüncelere dalıyor; o tatlı arkadaşlarının, o iç açıcı çiçeklerin karşısında saatlerce oturup kalıyor ya da bir kaya oyuğuna gizlenip bir suyunun, bir karayosunun, bir deniz bitkisinin gizemlerini inceliyordu. Bal toplayan arı gibi, güzel kokulu çiçek taçlarında bir uyak arıyordu. Amaçsızca ve aldığı hazzı irdelemeden, koyu renk taçyapraklarının üstündeki narin çizgilere, altın rengi ya da gök mavisi, yeşil ya da morumsu zarlara, çeneklerin ya da yaprakların alımlı girinti çıkıntılarına, kendisinin en küçük darbeye paramparça oluverecek ruhu gibi parçalanan donuk ya da kadifemsi dokulara hayran hayran dalıp gidiyordu çoğunlukla. Daha sonra, ozan olduğu kadar düşünür de olacağından, onlarda paha biçilmez yetilerin ipuçlarını bularak, aynı yapıdaki bu sayısız farklılığın nedenini kavrayacaktı; çünkü, günden güne, yeryüzü üstündeki her şeyin üstüne yazılmış

tanrısal Söz'ü yorumlama konusunda ilerleme katediyordu. Gizli dünyada yaptığı bu aralıksız ve saklı araştırmalar, onun yaşamına düşünceli dehaların görünüşteki uyusukluğunu kazandırıyor. Étienne uzun günler boyu kumun üstüne uzanıyor, öylece kalıyor, pek mutluydu, kendisinden habersiz bir ozandı o. Yıldızlı bir böceğin ansızın ortaya çıkışı, güneşin Okyanus'taki yansımaları, suların geniş ve saydam aynasındaki titremeler, bir kabuklu hayvan, bir deniz örümceği, bunların hepsi bu saf ruh için başlı başına bir olay ve hazdı. Annesinin geldiğini görmek, uzaklardan elbisesinin hisirtisini duymak, onu beklemek, öpmek, konuşmak, dinlemek, içinde öyle canlı hisler uyandırıyor ki bir gecikme ya da en ufak bir kaygı yüzünden içi içini yiyordu. Onda salt ruh vardı ve hâlâ zayıf, güçsüz olan bedeninin o ruhun yaşadığı şiddetli heyecanlarla mahvolmaması için, Étienne'e sessizlik, okşamarlar, manzarada huzur ve bir kadının sevgisi gerekiyordu. Şimdilik, annesi sevgisini ve okşamarlarını ondan hiç esirgemiyordu; kayalıklar sessizdi; çiçeklerle kitaplar yalnızlığını çekilir hale getiriyordu; son olarak da, kumdan ve denizkabuklarından, yosunlardan ve yeşilliklerden yapılmış küçük krallığı gözüne hep pırıl pırıl ve yeni bir dünya gibi görünüyordu.

Étienne o derinlemesine masum maddi yaşamın da, o şiirselce engin manevi yaşamın da yararını görüyordu. Bedeninin biçimi açısından çocuk olmasına karşın, zeka açısından bir erkek olmuştu ve her iki özelliğiyle de aynı şekilde meleksiydi. Annesinin isteği üzerine gördüğü dersler, içindeki heyecanları düşüncenin alanına taşımıştı. Dolayısıyla yaşamındaki hareket, kendisini öldürebilecek ya da acı verebilecek toplumsal yaşamdan uzakta, manevi dünyada gerçekleşiyordu. Ruhuyla ve zekasıyla yaşad. İnsan düşüncelerini okuyarak kavradıktan sonra, maddeleri yerinden oynatan düşüncelere kadar ilerledi; havada düşüncelerin olduğunu duyumsadı, gökyüzüne yazılı olanları okudu. En sonunda, daha erken yaşta ruhuna özgü hassas, esritici besini bulduğu ulu doruğa tırmandı, ne var ki biriktirdiği bu hazinelerin bir tutkunun birdenbire yürekte canlandığı zenginliklerle birleşeceği gün kendisine acılı bir yazgı biçen bir yücelikti ulaştığı. Jeanne de Saint-Savin kimi zaman bu fırtınanın kopmasından kaygılsa da, oğlunun

hazin yazgısının kendisine esinlediği bir düşünceyle avunuveriyordu hemen: Çünkü bu zavallı anne bir derde daha küçük bir deritten başka bir çare bulamıyor; bu yüzden de tat aldığı şeyler bile üzüntüyle dolu oluyordu!

“Kardinal olacak”, diyordu kendi kendine, “kendisini koruyacak sanatların duygusuyla yaşayacak. Bir kadını seveceğine sanatı sevecek, ve sanat asla ona ihanet etmez.”

Bu yüzden sevgi dolu anneliğin getirdiği hazlar, Étienne’in aile içindeki özel durumundan ileri gelen kara kara düşüncelerin pençesine düşüveriyordu durmadan. İki erkek kardeş de birbirlerini tanımadan, hiç görmeden, rakibinin varlığından habersiz bir şekilde yeniyetmelik çağını doldurmuştu bile. Düşes uzun zaman boyunca, kocasının yokluğunda, iki kardeşi şöyle görkemli bir biçimde bir araya getirip her ikisini de candan bağrına basmayı ummuştu. Göstermek zorunda olduğu ve her ne kadar sıkıntısını çekse de bağlı kalacağı özverilerden ötürü dertli ağabeyini koruması ve sevmesi gerektiğini küçük oğluna söyleyerek Maximilen’in Étienne’le ilgilenmesini sağlayacağını düşünüyordu. Ama uzun süre yüreğinde yatan bu umut yok olup gitmişti artık. İki kardeş arasında bir minnet ilişkisi yaratmak şöyle dursun, Étienne’in Maximilen’le karşılaşması, babasıyla karşılaşmasından daha çok ürkütüyordu onu. Aklı hep kötü şeylere çalışan Maximilen, günün birinde Étienne’in çıkıp elinden alınan hakları istemesinden endişe duyabilir ve boynuna bir taş bağlayıp ağabeyini denize atabilirdi. Annesine karşı da, hiçbir oğlun olamayacağı kadar saygısızdı. Biraz büyüyüp de akıllanır akıllanmaz, dükün karısına ne kadar az değer verdiğini kavrayıvermişti. Yaşlı beylerbeyi karısına karşı biraz da olsa nezaket kurallarına uyuyordu uymasına ama babasından da yüz bulan Maximilien annesine binbir türlü çile çektiriyordu. Bu yüzden Bertrand, Maximilien varlığı özenle gizlenen Étienne’i görmesin diye, sürekli diken üstünde oturuyordu. Şatodaki herkes Maximilien’e verilen adla Saint-Sever Markisi’nden enikonu nefret ediyordu ve ağabeyin varlığından haberli olanlar Tanrı’nın bir kenarda hazır tuttuğu intikamcı olarak görüyorlardı onu. Dolayısıyla Étienne’in geleceği belirsizdi; belki de kardeşi ona işkence edecekti! Zavallı düşesin en çok sevdiği oğlunun yaşamını ve çıkarlarını gözetebile-

cek akrabası yoktu hiç; Étienne roma kızılına⁵ büründüğünde, nasıl ki kendisi anne olmuştu o da baba olmak isterse, annesini suçlamaz mıydı? Bu düşünceler, o hüznü ve gizli acılarla dolu yaşamı, hafif bir perhizle hafiflettiği uzun bir hastalık süreci gibiydi. Hasta yüreği ustalıkla bir özene gereksinim duyuyordu ama çevresindekiler özenden dikkatten hiç anlamıyorlardı acımasızca. Günden güne ılık ılık zekasıyla parlayan, aklıyla ve ruhuyla yaşayan büyük oğlunun haklarından yoksun bırakıldığını; buna karşılık, düklük tacını taşıma ve aile adını sürdürme işinin ipten kazıktan kurtulmuş, askerlik alanında bile hiçbir yeteneğe sahip olmayan küçüğe kaldığını gören bir annenin yüreği parçalanmaz mı? Hérouville soyu şanını yadsıyordu. Yumuşak başlı Jeanne de Saint-Savin lanet okumayı bilmediğinden, dua edip ağlamaktan başka bir şey elinden gelmiyordu; ama Tanrı'nın bu tuhaf yargısının nedenini öğrenmek istermişçesine sık sık gözlerini gökyüzüne çeviriyordu. Kendisi öldüğünde oğlunun hem yetim, hem öksüz kalacağını ve o zaman vicdansız kardeşinin acımasızlıklarıyla baş başa olacağını düşündükçe gözleri yaşarıyordu. Gem vurulan onca duygu, unutulmuş bir ilk aşk, sevgili oğluna en büyük sıkıntılarını açmadığından anlaşılmayan onca acı, her zaman üstüne gölge düşen sevinçleri yaşam ilkelerini zayıflatmış ve hiç hafiflememesi bir yana her gün daha da şiddetlenen bir bitkinlik hastalığı yaratmıştı onda. En sonunda, son bir darbe düşesi adamakıllı vücuttan düşürdü; dükü Maximilien'in eğitimi konusunda uyarmayı denemiş, ama terslenmişti; o çocuğun ruhunda filizlenen iğrenç tohumlara hiçbir çare bulamıyordu. İyiden iyiye sararıp solduğu öyle bir sürece girdi ki hastalığı Beauvoulloir'in Hérouville evinin ve Normandiya beyliğinin hekimliği görevine atanmasını zorunlu kıldı. Eski çıkıkçı şatoda kalmaya başladı. O zamanlarda, bu gibi mevkiiler bilginlere verilir, onlar da görevde oldukları sürece boş zamanlarında kendi çalışmalarlarıyla ilgilenir ve durmadan çalışarak geçirdikleri yaşamlarını sürdürebilmek için gereken parayı kazanırlardı. Beauvoulloir hanidir bu mevkiye ulaşmak istiyordu, çünkü bilgisi ve serveti pek çok azgın düşman kazanmasına neden olmuştu. Kısa bir süre önce, bir

5 Kardinallerin giydiği kızıl renkte cübbeye gönderme yaparak kardinal olduğunda anlamında kullanılmaktadır. (ed.n.)

davada hizmet ettiği önemli bir ailenin kendisini korumasına karşın, adı bir suça karışmış ve yalnız Normandiya'nın beylerbeyinin, karısının isteği üstüne, müdahalesiyle kovuşturma durdurulmuştu. Dük gücünü kullanarak eski çıkıkçıyı koruduğundan ötürü hiç pişman olmamalıydı; çünkü Beauvoulair Saint-Sever Markisi'ni başka herhangi bir hekimin tedavi edemeyeceği çok tehlikeli bir hastalıktan kurtardı. Ama düşesin yarası iyileştirilemeyecek kadar eskilere dayanıyordu, hele evinde o yara durmaksızın deşilirken buna olanak yoktu. Onca ıstırabın cennetlik kıldığı bu meleğin ömrünün sonuna geldiği anlaşıldığında, ölüm karanlık gelecek öngörülerinin içinden hızla yaklaştı.

“Bensiz ne olacak hali zavallı yavrucuğumun!” İşte her saat başı bu düşünce geliyordu aklına, tıpkı acı bir dalga gibi.

En sonunda, düşes yataktan çıkamaz duruma geldiğinde, iyicene hızlandı candan geçmesi; çünkü anlaşma gereği, babası oradayken, eve giremeyip onun başucunda bekleyemeyen oğlundan büsbütün yoksun kalmıştı. Çocuğun azabı da annesininkinden aşağı kalmıyordu. İçine attığı duygular yüzünden özgün bir dehaya sahip olan Étienne annesine ulaşmak için dillerin en gizemlisini kullanıyordu. Kendi sesinin kaynaklarını usta bir şarkıcı gibi tartıyor ve Beauvoulair bir işaretle ona annesinin yalnız olduğunu haber verdiğinde gelip pencerenin altında hüzünlü bir sesle şarkılar söylüyordu. Bir zamanlar, kundakta, akıllı akıllı gülücüklerle avuturdu annesini; şimdi ozan haliyle, onun ruhunu en tatlısından ezgilerle okşuyordu.

“Bu şarkılar canıma can katıyor!” diyordu kontes Beauvoulair’a, Étienne’in sesiyle onan havayı içine çeke çeke.

Derken lanetli çocuğu upuzun bir yasa gömecek an geldi çattı. Daha önce de birçok kez kendi duygularıyla Okyanus'un devinimleri arasında gizemli benzerlikler bulmuştu. Gizli bilimlerin madde düşüncelerine kazandırdığı bilicilik özelliği, bu olayı başka her şeyden daha anlamlı kılıyordu. Annesini son kez görmeye gittiği o ölümcül akşam, Okyanus ona olağandışı gelen devinimlerle çal-kalanmıştı. Sularda öyle bir kıpırtı vardı ki su içten içe işleniyordu sanki; Okyanus yaşlı köpeklerin ulumalarına benzer iç karar-tıcı sesler çıkara çıkara soluyan kocaman dalgalarla kabarıyordu.

Étienne şöyle düşünürken yakaladı kendini: “Ne istiyor benden? Canlı bir varlıkmişçasına ürperip yakınıyor! Annem bana doğduğum gece Okyanus’ta müthiş bir kıyamet koptuğunu anlatmıştı kaç kez. Acaba başıma neler gelecek?”

Aklında bu düşüncelerle kulübesinin penceresinin önünde ayakta duruyor; gözleri annesinin, üstünde bir ışığın titreştiği oda penceresiyle inim inim inleyen Okyanus arasında gezinip duruyordu. Derken Beauvoulair çaldı kapıyı hafifçe, içeri girdiğinde yüzünün bir kederin yansmasıyla karardığı görülüyordu.

“Beyim”, dedi, “düşesin durumu hiç iyi değil, sizi görmek istiyor. Şatoda başınıza bir iş açılmasın diye tüm önlemler alındı; ama çok dikkatli olmamız gerek, Bey’in odasından, sizin doğduğunuz yerden geçmek zorundayız.”

Bu sözler Étienne’in gözlerini yaşarttı; “Okyanus konuştu benimle”, diye haykırdı.

Beauvoulair onu, düşesin lanetli çocuğu doğurduğu gece Bertrand’in merdivenlerini tırmandığı kulenin kapısına doğru sürüklerken kurulmuş makine gibi hareket ediyordu. Süvari yamağı elinde bir fenerle orada duruyordu. Étienne Hérouville Kardinali’nin büyük kütüphanesine vardı, Bertrand kapıları açıp lanetli çocuğun herhangi bir tehlikeyle karşılaşp karşılaşmayacağını anlamak üzere etrafı kolaçan ederken Beauvoulair’la birlikte orada beklediler. Dük uyanmadı. Étienne’le Beauvoulair hafif adımlarla ilerlerken o uçsuz bucaksız şatoda sadece can çekişen kadının zayıf iniltisini duyuyorlardı. Böylece Étienne’in doğumundaki koşullar onun annesinin ölümünde de yeniden canlanmış oluyordu. Yine fırtına, yine sıkıntı vardı, yine acımasız deviyandırmaktan korkuyorlardı, ama bu kez derin uykundaydı dük. Süvari yamağı ne olur ne olmaz diye Étienne’i kollarına alıp öyle geçti korkutucu efendisinin odasından, yakalanırsa düşesin içinde bulunduğu durumu baha ne etmeyi kafasına koymuştu. Étienne’in o iki sadık hizmetkarındaki kaygıyı gördükçe yüreği kaynıyordu; ama bu heyecan, babasının laneti yüzünden oradan sürüleli beri ilk kez geldiği bey odasında karşılaştığı sahneye hazırlıyordu sanki onu. Mutluluğun asla uğramadığı o büyük yatakta, sevgili anneciğini aradı da ancak zor seçebildi, öylesine zayıflamıştı işte. Düşes üstündeki danteller

kadar bembeyaz olmuş bir halde, ciğerlerinde yalnızca son bir soluk kalmışken, Étienne'in ellerini tutmak için gücünü topladı ve tıpkı bir zamanlar Chaverny'nin bir vedayla tüm yaşamını kendisine bıraktığı gibi, upuzun bir bakışla tüm ruhunu oğluna vermek istedi. Beauvoulair'la Bertrand, çocukla anne, uyuyan düğ, bir kez daha bir araya gelmişlerdi. Yine aynı yer, yine aynı sahne, yine aynı oyuncular; ama bu kez annelik sevinçlerinin yerini cenaze acısı, yaşamın gündüzünün yerini ölümün gecesi almıştı. O sırada, günbatımından beri denizin iç karartıcı uğultularının haber verdiği şiddetli fırtına ansızın patladı.

"Ah benim yaşantımın canım çiçeği", dedi Jeanne de Saint-Savin oğlunu alnından öperek, "karnımdan bir fırtınanın ortasında çıkıp gitmiştin, şimdi de ben bir fırtınayla senin yanından ayrılıp gidiyorum. Bu iki kasırga arasında yaşadıklarımın aşağı kalır yanı yoktu kasırgadan, bir tek seni görebildiğim anlar başkaydı. Ya işte son sevincim son acıma karışıyor. Elveda biricik aşkı, elveda yakında birleşecek iki ruhun güzelim hayali, elveda tek sevincim, saf sevincim, elveda benim sevgili yavrucuğum!"

"Bırak ben de seninle geleyim", dedi annesinin yatağına uzanan Étienne.

"Bahtın bunca kara olmazdı belki o zaman!" dedi düşes soluk yanaklarından iki yaş süzülürken, çünkü eskiden olduğu gibi geleceği görür gibi oluyordu. "Kimse gördü mü onu?" diye sordu hizmetkarlarına. O anda düğ yatağında kıpırdanınca herkes ürperdi. "Son sevincime bile tasanın gölgesi düşüyor!" dedi düşes. "Götürün onu! Götürün onu!"

"Anneciğim, ne olur birazcık daha göreyim seni, ah ölsem ben de keşke!" dedi zavallı çocuk yatağın üstünde kendinden geçerek.

Düşesin bir hareketiyle Bertrand Étienne'i kucakladı ve kendisini son bir bakışla öpen annesine son bir kez bakmasına izin verip, can çekişen düşesten yeni bir buyruk bekleyerek onu götürmeye hazırlandı.

"Sevin onu", dedi düşes süvari yamağıyla çıkıkçıya, "çünkü sizden ve Tanrı'dan başka onu koruyabilecek birini tanımıyorum."

Anneleri asla yanıltmayan bir içgüdüyle, süvari yamağının, Yahudilerin Kutsal Kent'e karşı duyduklarına benzer bir saygıyla

bağlı olduğu heybetli evin büyük oğluna çok acıdığını fark etmişti. Beauvoulair'a gelince, düşesle onun arasındaki anlaşma uzun zaman önce imzalanmıştı. Hanımlarının bu soylu çocuğu kendilerine emanet etmek zorunda kalması yüzünden duygunanan iki hizmetkar kutsal bir hareketle genç efendinin esirgeyicisi olmaya söz verdiler, anne de onların bu hareketine inandı.

Düşes birkaç saat sonra, sabah öldü; son hizmetkarları arkasından gözyaşı döktüler, mezarı başındaki konuşmada sadece *cennetten düşmüş zarif bir kadın* dediler onun için.

Étienne şimdi acıların en yoğunuyla, en kalıcısıyla boğuşmaktaydı, ne var ki dilsiz bir acıydı bu. Kayalıkların arasında koşmaz olmuştu, içinde ne bir şeyler okuyacak, ne de şarkı söyleyecek güç buluyordu. Günler boyu bir kaya oyuğuna çömelip, orada biten bir karayosunu gibi, granitin üstünde zincire vurulmuşçasına, hava değişikliklerine aldırmandan oturup duruyordu, ağladığı çok enderdi; ama aklında hep aynı düşünce vardı, Okyanus kadar engin, sonsuz bir düşünce; aklından geçenler de tıpkı Okyanus gibi binbir türlü biçime giriyor, kimi zaman korkutucu, fırtınalı, kimi zaman da sülman bir hal alıyordu. Bu acıdan öte bir şeydi, yeni bir yaşamdı, bir daha gülümseyemeyecek bu güzel yaratık için yazılmış değiştirilemez bir alınyazısı. Bazı kederler vardır, akarsuya damlayan kanı andırırcasına dalgaları bir süreliğine boyarlar; dalga yenilediğinde örtüsünü yeniden tertemiz kılar; ama Étienne'de suyun kaynağına karışmıştı kan; zamanın her dalgası yüreğine aynı oranda acı taşıyordu.

Bertrand yaşlılığında, evde sözü geçen biri olma alışkanlığını yitirmemek amacıyla, ahırları yönetme işini sürdürmüştü. Kaldığı yer Étienne'in çekildiği evin yakınlarındaydı, bu sayede yaşlı askerlere özgü sürekli bir ilgi ve yapmacılıktan uzak bir dikkatle ona kolayca göz kulak olabiliyordu. Zavallı çocukla konuşurken tüm sertliğini bir kenara bırakıyordu; yağmurlu günlerde usulcacık gidip Étienne'i hayallerinden koparıyor, evine götürüyordu. Düşesin bir anlamda yerini almayı, onun oğluna aynı sevgiyi olmasa da aynı özeni göstermeyi gurur meselesi haline getirmişti. Ondaki acıma duygusu şefkate benziyordu. Étienne hizmetkarın ona gösterdiği ilgiye hiç ses çıkarmadan boyun eğiyordu; ama lanetli çocukla

öteki varlıklar arasındaki bağların çoğu kopmuştu artık, yüreğinde capcanlı bir sevginin yeniden doğması olanaksız gibiydi. Kendisini korumalarına bilinçsizce izin veriyordu, çünkü insanla bitki arası, belki de insanla Tanrı arası bir yaratığa dönüşmüştü. Toplumsal yasaları, dünyadaki sahte duyguları bilmeyen ve yalnızca yüreğinin içgüdüsüne uyarak hayran olunası bir suçsuzluğu koruyan bir varlık neyle karşılaştırılabilir ki? Öte yandan, kara hüznüne karşın, çok geçmeden sevmeye; bir başka anneye, kendisine ait olacak bir başka ruha sahip olmaya ihtiyaç duydu; ama uygarlıktan aşılmaz bir engelle ayrı düştüğünden, kendisi gibi büyüüp çiçeklenen bir varlıkla karşılaşması güçtü. Düşüncelerini açabileceği ve yaşamına sahip çıkabileceği, kendisi gibi birini ararken, Okyanus'a yakınlık duymaya başladı. Deniz onun gözünde canlı, düşünen bir varlığa döndü. Gizli tansıkları toprağinkilerden onca farklı olan bu engin evrenin karşısında dura dura birçok gizemin nedenini keşfetti. Bebekliğinden beri bu yaş ovanın sonsuzluğuna alışık olduğundan, denizle gök ona enfes şiirler anlatıyordu. Onun gözünde, görünüşte bu kadar tekdüze olan o geniş tabloda her şey birbirinden farklıydı aslında. Ruhları bedenlerine söz geçiren tüm insanlarda olduğu üzere, gözleri çok keskindi ve çok uzaklardan, hayranlık uyandıran bir rahatlıkla, hiç zorlanmadan, ışıktaki en ince, en kaçamak ayrımları, suyun en eğreti titremelerini algılayabiliyordu. Yaprak kıpırdamadığı günlerde, kadın yüzününki gibi bir görünümü, gülümsemeleri, düşünceleri, hevesleri olan denizde farklı farklı renkler görüyordu: Bir yer yeşil ve karanlıkken, başka bir yer maviliğiyle gülümsüyor, kimi zaman parıltılı çizgilerini ufuktaki belli belirsiz ışıltılarla birleştiriyor, kimi zaman da turuncu bulutların altında uysal bir havayla sallanıyordu. Günbatımında, gökcisminin kırmızı renklerini dalgaların üstüne lal bir harmani gibi sermesi, görkemli ve göz alıcı bir şölendi onun için. Étienne'e göre, deniz gün ortasında, balkıyan binbir yüzüyle ışığı yansıta yansıta titreşirken, şen şakrak, canlı ve şakacı oluyordu; boyun eğmiş, sakın ve üzücü bir halde, bulutlarla dolu gri bir gökyüzünü yansıttığındaysa, tuhaf hüzneler kaplıyordu içini, o görüntü karşısında ağlıyordu. Bu engin evrenin sessiz dillerini kavramıştı. Denizin kabarıp çekilmesi her iç çekişin kendisine bir duyguyu betimlediği, kulağı okşayan bir solu-

ma gibiydi, bunun asıl anlamını öğrenmişti. Hiçbir denizci, hiçbir bilgin Okyanus'un en ufak öfkesini, yüzeyindeki en hafif değişikliği ondan daha iyi anlayamazdı. Dalganın kıyıya vurup yokoluşuna bakarak, çalkalanmaları, fırtınaları, sağanakları, gelgitlerin gücünü tahmin edebiliyordu. Gökyüzü gecenin örtüsüyle kaplandığında, o alacakaranlığın ölgün ışığında denizi görmeyi sürdürüyor ve onunla konuşuyordu; onun o zengin yaşamına katılıyordu, sular hırslandığında ruhunda gerçek bir fırtına kopuyordu; denizin keskin ısıklarındaki öfkeyi içine çekiyor, kayalıkların üstünde bin sıvı saçak halinde parçalanmış dev gibi dalgalarla koşuyor, kendini tıpkı onun gibi gözüpek ve korkutucu hissediyor, yine onun gibi olağanüstü sıçrayışlarla bir ileri bir geri atıyordu bedenini; onun o kaygılı sessizliklerine özeniyor, ansızın durulmasına öykünüyordu. Sonuç olarak, denizle evlenmişti o, sular onun sırdaşı ve dostuydu. Sabahları, kumsalın incecik ve parlak kumlarını katedip kayalıklara geldiğinde, şöyle bir göz atarak Okyanus'un ruhunu anlayıveriyordu; ansızın sergilediği manzaraları görüyor ve bu şekilde suların engin yüzeyi üstünde süzülerek ilerliyordu, göklerden gelen bir melek gibi. Neşeli, haylaz, ak buharlar onun üstüne bir gelinin başındaki duvağı andıran ince bir tül attığında, suyun dalgalanmalarını ve cilvelerini izliyordu bir aşığın sevinciyle; sabah onu, daha hâlâ gözlerinden uyku akarken yataktan kalkmış bir kadın gibi sevimli bir halde karşısında görünce, genç eşini hazzın kendisine kazandırdığı güzellikler içinde bulan koca kadar mutlu oluyordu. Bu büyük tanrısal düşünceyle birleşen düşüncesi yalnız yaşantısında avutuyordu Étienne'i ve ruhundan fışkıran binbir filiz daracık çölünü yüce düşlemlerle dolduruyordu. En sonunda, denizin tüm devinimlerinde kendisinin göksel çarklarla kurduğu özel ilişkiyi sezer oldu ve doğayı uyumlu bütünlüğüyle gördü, yelin taşıdığı tohumlar gibi sanki havaya ekilmek istercesine başıboş gezinen gökcisimlerinden otların sapına kadar. Bir melek kadar saf, insanları alçaltan düşünceleri bilmeyen, bir çocuk kadar yapmacıksız Étienne bir martı, bir çiçek gibi yaşıyordu, çevresine yalnızca şiirsel bir imgelemin, tek başına o zengin enginliğini izlediği tanrısal bilimin hazinelerini saçıyordu. İki evren nasıl da birleşmişti öyle! Kimi zaman dua aracılığıyla Tanrı'ya dek yükseliyor, kimi zaman da boyun eğmiş ve alçak-

gönüllü bir biçimde hayvanın uysal mutluluğuna iniyordu yeniden. Onun gözünde, yıldızlar gecenin çiçekleriydi; güneş baba; kuşlar da arkadaşları. Her yere annesinin ruhunu yerleştiriyordu; bulutların içinde görüyordu onu sık sık, onunla konuşuyor ve göksel hayaller sayesinde gerçek anlamda iletişim kuruyorlardı; gün oluyordu, onun sesini duyuyor, gülümsemesine hayran kalıyordu, kısacası gün geliyordu annesini yitirmemiş oluyordu! Tanrı ona eski münzevilerin gücünü vermiş, şeylerin ruhuna nüfuz eden yetkin duyarlarla donatmıştı sanki. Eşine rastlanmadık ruhsal güçleriyle, ölümsüz işlerin gizlerinde başkalarından çok daha ötelere gidebiliyordu. Özlemleri, acıları ruhlar alemiyle arasındaki bağı; yüreğinde sevgisi, annesini aramaya gidiyordu oraya, böylece esrimenin ulu ezgileriyle Orpheus'un simgesel girişimini gerçeğe dönüştürüyordu. Nasıl ki kayalığından Okyanus'un üstünde ufkun bir çizgisinden ötekine kanatlanıyordu, aynen öyle atılıyordu geleceğin ya da gökyüzünün içine. Aynı zamanda sık sık, bir granit parçasında beklenmedik biçimde açılmış ve girişi bir hayvan yuvasınıniki kadar dar olan derin bir oyugun içine büzülüp gizlendiğinde; yarıklardan giren sıcak güneş ışınları tatlı tatlı aydınlatığında kendisini ve ona o tıpkı bir deniz kuşunun yuvasını andıran barınaktaki canım denizyosunlarını gösterdiğinde; işte orada, sık sık, uykuya dalıyordu istemeden. Bir tek hükümdarı güneş su manzaralarından, yaldızlı kumlarından ve kabuklu hayvanlarından ayrı kaldığı süreyi ölçerek uyuyakaldığını söylüyordu ona. Cennetinki kadar parlak bir ışığın içinden, kitaplarının ona anlattığı kentlere bakıp bakıp büyüleniyordu; şaşkınlıkla ama içi gitmeden saraylara, krallara, savaşlara, insanlara, anıtlara baka baka ilerliyordu. Gün ortasında gördüğü bu düş tatlı çiçeklerini, bulutlarını, güneşini, güzel granit kayalarını daha değerli kılıyordu. Yalnız yaşamına daha sıkı sarılsın diye, bir melek gelip ruhsal dünyanın uçurumlarını ve uygarlıkların tüyler ürpertici çarpışmalarını gösteriyordu sanki ona. İnsanlarla dolu bu okyanusun içinde fazla dayanamayacak olan ruhunun, kente giriş töreninde bir prensesin başlığından sokağın çamuruna düşen bir inci gibi parçalanacağını hissediyordu.

OGUL NASIL ÖLDÜ?

1617’de, Étienne’in dünyaya geldiği o korkunç geceden yirmi küsur yıl sonra, artık yetmiş altı yaşına gelmiş, beli bükük, bir ayağı çukurda bir ihtiyar olan Hérouville Dükü günbatımında yatak odasındaki kemerli pencerenin önünde, bir zamanlar kontesinin sonu almaksızın av borusunun havada yitip giden sesiyle insanlarla Tanrı’yı yardıma çağırdığı yerde, kocaman bir koltukta oturuyordu. Görseniz mezarından kalkıp gelmiş sanırdınız. Çektiği acılar ve ilerleyen yaşı yüzünden o uğursuz ifadesini yitiren sert yüzü dazlak kafasının çevresinden dökülen birkaç tutam ak saça uyar-casına solgunlaşmıştı, sarıya çalan başı zayıflamış görünüyordu. Etkisi her ne kadar dinsel bir duyguyla hafiflese de, hâlâ savaş ve bağnazlık parılıyordu o sapsarı gözlerde. Sofuluk, zamanında pek haşın olan, ama şimdi ifadesini yumuşatan renklerle kaplanmış bu yüze keşişlerinkine benzer bir anlam kazandırıyor-du. Batan güneşin yansımaları aslında yine de sağlamlığını koruyan o başı kızıl, tatlı, ölgün bir ışıkla renklendiriyordu. Kahverengi giy-silere sarınıp sarmalanmış, cılızlaşmış bedeni, hantal duruşuyla, kıpırtısızlığıyla, bir zamanlar o denli atılgan, o denli kinci, o denli zinde olan bu adamın tekdüze yaşantısını, ürkütücü dinginliği-ni tamamlıyordu.

“Yeter artık”, dedi küçük kilise papazına.

Bu ulu yaşlı adam efendinin önünde saygılı bir tavırla ayakta durup Kutsal Kitap’ı okuyordu. Hayvan koleksiyonlarındaki, yaş-lılıklarında da görkemlerinden bir şey kaybetmeyen ihtiyar aslan-ları andıran dük ak saçlı başka bir adama doğru döndü ve tek tük

kıllarla kaplı, hâlâ gergin, ama güçsüz, eprimiş kolunu ona doğru uzattı.

“Size söylüyorum çıkıkçı”, diye haykırdı, “görüyor musunuz ne hale geldim?”

“Hiçbir şeyiniz yok beyim, ateşiniz düştü. Daha uzun yıllar yaşayacaksınız.”

“Ah Maximilien yanımda olsaydı şimdi”, diye sürdürdü dükkân dudaklarında rahatladığını belli eden bir gülümsemeyle. “Ne yürekli çocuk ama! Şimdi Kral’ın emrinde arkebüzcular bölüğüne komuta ediyor. Ancre Mareşali ilgileniyor oğlumla ve artık Nivron Dükü olduğundan, iyiliksever kraliçemiz Marie de ona iyi bir evlilik yaptırmayı düşünüyor. Dolayısıyla adımı ona yaraşır biçimde devam ettirecek. Oğlan müthiş bir yiğitlik sergiledi saldırırken şeye...”

O anda Bertrand içeri girdi, elinde bir mektupla.

“O da ne?” dedi sertçe yaşlı bey.

“Size Kral’dan mektup, bir ulak getirdi” diye yanıtladı süvari yamağı.

“Demek ana kraliçeden değil de kraldan ha!” diye haykırdı dük. “Neler oluyor? Huguenot’lar silaha mı sarılıyorlar yoksa, yeminle Tanrı yarattı demem!” diye sürdürdü dük ayağa kalkıp çıkmak çakmak gözlerini üç ihtiyarın üstünde gezdirerek. “Yine silahlandırırım askerlerimi, Maximilien de yanımda olunca, Normandiya...”

“Oturun beyim oturun”, dedi çıkıkçı, dükün nekahet halinde yalancı pehlivanlığa kalkışması onu kaygılandırmıştı.

“Okuyun bakalım Corbiveau hoca” dedi ihtiyar mektubu papazına uzatarak.

Bu dört adam insan yaşamına ilişkin birçok bilgi içeren bir tablo oluşturunlardı. Yıllar içinde saçları adamakıllı ağarmış süvari yamağı, papaz ve hekim koltuğunda oturan efendilerinin önünde ayakta duruyorlar ve birbirlerine solgun bakışlar atıyorlardı; her biri dönüp dolaşıp sonunda şu ölümün eşliğindeki adamın aklına gelen düşüncelerden birini yansıtıyordu kendince. Batan güneşin son ışıklarıyla iyicene aydınlanan bu sessiz adamlar gösterişli, karşıtlıklar bakımından zengin bir hüznün tablosu çiziyorlardı. Yirmi beş yıldır içinde hiçbir şeyin değişmediği o karanlık ve görkemli oda

da durulmuş tutkularla dolu, ölümlle kararmış, dinle yüklü o şiirsel sayfaya pek uygun düşüyordu.

“Ancre Mareşali Kral’ın buyruğuyla Louvre Köprüsü’nün üstünde öldürülmüş, sonra... Ah! Aman Tanrım...”

“Devam edin”, diye bağırdı derebeyi.

“Efendimiz Nivron Dükü...”

“Ee?”

“Ölmüş!”

Dük başını göğsüne eğdi, derin derin iç çekti ve hiç konuşmadı. Bu son sözcüğün, o iç çekişin ardından üç ihtiyar bakıştılar. Ünlü ve varsıl Hérouville soyu gözlerinin önünde, batan bir gemi gibi yok olup gidiyormuş izlenimine kapıldılar.

“Göklerdeki efendimiz”, diye başladı yeniden dük, gökyüzüne ürkütücü bir bakış fırlatarak, “nankörlük ediyor bana karşı. Onun kutsal amacına yüce hizmetlerimi unuttu sanki!”

“Tanrı öç alıyor”, dedi papaz ağırbaşı bir sesle.

“Zindana atın bu adamı”, diye haykırdı derebeyi.

“Beni kolayca susturabilirsiniz ama vicdanınızı yatıştıramazsınız.”

Hérouville Dükü yeniden düşünceli bir hal aldı.

“Soyum yok olacak! Adım kaybolacak! Evlenmek, bir oğul sahibi olmak istiyorum!” dedi uzun bir sessizlikten sonra.

Hérouville Dükü’nün yüzündeki umutsuzluk ifadesi her ne kadar korkunç olsa da, çıkıkçı gülmekten alamadı kendini. O anda, akşam rüzgarı gibi iç açıcı, gök kadar saf, Okyanus’un rengi kadar yalın bir şarkı, denizin uğultusunu bastırıp doğayı kendine hayran bırakmak üzere yükseldi. Bu sesin hüznü, sözlerin ezgisi güzel bir koku gibi ruha işliyordu. Sesteki uyum bulutlarla yükseliyor, havayı dolduruyor, her acıya merhem oluyordu, daha doğrusu acıları dillendirerek avutuyordu. Ses suyun çağılıtısına öylesine eşsiz bir yetkinlikle karışıyordu ki dalgaların içinden geliyor sanıyordu insan. Nasıl ki en tatlı aşk sözcükleri bir genç kızın kulağına hoş gelir, bu şarkı da ihtiyaçların gönlünü öyle okşuyordu, pek çok dinsel umut taşıyıp gökyüzünden gelen bir sesmişçesine onları yüreklerde çınlatıyordu.

“Bu da neyin nesi?” diye sordu dük.

“Küçük bülbül şarkı söylüyor”, dedi Bertrand, “her şey bitmedi daha, ne onun için, ne de sizin için.”

“Kime diyorsunuz bülbül diye?”

“Bey’in büyük oğluna böyle diyoruz”, diye yanıt verdi Bertrand.

“Oğlum”, diye haykırdı ihtiyar. “Bir oğlum var, sonuçta benim adımları taşıyan ve onu sürdürebilecek biri.”

Ayaklanıp bir yavaş, bir hızlı adımlarla odasında dolanmaya başladı; ardından bir el hareketiyle papaz dışındakilerin çıkmasını buyurdu.

Ertesi sabah, yaşlı süvari yamağına dayanarak yürüyen dük kalyoncuların arasından kumsal boyunca ilerliyor, bir zamanlar lanetlediği oğlunu arıyordu; bulduğunda, oğlan bir granit yarığına büzülmüş, uyuşuk uyuşuk yüzünü güneşe vermiş, başını bir tutam ince otun üstüne koymuş, ayaklarını incelikle bedeninin altına toplamış duruyordu. Étienne o an dinlenmekte olan bir kırlangıca benziyordu. İriyarı ihtiyar deniz kıyısında görünür görünmez, kumun boğuklaştırdığı ayak sesleri dalgaların gürültüsüne karışarak inceden inceye yankılanınca, Étienne başını çevirip şaşkına dönmüş bir kuş gibi çılgık attı ve granitin içinde kayboluverdi, ortaya çıktıktan sonra insana gözlerinden kuşku duyurmasıya çabucak deliğine kaçıreren fare kadar çevikti bunu yaparken.

“Hey! Canına yandığımın, nereye girdi öyle?” diye bağırды derebeyi, oğlunun üstüne uzandığı kayallığa varınca.

“İşte orada”, dedi Bertrand; kenarları kataran denizin aralıksız saldırılarıyla düzleşmiş, aşınmış daracık bir çatlağı gösteriyordu.

“Étienne benim sevgili oğlum”, diye haykırdı ihtiyar.

Lanetli çocuk yanıt vermedi. Yaşlı dük öğleye kadar kimi zaman yalvarıp yakardı, kimi zaman tehditler savurdu, bağırıp çağırды ama yanıt alamadı. Bazen susuyor, kulağını yarığa dayıyordu ya zayıf kulakları Étienne’in kalbinin boğuk sesinden başka bir şey duyamıyordu, oğlanın yüreğinin çarpıntısı saklandığı yerin tepesinde yankılanıyordu.

“Neyse, hiç olmazsa yaşıyor”, dedi ihtiyar yürek parçalayıcı bir sesle.

Günün ortasında, umutsuz baba dua etmekte aradı çareyi.

“Étienne”, dedi, “Canım Étienne’im, seni oğlum olarak tanımadığım için Tanrı beni cezalandırdı! Kardeşini benden aldı! Bugün artık sen benim tek, biricik yavrumsun. Canımdan çok seviyorum seni. Hatamı anladım, damarlarında gerçekten benim kanımla canına okuduğum anneninkinin aktığını biliyorum. Haydi gel ne olur, yitirdiğim her şey adına seni yürekten severek hatalarımı unutturmaya çalışacağım. Étienne, sen şimdiden Nivron Dükü’sün ve benden sonra Hérouville Dükü, Fransa Beyi, Tarikat ve Altınpost Şövalyesi, yüz silahlı süvarinin başı, Bessin’de kralın temsilcisi, Normandiya’nın beylerbeyi, altmış dokuz çan kuleli yirmi yedi arazinin derebeyi, Saint-Sever Markisi olacaksın. Bir hükümdarın kızıyla evleneceksin. Kahrımdan öleyim mi istiyorsun? Gel, gözünü seveyim gel! Yoksa sığınağının önünde seni görene dek diz çökmüş beklerim. Bak yaşlı baban yalvarıyor sana, oğlunun karşısında Tanrı’nın huzurundaymış gibi onurunu hiçe sayıyor.”

Lanetli çocuk hiç anlamadığı toplumsal düşüncelerle, övün-genliklerle dolu bu konuşmayı duymuyor, ruhunda yeniden aşılmaz korkular canlanıyordu. İçinde yaman sıkıntılarla boğuşurken ses-sizliğini korudu. Akşama doğru, yaşlı derebeyi, dilin tüm olanak-larını, tüm duaları ve pişmanlık ifadelerini tükettikten sonra, bir-den dinsel bir tövbekarlığa kapıldı. Kumun üstünde diz çöktü ve şu adağı adadı:

“Tanrı ve azizler bana buradaki oğlum, Nivron Dükü Beyefendi’nin sevgisini bağışlarsa, karımla oğlumun koruyucuları Aziz Yuhanna’yla Aziz Stephanos adına⁶ bir kilise yaptıracağıma, orada Bakire Meryem onuruna yüz ayin düzenleteceğime ant içe-rim.”

Ellerini kavuşturmuş, diz çökmüş bir halde o derin alçakgö-nüllülüğü koruyup dua etti. Ama oğlunun, soyunun umudunun hâlâ ortaya çıkmadığını görünce, onca zamandır kupkuru duran göz pınarlarından koca koca damlalar fışkırıp pörsümüş yanakla-rından süzüldü. O sırada, artık hiçbir şey duymayan Étienne güne-şe susamış yavru bir karayılan gibi mağarasının kenarına yanaşın-ca, kolu kanadı kırılmış bu ihtiyarın gözyaşlarını gördü, acının di-

6 Aziz Yuhanna’nın Fransızcası Saint Jean, Aziz Stephanos’unki de Saint Étienne’dir. (ç.n.)

lini anımsadı, babasının elini tutup öptü ve melek sesiyle: “Ah an-neciğim, bağışla!” dedi.

Normandiya’nın beylerbeyi mutluluğun verdiği coşkuyla, kaçırılan bir kız gibi tir tir titreyen cılız kalıçısını kollarına aldı ve oğ-lunun çırpındığını hissettiğinde, bir çiçeği elliormuşçasına dik-katle onu öpüp yüreğine su serpmeye çalıştı, şimdiye dek asla dile getirmedigi tatlı sözler söyledi.

“Tanrım sen bilirsin, nasıl da zavallı Jeanne’ciğima benziyor-sun be yavrum!” diyordu ona. “Anlat bakalım bana, nelerden hoşla-nırsın, istediğin her şeyi vereceğim sana. Güçlü ol! Sağlıklı ol! Tıp-kı senin gibi yumuşakbaşlı ve zarif bir kısrığın üstünde ata binme-yi öğreteceğim sana. Hiçbir şey senin canını sıkamayacak. Valla Tanrı yarattı demem! Çevrende her şey rüzgardaki sazlar gibi eği-lecek. Sana burada sınırsız bir güç vereceğim. Sen bu ailenin Tan-rısıymışsın gibi sözünden çıkmayacağım ben de.”

Baba çok geçmeden annenin hazin yaşamının geçtiği bey oda-sına girdi oğluyla birlikte. Étienne birden gidip yaşama gözleri-ni açtığı o pencereye yaslandı; zamanında annesi oradan, işaretler-le acımasız babasının gittiğini haber verirdi kendisine, oysa babası kendisi hâlâ nedenini bilmese de, şimdi onun kölesi olmuştu ve bir perinin büyülu gücüyle genç bir prensin emrine verdiği o dev gibi yaratıkları andırıyordu. İşte o perinin adı Derebeylik’ti. Gözleri-nin Okyanus’u izlemeye alıştığı o hüznünlü odayı yeniden görünce, Étienne’in gözleri yaşardı; yaşayabildiği tek aşkta, annesiyle arasın-daki aşkta tattığı sevinçlerin uzak anılarına karışan o upuzun, acı-lı günlerin anısı yüreğine çullanıyor; hem güzeller güzeli, hem de korkunç bir şiir gibi serpiliyordu. Başkalarının dünyadaki çalkantı-lara kendilerini bıraktıkları gibi, esrimenin seyriyle yaşamaya alış-kın bu çocuğun yaşadığı heyecanlar genelde insanların yaşadığı he-yecanların hiçbirine benzemiyordu.

“Acaba yaşar mı?” dedi ihtiyar, kalıçısının ne kadar zayıf ol-duğuna bakıp şaşırarak; oğlunun üstüne doğru eğilirken soluğunu tuttuğunu fark etti.

Onu duyan Étienne: “Ancak burada yaşarım”, diye yanıtladı basitçe.

“İyi o zaman, burası senin odan olacak, yavrum.”

“Ne oluyor?” dedi birden genç Hérouville; başarıya ulaşacağından hiç kuşku duymayan dükün, oğlunu tanıtmak üzere nöbetçilerin durduğu salona çağırdığı şato görevlilerinin seslerini işitmişti.

“Gel” dedi babası ve onu elinden tutup büyük salona götürdü.

O dönemde, Hérouville Dükü gibi, mal mülk sahibi dukler ve kralın temsilcileri, Fransa’da belirli yükümlülükleri üstlenip çeşitli bölgeleri yönetmelerinin yanı sıra krallar gibi yaşıyorlardı; soyluların çocukları onlara hizmet etmekten çekinmiyordu; hizmetkarları ve subayları vardı: Onların birinci emir subayı bugün mareşallerin evlerindeki yaverlerin yaptıklarını yapıyordu. Birkaç yıl sonra, Richelieu Kardinali’nin özel muhafızları oldu. Krallığa bağlı birçok hükümdarın, Guise’lerin, Condé’lerin, Nevers’lerin, Vendôme’ların hizmetinde, savaş sanatlarını öğrenmek üzere en iyi ailelerden gelme soylu delikanlılar bulunuyordu; artık yok olan şövalyelikten kalma bir gelenektir bu. Hérouville Dükü serveti ve adının da işaret ettiği üzere (*herus villa*, başkanın evi) Norman soyunun çok eskilere dayanması sayesinde, o dönemde sonradan görme olarak değerlendirilen, bununla birlikte krallar gibi yaşayan Épernon’lar, Luynes’ler, Balagny’ler, O’lar, Zamet’ler gibi astlarının bol keseden harcamalarına öykünebiliyordu. Bu nedenle babasının hizmetindeki insanlardan oluşan bir topluluğu görmek Étienne için çok etkileyiciydi. Dük birkaç basamak yükseklikteki bir sekiyle bezeli, işlenmiş ahşaptan şu *solium*’lardan ya da taht sayvanlarından birinin altına yerleştirilen bir sandalyeye oturdu; bazı eyaletlerde kimi beyler hâlâ bu yükseltiden bildiriyorlardı kendi bölgelerine ilişkin kararlarını, Richelieu’nün saltanatında ortadan kalkan tek tük derebeylik kalıntılarından biriydi bu da. Kiliselerde kilise büyüklerinin oturduğu sıraları anımsatan, bu tahtlar artık antikaya dönüştü. Étienne orada, yaşlı babasının yanında dururken, tüm gözlerin üstünde olduğunu fark edince ürperdi.

“Titreme”, dedi dük dazlak başını oğlunun kulağına eğerek, “karşıdakilerin hepsi bizim adamımız.”

İşinlarıyla o salonun pencerelerini kıvıla boyayan günbatımının yarattığı alacakaranlıkta, Étienne derebeyi temsilcisini, yanlarında birkaç asker bulunan silahlı yüzbaşılı ve teğmenleri, sü-

vari yamaklarını, hükümdarın papazını, yazmanları, hekimi, kahyayı, odacıları, idare memurunu, marangozbaşını, av takipçilerini, bekçileri, tüm uşak ve hizmetçi sınıfını görüyordu. Her ne kadar bu insanlarda, ihtiyarın, komutası altındakilere ve eyaletindekilere saldıgı korkudan kaynaklanan saygılı bir tavır gözlenirse de, meraklı bekleyiş boğuk bir gürültü yayıyordu salona. Bu gürültü kalabalık bir topluluğun soluk alıp verdiği bir salonun ağır havasının etkisini ilk kez yaşayan Étienne'in yüreğini sıkıştırdı; denizin temiz ve sağlıklı havasına alışkın duyuları, aslında organlarının kusursuzluğuna işaret eden bir hızla zarar görmüşlerdi. Kalbinin düzenindeki bir bozulmadan ileri gelen korkunç bir çarpıntı doludizgin darbelerle sarsıyordu onu; derken gösterişli, yaşlı bir aslan tavrı takınan babası, tumturaklı bir sesle şu kısa konuşmayı yaptı: "Dostlarım, işte oğlum Étienne, benim ilk evladım, veliahdım, Nivron Dükü; Kral hiç kuşkusuz merhum kardeşinin görevlerini ona verecektir; onu tanıyasınız ve ona da bana boyun eğdiğiniz gibi boyun eğsiniz diye karşınıza çıkarttım kendisini. Sizi uyarıyorum, aranızdan biri ya da benim yönetimimdeki eyaletten herhangi biri çıkıp da genç dükün hoşuna gitmeyecek bir şey yaparsa ya da ona herhangi bir zarar verirse ve ben bunu öğrenirsem, anasının karnından çıktığına pişman ederim o kişiyi. Duydunuz mu? İşinizin başına dönün şimdi, Tanrı yolunuzu açık etsin. Maximilien d'Hérouville'in cenaze töreni, naaşı getirildiğinde burada yapılacak. Evde sekiz gün yas tutulacak. Daha sonra da, oğlum Étienne'in dük oluşunu kutlayacağız."

"Beyimiz çok yaşa! Hérouville'ler çok yaşa!" diye bağırdı insanlar şatoyu gümbürdetircesine.

Uşaklar salonu aydınlatmak için meşaleler getirdiler. Bu yaşa varol bağırışları, bu ışık ve babasının konuşmasının Étienne'in içinde uyandırdığı heyecan, zaten sabahtan beri yaşadıklarıyla birleşince çocuğu iyice perişan etti, bir kadınınkini andıran elini babasının geniş eline bırakıp koltuğa düşüverdi. Dük emir subayına işaret edip ona: "E işte, Baron d'Artagnon, kaybımı giderdiğim için çok mutluyum, gelin de oğlumu görün!" dediğinde, elinin içindeki elin soğuduğunu fark etti, yeniden Nivron Dükü'ne baktı ve korkusundan topluluğun yüreğini hoplatan bir çığlık attı.

Beauvouloir sekinin önünü açtı ve delikanlıyı kucakladığı gibi götürürken efendisine: “Bu törene hazırlamayarak öldürdünüz onu”, dedi.

“Ne demek istiyorsun, çocuğu olmaz mı?” diye haykırdı dük, bir yandan Beauvouloir’ın genç kalıtcıyı yatırmaya götürdüğü bey odasına doğru hekimin ardından geliyordu.

“Üstat, ne diyorsun, söylesene!” diye sordu baba kaygıyla.

“Bir şeyciği kalmayacak”, yanıtını verdi yaşlı hizmetkar; bir parça şekerin üstünde verdiği, eczacıların ateş pahasına sattıkları kalp güçlendirici ilaçla yeniden canlanan Étienne’i gösteriyordu beyine.

“Al şunu, seni gidi yaşlı avare”, dedi yaşlı derebeyi Beauvouloir’a para kesesini uzatarak, “ona kralın oğlu gibi bak. Olur a senin hattan yüzünden ölürse, cayır cayır yakarım seni.”

“Böyle sert davranmayı sürdürürseniz, Nivron Dükü sizin yüzünüzden ölecek”, dedi hekim efendisine hoyratça, “bırakın da uyusun.”

“İyi akşamlar sevdiceğim”, dedi ihtiyar oğlunu alnından öperek.

“İyi akşamlar baba”, dedi delikanlı; Étienne’in sesi, kendisine ilk kez baba dediğini duyan dükü ürpertmişti.

Dük Beauvouloir’ı kolundan tutup yandaki salona götürdü ve bir pencere aralığına iterek şöyle dedi: “Hadi bakalım yaşlı avare! Baş başa kaldık işte!”

Dükün birilerine takılırken kullanmaktan pek hoşlandığı bu söz hanidir çıkıkçılık yapmayan hekimi gülümsetti.

“Sen de biliyorsun ya”, diye sürdürdü dük, “senin kötülüğünü istemem. Zavallı Jeanne’cığıma iki çocuk doğurtun, oğlum Maximilien’i bir hastalıktan kurtardın, sonuçta evimin bir parçasısın. Zavallı çocuk! Onun öcünü alacağım, onu öldürenle kesinkes ilgileneceğim! Diyeceğim, Hérouville soyunun tüm geleceği senin ellerinde. Bu çocuğu fazla gecikmeden evlendirmek istiyorum. Bu yaratılıştan kavruk çocuk Hérouville adını yaşatabilecek mi, yalnız sen bilebilirsin... Duyuyor musun beni? Ne diyorsun?”

“Onun deniz kıyısındaki yaşamı öylesine temiz, öylesine saf ki, doğanın onun üstündeki etkisi sizin dünyanızda yaşasaydı bu

kıkçının Hérouville Dükü'yle sonradan öylesine içli dışlı olmasına şaşmamalı belki de. Çıkıkçıyı aslında evlilik yoluyla bu büyük ailenin bir parçası yapan ve kendisi yararına olan gayrimeşru bağlantılar bir yana, dük bilginin sağduyusuna o kadar çok tanık olmuştu ki onu en güvendiği danışmanlarından biri yapmıştı. Beauvoulair bu XI. Louis'nin Coyctier'siydi⁸. Ama biliminin değeri ne olursa olsun, hekimin hâlâ acımasız din savaşlarında yaşayan Normandiya beylerbeyi üstünde derebeylik kadar etkisi yoktu. Dolayısıyla, hizmetkar soyluluğun önyargılarının babanın dileklerine zarar verdiğini tahmin ediyordu büyük olasılıkla. Beauvoulair büyük bir hekim olduğundan anlamıştı ki, Étienne gibi organları son derece hassas bir insan için, evlilik aşkın aleviyle canlandırarak ona yeni güçler kazandıracak, usul usul, tatlı tatlı gelişecek bir esin olmalıydı. Daha önce de söylediği üzere, Étienne'e bir kadınla evlenmesini dayatmak demek, onu öldürmek demektir. Bu genç münezevin, üstüne hiçbir şey bilmediği evlilikten korkmasına ve babasının kafasındaki amacı öğrenmesine engel olunmalıydı. Bu tannınmamış ozan ancak Petrarca'nın Laura'ya, Dante'nin Beatrice'ye duyduğu soylu ve güzelim tutkuyu kabul edebilirdi. Tıpkı annesi gibi, tamamen saf sevgiden, tamamen ruhtan oluşuyordu benliği; ona sevme fırsatı verilmeli, bunun olması beklenmeli, birini sevmesi emredilmemeliydi; bir buyruk onun içindeki yaşam pınarlarını kurutuverirdi.

Üstat Antoine Beauvoulair babaydı ve kızı tam da kendisini Étienne'e uygun bir eş haline getiren koşullar altında yetişmişti. Babasının kardinalliğe yönelttiği bir çocuğun birden Hérouville evinin veliahdı olmasına yol açan olaylar o kadar öngörülemez biçimde gelişmişti ki, Beauvoulair Étienne'le Gabrielle'in alınyazılarının birbirine ne kadar benzediğini hiç fark etmemişti. Şimdi bu düşünce, ihtirastansa o iki varlığa duyduğu bağlılıktan düşüvermişti aklına. Kendisi usta bir hekim olmasına karşın, karısı, ona bir kız çocuğu verdikten sonra loğusalığında ölmüştü; kızın sağlığı da öylesine hassastı ki, annesinden ona ölüm tohumları geçtiğini düşünmüştü Beauvoulair. Nasıl ki tüm yaşlılar biricik çocuklarını ca-

8 Jacques Coyctier: Kral XI. Louis'nin hekimi. (ç.n.)

nıgönülden sever, o da öyle seviyordu Gabrielle'ini. Bir çiçekçinin yabancı bir bitkiyi yetiştirdiği gibi büyüttüğü bu nazenin yaratığa, sahip olduğu bilim ve sürekli özeniyle yapay bir yaşam sağladı. Forcalier'deki yurtluğunda onu tüm gözlerden uzakta tuttu; herkesin gönül borcu duyduğu ve bilimsel gücüyle insanlarda saygıyla karışık bir korku uyandıran adamın bölgede genel anlamda sevilmesi, kızı içinde yaşanılan zamanın kötülüklerinden koruyordu. Beauvoulair Hérouville eviyle bağlantı kuralı beri, taşrada sahip olduğu dokunulmazlığı ikiye katlamış ve beylerbeyinin yanındaki elverişli konumu sayesinde düşmanlarının çabalarını boşa çıkarmıştı; ama şatoya gelirken, Forcalier'de saklı tuttuğu çiçeği yanında getirmekten kaçınmıştı; bu Forcalier, üstündeki konuttansa ona bağlı topraklar açısından önem taşıyordu, buna karşılık hekim orada kızına manzaraya uygun bir yerleşim yeri bulmayı gözetmişti. Yaşlı dükün torun sahibi olacağına söz verdikten, ondan izleyeceği tutumu onaylamasını istedikten sonra, ansızın aklına Gabrielle, dükün kendi oğlu Étienne'i unuttuğu gibi, annesini unutup gittiği o tatlı çocuk gelmişti. Düşüncesini uygulamaya geçirmeden önce efendisinin yola çıkmasını bekledi, çünkü dük bunu öğrenirse, bu yolda karşılaşılacak büyük güçlüklerin daha baştan aşılmaz bir hal alacağını kestirebiliyordu.

Üstat Beauvoulair'ın evi Normandiya vadilerini çevreleyen şu az eğimli tepelerden birinin yamacından güneye bakıyordu; sık bir orman kaplamıştı kuzey tarafını; yüksek duvarlarla derin hendekli Norman çitleri geçit vermez bir sur oluşturuyordu. Bahçe hafif bir eğimle vadinin otlarını sulayan ırmağa kadar iniyordu, tam orada bir çiftte çitin kabartısı doğal bir rıhtım meydana getirmişti. Bu çitin içini suların kıvrımlarının ortaya çıkardığı, bir orman yolu gibi söğütlerle, gürgenlerle, meşelerle dolu gizli bir geçit sarmıştı. Evden bu doğal sura kadar, bu varsıl bölgeye özgü yeşillik yığınları uzanıyor, bir dizi ender bulunan ağacın gölgelendirdiği, açıklık koyuluklarıyla insanın içini ısıtan renklerle bezeli bir duvar halısına benzer enfes bir örtü yaratıyordu; bir yerde, bir çamın gümüşü renklerinin üstünden birkaç kızıl ağacın koyu yeşili görünüyordu; başka bir yerdeyse, bir öbek yaşlı meşenin önünde, incecik bir kavağın hurma ağacınıninkileri andıran, kıpır kıpır dalları yükseliyordu;

daha uzaklarda, salkımsöğütler solgun yapraklarını iri, yuvarlak başlı ceviz ağaçlarının arasına eğmişti. Ağaçların çizdiği bu sınır, günün her saatinde, güneş ışınlarından çekilmeksizin evden çite inilmesini sağlıyordu. Önünde kumlu bir sekinin şeridinin uzandığı cepheye, mayıs ayında çiçeklerini birinci katın pencerelerine kadar atan tırmanıcı bitkilerin sardığı ahşap bir balkonun gölgesi vuruyordu. Bu bahçe geniş olmasa da biçimiyle engin görünüyordu; arazinin üstlerine ustalıkla konumlandırılmış görüş açıları, gözün özgürce gezindiği vadiye pek güzel uyuyordu. Gabrielle kimi zaman sık bir çimenlikle ağaçların doruklarının arasından seçtiği gökyüzünün mavisi dışında bir şey görmeden dar bir uzamda yalnızlığa gömülüyor; kimi zaman yeşil çizgiler arasındaki ton farklılıklarına bakarak müthiş zengin perspektifler üstünde süzülüyor, ısı ısı ön plandan o perspektiflerin bazı yerde göğün mavi okyanusunda, bazı yerde de gökte gezinen bulut dağlarında gözden yitdiği saf ufku diplerine dalıyordu.

Babaannesinin baktığı, sütannesinin hizmet ettiği Gabrielle Beauvoulair gösterişsiz evinden sadece tepenin doruğunda çan kulesi görünen kiliseye gitmek için çıkıyordu, o zamanlar da kendisine ninesi, sütanesi ve babasının uşağı eşlik ediyordu hep. İşte, okumuş kadınlara seyrek rastlanan bir dönemde hiç de tuhaf karşılanmayacak şekilde, çok az kitap okuduğundan koruduğu sevimli bilgisizlikle on yedi yaşına gelmişti. Bu ev özgürlüğün daha fazla, zorunlu dualarına daha az olduğu bir manastır gibiydi; Gabrielle orada yaşlı dindar bir kadının gözetiminde, yaşamı boyunca gördüğü tek erkek olan babasının koruyuculuğunda yaşamıştı. Yapısının görünüşteki zayıflığından ötürü doğumundan beri ister istemez içine sürüklendiği bu derin yalnızlığın bozulmaması için Beauvoulair büyük özen gösteriyordu. Gabrielle büyüdükçe, kendisinin bu şekilde üstüne titrenmesi, temiz havanın etkisi onun narin gençliğini gerçekten güçlendirmişti. Gelgelelim bilge hekim, kızının gözlerinin çevresindeki sedefli renklerin, yaşadığı heyecanlara göre bir sönükleştiğini, bir koyulaştığını, bir alazlandığını görürken aldanyor olamazdı: Engin deneyimiyle kavradığı üzere, bedenin güçsüzlüğüyle ruhun gücünü açığa vuran ipuçları yansıyordu oraya; üstüne üstlük, Gabrielle'in gökçe güzelliği şid-

detin ve ayaklanmaların kol gezdiği bir zamanda artık sıradan hale gelmiş girişimlerden de çekinmesine neden oluyordu. Dolayısıyla, bu iyi kalpli babanın, aşırı duyarlılığıyla gözünü korkutan kızının çevresine duvar örmek, yalnızlığını katmerleştirmek için binbir türlü nedeni vardı; kızcağız bir tutku yaşasa, birisi kalkıp onu kaçırsa, saldırsa, yüreğinde açılacak yara ölümcül olurdu. Kızı çok ender azar ıstırsa de, gönöl kırıcı bir söz duymayagörsün allak bulak oluveriyordu; o sözü yüreğinin derinliklerine gömüyor, onun yüzünden derin bir hüzne kapılıyordu; uzaklaşıp uzun süre ağlıyordu. Bu yüzden, Gabrielle için manevi eğitim de en az bedensel eğitim kadar özen gerektiriyordu. Yaşlı hekim kızına çocukları büyüleyen masalları anlatmaktan vazgeçmek zorunda kalmıştı, değil mi ki onlardan çok fazla etkileniyordu. Uzun meslek yaşamı sayesinde onca bilgi edinmiş bu adam, belki de öylesine yeggin bir ruhun darbelerini hafifletmek amacıyla, kızının bedeninin gelişmesine büyük önem vermişti. Gabrielle onun tüm yaşamı, aşkı, tek kalıtıcısı olduğundan, arzuladığı sonucu elde etmesini sağlayacak şeyleri yapmaktan çekinmemiştir hiç. Onu düşünmeye itebilecek kitapları, resimleri, müziği, sanatın tüm yaratılarını özenle uzaklaştırdı kızından. Annesinin de yardımıyla Gabrielle'i elişlerine yöneltti. Bu ahu çocuğun zihninin halıcılık, dikiş, dantel, çiçek yetiştirme, ev işleri, meyve devşirme gibi yaşamdaki somut uğraşlarla oyalanmasını sağlamaya çalıştı; Beauvoulair kızına pek güzel dokuma çıkırıkları, incelikle işlenmiş sandıklar, gösterişli halılar, Bernard de Palissy imzalı çanak çömlekler, masalar, dua iskemleleri, oymalı ve değerli kumaşlarla bezeli sandalyeler, nakışlı çamaşırlar, mücevherler getiriyordu. İhtiyar, babalık içgüdüleriyle, armağanlarını her zaman süslemeleri arabesk olarak adlandırılan türde acayip yapıtlardan seçiyordu; bunlar ne duyulara ne ruha sesleniyor, sadece katıksız düş ürünleriyle zihne hitap ediyorlardı. İşte, tuhaftır, bir babanın nefretinin Étienne d'Hérouville'e dayattığı yaşamı, Beauvoulair babalık sevgisinden ötürü Gabrielle'e yaşıyordu. Bu iki çocukta da, ruh bedeni öldürebilirdi; birinin rastlantı sonucu, ötekininse bilim öyle istediği için yaşadığı derin yalnızlık olmasa, her ikisi de canından olabilirdi; oğlan yüreğindeki korkulara dayanamaz, kız da aşırı yoğun bir sevginin ağırlığı al-

tında ezilirdi. Ama ne yazık ki, Gabrielle tüm büyük ressamların Meryem Ana resimlerinin zemininde betimledikleri gibi, çalılıklarla fundalıklarla dolu bir yörede, durağan ve sert biçimli, kuru bir doğada doğmak yerine zengin ve verimli bir vadinin dibinde yaşıyordu. Beauvoulair doğal korulukların gözü okşayan düzenini, canım çiçek tarhlarını, yeşil örtünün taptaze yumuşaklığını, birbirine dolanmış tırmanıcı bitkilerde ifade bulan sevgiyi yok edemedi. Bu capcanlı şiirlerin kendilerine özgü bir dili vardı, gölgeliklerde karmaşık düşlere dalan Gabrielle anlamasa da duyuyordu onları; güzelim bir göğün altında içinde kabaran hayranlıkların kendisine esinlediği bulanık düşüncelerin arasından, manzaraya bakıp İngiltere'nin sislerinin dağıldığı, Fransa'nın aydınlıklarının başladığı yerde, mevsimlerle deniz havasındaki değişimlerin yarattığı tüm görüntüleri uzun uzun izlerken, zihninde uzaklardan bir ışık yükseliveriyordu, babasının onu gizlediği karanlıkları delip geçen bir şafak gibi.

Beauvoulair Gabrielle'i Tanrı sevgisinin etkisinden de uzak tutmamıştı, kızı doğaya karşı duyduğu hayranlığı Yaradan'a sevgisiyle birleştiriyordu; kadınsı duygulara açılan ilk yola atılmıştı: Tanrı'yı seviyor, İsa'yı, Meryem'i ve azizleri seviyor, Kilise'yi ve onun görkemini seviyordu; onun Katolikliği, İsa'yı kendisini asla aldatmayacak bir koca, bengi bir eş olarak gören Azize Teresa'nıinki gibiydi. Ama Gabrielle ancak güçlü ruhlara yaşayacak bu tutkuya kendisini öyle dokunaklı bir sadelikle bırakıyordu ki, dilinin çocuksu saflığı onun gönlünü çelmeye çalışan en yontulmamış adamın bile elini kolunu bağlardı.

Bu masum yaşam nereye sürüklüyordu Gabrielle'i? Şimdiye dek yansıta yansıta yalnızca göklerin mavisini yansıtan durgun bir gölün suyu kadar saf bir akıl nasıl bilgilendirilecekti? Bu bembeyaz tuvale nasıl resimler çizilecekti? Bu gündüzsefasının üstünde açan kar gibi ak çançiçekleri hangi ağacın çevresini saracaktı? Babası ne zaman bu sorulara yanıt arasa yüreği ürperiyordu. O sırada, iyiyürekli ihtiyar bilgin katırına binmiş, sanki Hérouville şatosundan Forcaine yurtluğunun yanındaki Ourscamp kasabasına giden yolu sonsuz kılmak istemişçesine ağır ağır ilerliyordu. Kızına olan tükenmez sevgisi nasıl da gözüpük bir tasarı yaratmıştı

kafasında: Dünya üstünde sadece tek bir kişi onu mutlu edebilirdi ve o kişi de Étienne'di. Jeanne de Saint-Savin'in melek oğluyla Gertrude Marana'nın temiz yürekli kızı birbirinin tıpkısı varlıklardı kuşkusuz. Gabrielle'den başka her kadın Hérouville soyunun veliahdını dehşete düşürebilir ve öldürebilirdi; Beauvoulair aynı şekilde duyguları ve görünüşü Étienne'inkiler gibi erden bir incelik taşımayan herhangi bir adamla Gabrielle'in yapamayacağını, kızının kahrından öleceğini düşünüyordu. Kuşkusuz zavallı hekim bunu daha önce hiç düşünmemişti ama talihin cilvesiyle aralarındaki benzerliği farketmişti, yazgı onların birleşmesini istiyordu. Ama XIII. Louis'nin saltanatında, biricik oğlunu bir Norman çıkıkıcının kızıyla evlendirmeye Hérouville Dükü'nü nasıl ikna edecekti! Bununla birlikte, yaşlı dükün buyururcasına istediği torunları ancak bu evlilik verebilirdi. Doğa bu iki güzel varlığı birbiri için yaratmıştı, Tanrı olayları akıl almaz biçimde düzenleyerek onları birbirine yaklaştırmıştı, oysa insan düşünceleri, yasalar aralarında aşılmaz uçurumlar yaratıyordu. Her ne kadar ihtiyar bunda Tanrı'nın parmağı olduğunu düşünse de, ayrıca dükten söz koparmış olsa da, onun yabanıl kişiliğinin ne kadar çetin olduğunu anımsadıkça içini öyle bir kaygı bürüdü ki, Ourscamp'ın bulunduğu tepenin karşısındaki tepeye vardığında, arazisindeki ağaçların arasından, kendi çatısından yükselen dumanı görünce, vazgeçecek oldu. Derken dükle arasındaki gayrimeşru akrabalık geldi aklına, efendisinin ruhuna etki edebilecek bir düşüncedydi bu. Ardından, Beauvoulair kararını verip, yaşamdaki rastlantılara bel bağladı, sözelimi dük evlilikten önce ölebilirdi; hem bu konuda güvenebileceği başka örnekler de vardı: Dauphiné'li bir köylü olan François Mignot Hospital Mareşali'yle evlenmişti kısa bir süre önce; Başkomutan Anne de Montmorency'nin oğlu da II. Henri'yle Philippe Duc adındaki Piemonteli bir hanımın kızı Diane'la evlenmişti.

Babalık sevgisinin her türlü olasılığı değerlendirdiği, iyisiyle kötüsüyle olabilecek her şeyi tarttığı ve tüm öğeleri hesaba katarak ileriye görmeye çalıştığı bu karar anı sırasında, Gabrielle bahçede geziniyor, Benvenuto Cellini'nin madenlerle yaptığını sırta gerçekleştiren ünlü çömlekçinin vazolarına koymak için çiçek seçiyor-

du. Gabrielle kabartma hayvanlarla bezeli o vazolardan birini salonun ortasındaki bir masanın üstüne koymuş, ninesini şenlendirmek ve belki aynı zamanda kendi düşüncelerine bir biçim verebilmek amacıyla içini çiçeklerle doldurmuştu. Limoges vazosu olarak adlandırılan büyük çini vazo dopdoluydu, eksiksizdi, masanın değerli masa örtüsünün üstüne yerleştirilmişti; Gabrielle tam ninesine “Baksanıza yahu!” diyordu ki Beauvoulair girdi içeri. Kız koşup kendini babasının kollarına attı. Hoşbeşin ardından, Gabrielle ihtiyara, hazırladığı çiçek demetini göstermek istedi; ama Beauvoulair çiçeklere baktıktan sonra kızının yüzünü kızartan derin bir bakış fırlattı ona.

“Şimdi tam zamanı”, diye geçirdi içinden; her biri üstünde, kuşkusuz hem biçim, hem de renk açısından adamakıllı çalışılmış bu çiçeklerin dilini kavramıştı, her çiçek tam olması gereken yerde duruyor, demetin içinde büyüğü bir etki yaratıyordu.

Gabrielle ayakta duruyordu hâlâ, tezgahının üstünde hazırlamaya koyulduğu çiçeği düşünmez olmuştu. Kızının görünüşü karşısında, Beauvoulair’in gözünden bir yaş süzüldü, ciddi ifadesini korumak için kasılan yanaklarından aşağı indi ve kısa pantolonunun üstünde, dönemin modası gereği karın kısmından açık hırkasından görünen gömleğine düştü. Dazlak kafasını ovuşturmak üzere eski, kızıl bir tüyle süslü şapkasını attı. Abanoz mobilyalarla, koca koca ipekli kumaşlardan yapılmış kapı perdeleriyle donatılmış, büyük bir şömineyle bezenmiş ve tatlı bir gün ışıltıyla aydınlanan, deriyle kaplı bu salonun kahverengi döşeme kirişlerinin altında, hâlâ kendisinin olan kıza yeniden bakınca, zavalı baba gözlerinin yaşardığını hissedip gözyaşlarını sildi. Yavrusunu seven bir baba o her zaman küçük kalsın ister; kızının bir erkeğin egemenliği altına girmesini içinde derin bir acı duymaksızın yaşayabilense, aslında havalara uçmak şöyle dursun, yerin dibine geçer.

“Neyiniz var oğlum?” dedi ihtiyar anne gözlüklerini çıkararak; genelde neşeli bir havası olan, yaşını başını almış oğlundaki bu şaşırtıcı sessizliğin nedenini anlamaya çalışıyordu.

Yaşlı hekim parmağıyla nineye kızını gösterdi, o da “Gerçekten pek sevimli” dercesine başını salladı hoşnutça.

Dönemin giyim kuşamının ve Normandiya'nın iç açıcı gün ışığının yansıttığı haliyle genç kıızı kim görse Beauvoulair gibi heyecana kapılırdı. Gabrielle İtalyan ressamların hemen hemen hepsinin azizeleriyle Meryem'lerine giydirdikleri şu önden sivri, arkadan kare olan korselerden takmıştı. Bir kızböceğinkinki kadar hoş, zarif, gök mavisi, kadife giysisi bedenın üst kısmını rahibe göğüslüğü gibi sarıp sarmalıyor, handiyse düzleştirdiğı hatları inceden inceye belirginleştirecek şekilde göğsü sıkıştırıyordu; usta bir sanatçının elinden çıkma bir desenin açıklığıyla omuzlara, sırta, bele oturuyor ve boynun çevresinde ayça biçimli, Karmelit rahibelerinin abaları gibi açık kahverengi renkte, ipekten ince bir nakışla bezeli, uzunca bir oyuntuyla tamamlanıyordu, yalnızca kadının güzelliğini gösterecek kadar çıplaklık sergileniyordu oradan, yoksa arzu uyandıracak kadarı değil. Kadife gömleğin açığa vurduğu hatları izleyen, yine açık kahverengi bir etek, narın, neredeyse yassılaşmış kıvrımlar oluşturarak ayaklara kadar iniyordu. Gabrielle'in beli o kadar incedi ki uzun boylu görünüyordu. Zayıf kolları derin düşüncelere dalmış birinin kıpırtısızlığıyla sarkıyordu yanlardan. Şu haliyle, o zamanlarda pek beğenilen ve katılıktan uzak düz çizgileriyle olsun, yaşamı dışlamayan biçimin kesinliğiyle olsun hayranlık uyandıran naif yontu başyapıtlarının canlı modeli gibiydi. Akşam vakti pencerenin yanından geçen bir kırlangıcın görüntüsü bile bunca zarif biçilmiş şekiller sergileyemezdi. Gabrielle'in yüzü incedi ama düz değildi; boynu ve alnı, oralara akıginkilere benzer ton farklılıkları serpiştiren mavimtırak çizgilerle açığa vuruyordu. Bu aşırı beyazlık çok hafifçe yanakların pembesiyle renkleniyordu. İncilerle süslenmiş, mavi kadifeden küçük bir başlığın altına gizlenen, sapsarı saçları iki altın deresi gibi şakaklarından dökülüyor, bütünüyle örtmedikleri omuzlarının üstünde halkalar halinde oynuyorlardı. Bu ipek si saçların sımsıcak rengi boynun ısıltılı aklığına canlılık katıyor ve yansımalarıyla zaten duru olan yüzün hatlarını daha da durulaştırıyordu. Kalın gözkapaklarının arasında sıkışmış gibi duran uzun gözleri bedenle başın inceliğıyle uyum içindeydi; inci grisi bir renkle parılıyorlardı alevlenmeden, yürek temizliği tutkuyu bastırıyordu o gözlerde. Burnun çizgisi, hareketleriyle düşçü, sık-

lıkla şaşkın, bazen güleç, ama her zaman serinkanlı alındaki iffet ifadesiyle çelişen yumuşacık ve pembe burun delikleri olmasa, çelik bir bıçak gibi soğuk gelebilirdi insana. Son olarak da, başlığın altından, iki saç tutamının arasından, boynun süt beyazlığı üstünde iyicene belli olan, yakut rengi, sallantılı küpeleriyle, küçücük, dikkatli kulaklar göze çarpıyordu. Onunki ne etine dolgun Norman güzelliği, ne tutkunun daha gözalcı kıldığı güneyli güzelliği, ne en az ifadeleri kadar gelip geçici olan Fransız güzelliği, ne de hüznü ve soğuk kuzeyli güzelliği; Gabrielle’de asıl Katolik Kilisesi’nin hem yumuşak hem katı, hem ağırbaşlı hem seven, meleksi ve derin güzelliği vardı.

“Ondan daha hoş bir düşes olabilir mi?” diye düşündü Beauvoulour Gabrielle’i keyifle izlerken; o sırada hafifçe eğilip, dışarıda uçan bir kuşu gözlemek üzere boynunu uzatan kızı, içeceği suyun çağıtısını dinlemek için duran bir ceylanla karşılaştırılabilir-di ancak.

“Gel de şuraya otur biraz”, dedi Beauvoulour uyulduğuna vurarak ve Gabrielle’e bir sırrını açacağını belirten bir işaret yaptı.

Gabrielle bunu anlayıp geldi. Bir ceylan çevikliğiyle babasının kucağına oturdu ve kolunu Beauvoulour’ın boynuna dolayınca hekimin yakası buruşuverdi.

“Bu çiçekleri toplarken kimi düşünüyordun bakalım? Şimdiye dek onları hiç böylesine zevkle yerleştirmemiştin.”

“Pek çok şeyi”, dedi. “Sanki bizim için yaratılmış bu çiçeklere hayran hayran bakarken, bizim kimin için yaratıldığımızı düşünüyordum; hangi varlıklar bize bakıyor? Siz benim babamsınız, içimde olup bitenleri size anlatabilirim; zekisiniz, her şeyi aydınlığa kavuşturabilirsiniz. Harekete geçmek isteyen bir güç hissediyorum yüreğimde, savaştığım bir şey var. Gökyüzü gri olduğunda, yarı yarıya hoşnut oluyorum bundan, tamam üzgünüm ama aynı zamanda sakınım, diyorum. Hava güzel olduğunda, çiçekler mis gibi koktuğunda, hanımellerinin ve yaseminlerin altında, sırama oturduğumda, o şey durgunluğuma vurup vurup dağılan bir dalga gibi yükseliyor içimden. Aklıma benliğimi sarsan düşünceler geliyor, sonra da akşamları pencerelerimizden havalanan kuşlar gibi uçup gidiveriyorlar, tutamıyorum onları. İşte bu yüzden, renkleri bir duvar ha-

lısında olduğuunca düzenlenmiş, kırmızıyla beyazın yan yana kullanıldığı, yeşille kahverenginin keşiştiği bir demet hazırlarken, oradaki bolluğu gördüğümde, hava oyunlar oynarken,   ekler birbirine çarparken, kokular birbirine karışırken ve  anakyapraklar tokuşurken, içimde olup bitenleri keşfedyormuş asına mutlu oluyorum. Kilisede org çalarken ve papazlar ona karşılık verirken, birbirine seslenen iki ayrı ezgi, insan sesleriyle müzik duyulurken, işte o zaman, sevinç duyuyorum, seslerdeki uyum göğsümde çınlıyor, kanımı kaynatan bir hazla dua ediyorum...”

Beauvoulair kızını dinlerken, bir yandan da dikkatle inceliyordu; bakışları aklından geçen parıltılı düşüncelerin etkisiyle neredeyse alık görünüyordu, tıpkı  ağlayanın suyunun hareketsiz gözükmesi gibi. Ruhun bedene etki ederken oynadığı gizli oyunu göstermeyen ten örtüsünü kaldırıyor; kendisine tedavi olan tüm o kişilerden edindiği engin deneyimiyle farklı belirtileri irdeliyor ve o belirtileri kemiklerinin narinliğiyle gözünü korkutan, süt gibi ak teninin dayanıksızlığıyla içine dehşet salan bu cılız bedendeki belirtilerle karşılaştırıyordu; bilimin getirisi bilgilerini bu meleksi çocuğun geleceğine yansıtmaya çabalıyordu ve bunları yaparken, bir uçurumun kıyısındaymış asına başı dönüyordu; Gabrielle’in titrek mi titrek sesi, mini minnacık göğsü onu endişelendiriyordu ve onu sorguladıktan sonra, kendisini sorgulamaya koyuluyordu.

“Sen burada acı çekiyorsun!” diye haykırdı yaşlı adam derin düşüncelerini özetleyen son bir sözle. Kız yumuşakca başını önüne eğdi.

“Tanrı aşkına” dedi ihtiyar i  çekerek. “Seni H rouville şatosuna götüreyim, orada denize girer, g  lenirsin.”

“Doğru mu bu baba? Gabrielle’inizle alay etmeyin ne olur. ça-toyu, silahlı süvarileri, yüzbaşıları ve Bey’i görmeyi çok isterim.”

“Evet, doğru kızım. S tannenle Jean da sana eşlik eder.”

“Yakında mı gideceğiz?”

“Yarın” dedi ihtiyar, derken yaşadığı sıkıntıyı annesiyle kızına belli etmemek için bahçeye attı kendini.

“Tanrı tanığım”, diye haykırdı, “ihtirastan değil yaptıklarım. Kızımı kurtarmaktan, zavallı  tienne’i mutlu etmekten başka bir amacım yok!”

Kendisini böyle sorgulamasının nedeni, bilincinin derinliklerinde, tasarısının başarıya ulaşması durumunda, Gabrielle'in günün birinde Hérouville Düşesi olacağını bilmenin getirdiği, önüne geçilmez bir hoşnutluk hissetmesiydi. Babalar da insandır sonuçta. Uzun süre dolandı, ancak akşam yemeği için eve döndü ve akşamı, kızını kendisinin alıştırdığı, alacakaranlıktaki o tatlı, şiirsel güzellikler içinde, keyifle Gabrielle'e bakarak geçirdi.

Günbatımından önce, nine, sütanne, hekim ve Gabrielle hep birlikte dua etmek üzere diz çöktüklerinde, Beauvoulair onlara şöyle dedi: "Kalkıştığım işi kutsasın diye hepimiz yakaralım Tanrı'ya."

Oğlunun niyetini bilen ninenin gözleri nemlendi göz pınarlarında kalan yaşlarla. Meraklı Gabrielle'in yüzü mutluluktan kızarmıştı. Babaysa tir tir titriyordu, çünkü başlarına bir felaketin gelmesinden korkuyordu.

"Ne olursa olsun", dedi annesi, "kaygılanma Antoine! Dük torununu öldürmeyecektir."

"Hayır", diye yanıt verdi, "ama onu gaddar bir baronla evlenmeye zorlayabilir, işte bu onu öldürebilir."

Ertesi gün, Gabrielle eşek sırtında, ardında yayan sütannesi, katırına binmiş babası ve sandıklarla yüklü iki atı çeken uşak eşliğinde Hérouville şatosunun yolunu tuttu; kafile gideceği yere ancak günbatımında varabilirdi. Beauvoulair bu yolculuğu gizli tutabilmek amacıyla, erkenden harekete geçip sapa yollardan ilerlemeyi uygun görmüş, hanlarda insanlara görünmesinler diye yol için yanlarına yiyecek aldırılmıştı. İşte böylece Beauvoulair gece vakti, şato halkına fark ettirmeden, lanetli çocuğun epeyce uzun bir zaman yaşadığı eve girdi, sırrını açtığı tek kişi olan Bertrand kendisini orada bekliyordu. Yaşlı süvari yamağı atların yükünü indirmelelerinde, sandıkları taşımalarında ve Beauvoulair'in kızını Étienne'in evine yerleştirmelerinde hekime, sütannesine ve uşağa yardımcı oldu. Bertrand Gabrielle'i görünce, afalladı.

"Hanım gelmiş karşımda duruyor sanki!" diye haykırdı. "Tıpkı onun gibi, ince, narin; aynı solgun renkler, aynı sarı saçlar; yaşlı dükün onu seveceğine kuşku yok."

"Tanrı eriştirsin de öyle olsun!" dedi Beauvoulair. "Ama acaba

benim kanımdan olanda kendi kanının da dolaştığını kabul edecek mi?”

“Yadsıyamaz bunu”, dedi Bertrand. “Bir zamanlar Culture-Sainte-Catherine Sokağı’nda oturan Romalı Güzel’in kapısından az almadım onu, Lorraine Kardinali o evden çıkarken toplanan milletin kendisine sövüp saymasından utanç duyduğu için, kadını ister istemez beye bırakmak zorunda kalmıştı. O zamanlar daha yirmili yaşlarında olan beyin o tuzağı anımsaması gerek, daha o dönemde pek atılgandı kendisi, bugün bunu artık söyleyebilirim, kapıda kardinale saldıranların başını çekiyordu!”

“Tüm bunlar şimdilerde hiç aklına gelmiyor”, dedi Beauvoulair. “Karımın öldüğünü biliyor, ama bir kızımın olduğunu biliyor mu emin değilim!”

“Bizim gibi iki yaşlı kurt bu işin de altından kalkar”, dedi Beauvoulair. “Hem dük kızar da öfkesini şu tiridi çıkmış bedenlerimizden çıkarmaya kalkarsa, zaten yaşayacağımızı yaşadık biz.”

Hérouville Dükü yola çıkmadan önce, şatoda yaşayanlara, en ağır cezalarla tehdit ederek, Étienne’in o zamana dek yaşamını geçirdiği kumsala gitmeyi yasaklamıştı, bir tek Nivron Dükü oraya birini götürebilirdi. Étienne’in alışkanlıklarını koruması gerektiğini söyleyen Beauvoulair’in etkisiyle verilmiş bu buyruk, Gabrielle ve sütanesi için yerin dokunulmaz kılınmasını sağlamıştı, hekim kendisinden izin almadan oradan asla ayrılmamalarını söylemişti onlara.

Étienne o iki gün boyunca bey odasında kalmıştı, acılı anıların çekiciliği odadan ayrılmaktan alıkoyuyordu kendisini. Bu yatak annesinindi; düşes hemen oracıkta, Beauvoulair’in iki yaşamı birden kurtardığı o korkunç doğum sahnesini yaşamıştı; düşüncelerini bu mobilyalara açmış, bu eşyayı kullanmıştı, gözleri sık sık bu lambirlerin üstünde gezinmişti; bağırarak ya da bir işaretle, o zaman yadsınan, ama şimdi şatonun efendisi olan zavallı oğlunu çağırmak üzere kim bilir kaç kez bu pencerenin kenarına gelmişti. Son kezinde, Beauvoulair eşliğinde can çekişen annesine son bir öpücük vermek için ancak gizlice girebildiği bu odada tek başına otururken, onun hayalini yeniden canlandırıyor, onunla konuşuyor,

sözlerini dinliyordu; asla kurumayan ve *Super flumina Babylonis*'e⁹ benzer birçok ezginin döküldüğü bu kaynaktan kana kana içiyordu. Beauvoulair geri dönüşünün ertesi günü efendisini görmeye gitti ve hiç dışarı çıkmadan odasında oturduğu için hafiften payladı onu, açık havada yaşarken birdenbire tutsak yaşamına geçmemesi gerektiğini söyledi.

“Burası da çok geniş”, diye yanıtladı Étienne, “annemin ruhu bu odada”.

Bununla birlikte, hekim tatlı diliyle, Étienne'in her gün, ister deniz kıyısında, isterse daha önce hiç görmediği kırlarda do-laşacağına söz vermesini sağladı. Ne var ki Étienne, hâlâ anıları-yla boğuştuğundan, sonraki gün de akşama dek penceresinin başın-da oturup denize baktı; sular öylesine farklı görüntüler sergiliyor-du ki, onu hiç bu kadar güzel görmediğini düşündü. Denizi seyre-derken daldığı derin düşüncelere, en sevdiği ozanlardan biri olan, şiirindeki sapasağlam ve biricik sevgiyle kanına işleyen Petrarca'nın dizeleri karışıyordu. Étienne bir sürü tutkuyu birden yaşayabilecek insan değildi, sadece tek bir şekilde, bir kez sevebilirdi. Bu sevgi, biricik olan her şey gibi derin olmalıydı olmasına ama ifadelerin-de de dingin, İtalyan ozanın soneleri gibi tatlı ve arı olmalıydı. Gü-neş batarken, yalnızlığı alinyazısı bilmiş çocuk müziğe en duyar-sız kulaklarda, babasının kulaklarında bile bir umut gibi yankıla-nan o olağanüstü sesiyle şarkı söylemeye koyuldu. Bülbül gibi çeşit-lendire çeşitlendire birçok kez yinelediği aynı türküyle hüznünden dem vurdu. Merhum kral IV. Henri'ye mal edilen bu türkü *Gab-rielle* türküsü değildi; yapısıyla, ezgisiyle, ifadesindeki sevecenlik-le ondan katbekat üstündü; eski zamanlara düşkün olanlar, kuşku-suz Kral'ın Béarn dağlarında geçirdiği çocukluğunda kulağına ça-lınmış nakaratlardan esinlenen türküyü, yine büyük Kral tarafın-dan yazılan sözlerinden anımsayacaklardır.

*Gel tan kıızılı gel
Sana uzanıyor bu el
Seni gördüm mü sevinç kaplar içimi;*

*Cananımın
O çoban kızın
Al aldır yanakları tıpkı senin gibi;
Çiyle kaplanan
Erguvan
Gül bile körpelikte ondan geri kalır;
Yoktur kakımda
Ondaki eda,
Zambaktan bile beyazdır.*

Safça, gönlünde yatan düşünceyi bu şarkılarla açığa vurduktan sonra, Étienne denize bakıp şöyle dedi kendi kendine: “Yavuklum odur benim, biricik aşkım!” Ardından türkücüğün şu öteki bölümünü söyledi:

*Sarıdır lülesi
Bulunmaz eşi!*

Ancak tek başına kaldığında cesaretini toplayan, çekingen bir delikanlının yakarılı şiirini dillendire dillendire yineledi bu sözleri. Kendisinin bir başlayıp, sonradan baştan aldığı, derken söylemeyi bıraktığı, arkasından yeniden başladığı, en sonunda tınıları bir çanın titreşimleri gibi zayıflayıp son bir tonda yiten bu inişli çıkışlı şarkıda düşler vardı. Tam o sırada, handiyse sudan çıkmış bir denizkızından geldiğini düşündüğü bir ses, bir kadın sesi onun az önce söylediği türküyü yinelemeye koyuldu, ama sanki müzikle daha yeni tanışmış birininki gibi duraksamalarla doluydu bu ses; onda ahenklerin şiirinde acemi bir yüreğin kekelemesini duydu Étienne. O kendi sesi üstünde uzun zamandır çalıştığından, ruhun düşüncelerini açığa vurmakta en az söz kadar etkili kaynaklar sunan seslerin dilini öğrenmişti, dolayısıyla bu şarkı söyleme deneyiminin çekingen bir şaşkınlıkla yansıttığı şeyleri bir tek o anlayabiliyordu. Bu sesin sahibi nasıl da derin ve yüce bir hayranlıkla dinlemişti kendisini! Étienne hava sakın olduğundan her şeyi duyabiliyordu ve bir elbisenin dalgalanan kıvrımlarının hıştırtısını duyunca ürperdi; ne var ki, korkunun yarattığı heyecanlarda genel-

de ölümün eşiğinden dönmesine karşın, içinde bir zamanlar annesinin gelişle uyanan, her yaraya merhem olan duyguyu hissettiğine şaşıtı.

“Haydi Gabrielle, yavrum”, dedi Beauvoulair, “ben sana güneş battıktan sonra kumsalda durma dememiş miydim? Haydi eve gel kızım.”

“Gabrielle”, diye geçirdi içinden Étienne, “ne de güzel ad!”

Çok geçmeden Beauvoulair göründü ve efendisini düşlere benzeyen derin düşüncelerinden kopardı. Gece olmuştu, ay yükseliyordu.

“Beyim”, dedi hekim, “bugün daha hâlâ dışarı çıkmamışsınız, olmuyor ama.”

“Ya ben”, diye yanıtladı Étienne, “ben güneş battıktan sonra kumsala gidebilir miyim?”

İlk arzusunun o tatlı maskaralığını açığa vuran bu anıştırmalı tümce ihtiyarı gülümsetti.

“Senin kızın mı var Beauvoulair?”

“Evet, beyim, yaşlılığımda sahip olduğum bir çocuk, canım yavrum. Dük Beyefendi, anlı şanlı babanız, size gözkulak olmam konusunda öyle buyruklar verdi ki, kızımın yaşadığı Forcalier’ye onu görmeye gidemediğimden, istemeye istemeye de olsa onu oradan alıp, gözlerden uzak olsun diye eskiden beyimin kaldığı eve yerleştirdim. Çok narindir bir bilseniz, her şeyden aklım çıkıyor, çok şiddetli bir duygu bile zarar verebilir kendisine; bu yüzden ona hiçbir şey öğretmedim, canından olurdu yoksa.”

“Demek hiçbir şey bilmiyor!” dedi Étienne şaşırarak.

“İyi bir ev kadınının bilmesi gereken her şeyi biliyor; ama hep bir bitki gibi yaşadı. Bilgisizlik, beyim, en az bilim kadar kutsal bir şeydir; bilimle bilgisizlik varlıklar için iki yaşam tarzıdır; her ikisi de ruhu kefen gibi sarıp korur; bilim sizin yaşamınızı kurtardı, bilgisizlik de kızımı kurtaracak. İyi saklanan inciler dalgıçların elinden kurtulur ve mutlu bir yaşam sürerler. Kızım Gabrielle’i bir inciye benzetebilirim, benzi inci gibi ıslıl ıslıl, ruhu da yine inci gibi güzel mi güzel, şimdiye dek Forcalier’deki yurtluğum kavkı oldu ona.”

“Benimle gel”, dedi Étienne sırtına bir harmani alıp, “deniz kıyısına gitmek istiyorum, hava pek yumuşak.”

Beauvoulair'la efendisi balıkçı evinin panjurlarından sızan ışığın denizin üstüne altın rengi bir ağ gibi yayıldığı noktaya kadar sessizce ilerlediler.

"Nasıl anlatsam bilemiyorum", diye haykırdı çekingen kalıççı hekime, "denize yansıyan bir ışık görünce içimde neler neler uyanıyor. Şu odaya ışığı sönene dek o kadar çok baktım ki!" diye de ekledi annesinin odasını göstererek.

"Gabrielle çok narin olsa da", diye yanıt verdi Beauvoulair neşeyle, "gelip bizimle birlikte gezebilir, gece sıcak ve havada hiç nem yok, gideyim de söyleyeyim; ama aman dikkatli olun beyim."

Étienne Beauvoulair'a kendisiyle birlikte balıkçı evine gitmeyi öneremeyecek kadar çekingendi; üstüne üstlük, tutku peşrevinin doğurduğu düşüncelerle duygular yüzünden her birimizi saran o uyuşukluğa kapılmıştı. Bir başına kalınca kendini daha özgür hissederek, ayın aydınlatığı denize baka baka bağırdı: "Okyanus ruhuma işlemiş demek!"

Kendisine doğru yaklaşan ve ayın ışığıyla kaplayıp gümüş gibi parlattığı canlı yontucuğun sevimli görüntüsü Étienne'in kalbinin çarpıntısını daha da artırdı artırmasına ama bundan sıkıntı duymadı.

"Yavrum", dedi Beauvoulair, "işte beyimiz."

O anda, zavallı Étienne babası gibi heybetli olmak, cılız değil de güçlü görünmek istedi. Aşkın ve erkekliğin getirisi bir kendini gösterme merakı saplandı yüreğine ok gibi, ilk kez eksikliklerinin enginliği karşısında donakalıp kaygılı bir sessizliğe gömüldü. Önce genç kızın kendisine selam vermesinden utanıp sıkılarak beceriksizce karşılık verdi ona ve Beauvoulair'ın yanında durup deniz kıyısında yürürken hekimle çene çaldı; ama Gabrielle'in çekingen ve saygılı tavrı kendisini yüreklendirmişti, onunla konuşmaya cesaret etti sonunda. Karşılıklı şarkı söylemeleri rastlantı sonucu gerçekleşmişti; hekim herhangi bir şey ayarlamak istemişti, yalnızlıklarından yürekleri tertemiz kalmış iki varlık arasında aşkın tüm yalınlığıyla doğacağını düşünüyordu. Gabrielle'in türküyü yinelemesi tam da bir konuşma konusu açmak için biçilmiş kaftandı doğrusu. Hani tüm erkeklerin ilk aşklarında yaşama nedenleri birden bir başka varlık olur ya, işte o zaman hisse-

dilen türden bedensel bir hafifleme kapladı Étienne'in içini gezinti boyunca. Gabrielle'e, kendisine şarkı söylemeyi öğretmeyi önerdi. Çocukcağız bu genç kıza herhangi bir özelliğini göstermekten öyle mutlu olmuştu ki kız önerisini kabul ettiğinde benliğini saran rahatlama duygusuyla titredi. O sırada, ışık bütünüyle Gabrielle'in üstüne vurdu ve Étienne ansızın kızın kimi yönlerinden belli belirsizce de olsa merhum düşese benzediğinin ayırdına vardı. Beauvoulair'ın kızı tıpkı Jeanne de Saint-Savin gibi ince ve zarıftı; onda da düşeste olduğu gibi acıyla hüznün gizemli bir albeni yaratmıştı. Kibarlar aleminin yapmacık tavırlarının zarar vermediği ruhlara özgü özel bir soyluluğu vardı, her şeyinin güzel olmasının nedeni doğallığıydı. Ama Gabrielle'in damarlarında ayrıca Romalı Güzel'in iki kuşağa birden yetişen ve bu çocuğun saf ruhuna yeğin bir kibar fahişe yüreği kazandıran kanı dolaşıyordu; bu kan da onun bakışlarını alazlandıran, yüzüne gösteriş katan, ışık saçmasına yol açan, hareketlerine alevin parıltılarını yayan bir coşkunculuk kazandırıyordu kendisine. Beauvoulair **onda** ki, bugün düşüncenin ışıması olarak adlandırılabilir bu özelliği ilk fark ettiğinde irkilmiş, önce ölümün habercisi sanmıştı onu. Étienne bir ara genç kızın yuvasından etrafa bakan çekingen bir kuşu andırırçasına boynunu uzattığını gördü. Babasının arkasına gizlenen Gabrielle Étienne'i gönlünce gözlemek istiyordu ve bakışlarından hem merak hem haz, hem tatlı yüreklilik hem saf bir atılganlık okunuyordu. Ona göre, Étienne zayıf değil, narin-di; kendisine o kadar benzetmişti ki onu, bu beyin hiçbir şeyi korkutucu gelmiyordu kıza; Étienne'in süzgün benzi, o güzelim elle-ri, sergin gülümsemesi, ortadan ayrılmış ve kıvrık yakasının danteline lüle lüle dökülen saçları, genç yaşta kırışmış o soylu alnı, bir yandan gösterişi bir yandan da yoksunluğu, bir yandan gücü bir yandan da küçümenliği yansıtan tüm bu öğeler hoşuna gitmişti; aşkın özünde bulunan, anneliğe özgü o koruma arzusunu uyandırmıyorlar mıydı? Aynı zamanda her kadının gönlündeki, sevmek istediği kişide birtakım farklar bulma gereksinimine karşılık vermiyorlar mıydı? Her ikisinde de yeni düşüncelerle heyecanlar öyle bir güçle, öyle dolu dolu canlanıyordu ki ruhları enginleşiyordu sanki; ikisi de şaşkın ve sessizdi hâlâ, çünkü duyguların ifade-

si çok derin olduğunda daha az açığa vurulur. Her bengi aşk önce derin derin düşlere dalmakla başlar. Belki de aşkın ısıltıları karşısında gözlerinin kamaşmaması için, bu iki varlığın birbirlerini ilk kez ayın hafif ışığında görmeleri gerekiyordu gerçekten; kendilerine duygularının uçsuz bucaksızlığının bir imgesini sunan denizin kıyısında buluşmalıydı onlar. Ayrırlarken akılları fikirleri birbirlerindeydi, her ikisi de ötekinin kendisinden hoşlanmamasından kaygılanıyordu.

Étienne penceresinden Gabrielle'in bulunduğu evin ışığına baktı. Umuda tasanın karıştığı o süreçte, genç ozan Petrarca'nın sonelerinde yeni anlamlar buldu. Laura'yı, onun o saf ve bir güneş ışını kadar yaldızlı, melek kadar akıllı, kadın kadar nazenin, ipincecik, canım yüzünü görür gibi oldu. Yirmi yıllık çalışmaları bir bağ oluşturmuştu, şimdi tüm güzelliklerin gizemli bir biçimde birleştiğini anlıyordu; hayran olduğu şiirlerde kadından ne kadar çok söz edildiğini fark etmişti; sonuçta kendisi bilmesede, içi o kadar uzun zamandır aşkla dolup taşıyordu ki bütün geçmiş i o güzel gecenin heyecanlarına karışıyordu. Gabrielle'in annesine benzemesi tanrısal bir buyruk gibi geliyordu kendisine. Seve rek acısına ihanet etmiyordu, aşk onun için anneliği devam ettiriyordu. Geceleyin, o kulübede uyuyan çocuğu izlerken, kendisi oradayken annesinin hissettiklerini duyuyordu içinde. Bu da şimdi yi geçmişe bağlayan bir başka benzerlikti işte. Anıların bulutları üstünden, Jeanne de Saint-Savin'in acılı görüntüsü belirdi; onun ince gülümsemesini gördü yeniden, tatlı sesini duydu, kadın başını eğdi ve ağlamaya başladı. Evin ışığı söndü. Étienne IV. Henri'nin gönül okşayan türkücüğünü yeni bir ifadeyle söylemeye koyuldu. Uzaklardan, Gabrielle acemice yanıt verdi ona. Genç kız da aşkın esrikliğinin büyümlükelerine ilk kez yolculuk yapıyordu. Bu yanıt Étienne'in yüreğini sevinçle doldurdu; damarlarında akan kan daha önce hiç duyumsamadığı bir güç kazandırıyor ona, aşk onu güçlü kılmıştı. Bir tek zayıf varlıklar varabilir yaşamın ortasında ortaya çıkıveren bu yeni alemin keyfine. Yoksullar, çileli ler, ezilenler dile sığmaz sevinçler yaşarlar, küçücük bir şey onlar için dünyalara bedeldir. Étienne Elem Diyarı halkına binbir türlü bağla bağlıydı. Kısa süre önce san kazanması içine sadece dehşet

salmıştı, ama şimdi aşk kendisine güç veren merhem oluvermişti: Aşk seviyordu o.

Ertesi gün, Étienne hemen eski evine koşup gitmek amacıyla hiç gecikmeden uyandı; meraktan kıvranan, kendisine itiraf etmediği bir sabırsızlıkla boğuşan Gabrielle de kulübede çok erkenden kalkıp saçlarını kıvırmış, bayramlık giysisini giymişti. Birbirlerini görebilmek için yanıp tutuşuyorlar, bir yandan da bu buluşmanın sonuçlarından çekiniyorlardı. Étienne'e gelince, onu en ince dantellerini, en süslü harmanisini, mor kadifeden pantolonunu giymiş haliyle gözünüzde canlandırmaya çalışın; öyle ki XIII. Louis'nin solgun görüntüsünün, o zamana dek Étienne'in de sergilediği gibi, yücelikler arasındaki mağdur görüntüsünün tüm belleklere kazındığı o nefis giysilere bürünmüştü sonunda. Kralla uyruğu arasındaki tek benzerlik bu giyim kuşam tarzı değildi. Étienne binbir çeşit duyguyu birden yaşıyordu, tıpkı XIII. Louis gibi: namusluluk, hüznün, belli belirsiz ama gerçek acılar, şövalyece çekingenlikler, duyguyu tüm saflığıyla ifade edememe kaygısı, büyük ruhların ertelemeyi yeğledikleri mutluluğa fazla çabuk ulaşma korkusu, erkin ağırlığı, çıkar gütmeyen, soylu bir din dehasının *esiri* olarak adlandırdığı şeyi yürekten seven kişilere özgü o boyun eğişe yönelim.

Gabrielle dünyada olup bitenler konusunda deneyimsiz olsa da, bir çıkıkçının Forcalier'de basit bir yaşam süren kızıyla Hérrouville soyunun kalıtçısı, Nivron Dükü, Monsenyör Étienne arasında dağlar kadar fark olduğunu düşünüyordu; aşkın insanları soylulaştırdığını bilecek durumda değildi. Saf kızcağız başka her kızın içinin gideceği bir konumu göz konacak bir şey olarak görmüyordu, onun tek gördüğü önündeki engellerdi. Daha sevmek ne demek bilmeden severken, hazzından uzak düşüyor ve tıpkı bir çocuğun, boyunun yetişemeyeceği yerde duran, koparmaya can attığı bir üzüm salkımını arzulaması gibi, ona yaklaşmak istiyordu. Bir çiçeği andıran ve aşkı ayin ezgilerinde bulan heyecanlı bir kızın içinde, önceki gün beyde kendi narinliğiyle örtüşen bir incelikle karşılaşınca, nasıl da tatlı, nasıl da şiddetli duygular kabarmıştı kim bilir; ama Étienne o gece boyunca yücelmişti, kızcağız onu bir umut, bir erk haline getirmişti kafasında; öyle yüksellere koymuştu ki ne yapsa erişemiyordu.

“Arada sırada, yurtluğunuza, yanınıza gelmeme izin verir misiniz?” diye sordu dük yere bakarak.

Étienne de Beauvoulair’ın kızını tanrıslaştırmıştı, bu yüzden sergilediği öylesine ürkek, öylesine alçakgönüllü tavır karşısında, Gabrielle oğlanın kendisini bu denli ululaştırmasından rahatsız oldu; ama uysallığından da derinden etkilenmiş, hoşlanmıştı. Bir efendinin onlara gösterdiği saygının ne kadar çekici olabileceğini ancak kadınlar bilebilir. Bununla birlikte, yanıltmış olmaksızın korkuyordu ve ilk kadın kadar meraklanıp işin doğrusunu öğrenmek istedi.

“Dün bana müzik öğreteceğinize söz vermiştiniz hani?” diye yanıt verdi, müziğin buluşmaları için bahane olmasını umarak.

Zavallı çocuk Étienne’in yaşamını bilseydi eğer, bir kuşkuyu dile getirmekten sakınırdı kuşkusuz. Oğlan için, söz ruhu yankılayan bir şeydi ve bu tümce onu kahretti. Geldiğinde zaten dertliydi, olur a gününe birden gölge düşmesinden korkuyordu, şimdi de kendisinden kuşku duyuluyordu işte. Sevinci uçtu gitti, yeniden içindeki ıssızlığa daldı da yalnızlığını bezesin diye yüreğine ektiği çiçekleri bulamadı. Acıları dindirmekle görevli meleklerle özgü ve hiç kuşkusuz Tanrı sevgisinin kendisine kazandırdığı bir önseziyle ayan Gabrielle neden olduğu sıkıntıyı anlamıştı. Hatasından o kadar pişman oldu ki Étienne’e içinden geçenleri anlatabilmek için güç istedi Tanrı’dan, çünkü bir azarın, sert bir bakışın yol açtığı o acımasız duyguyu yeniden hissetmişti o da; ruhunda yükselen ve aşkının seherinde altından bir kundağa benzeyen bulutları gösterdi düke saflıkla. Gabrielle’in gözlerinden süzülen bir damla yaş Étienne’in acısını hazza dönüştürdü, bu kez dük zorbalık etti diye kendini suçlamaya başladı. Bereket versin, daha yolun başında, karşısındakinin yüreğine kulak vermeyi başarmışlardı, kendilerini incitebilecek binbir türlü darbenin önüne geçebilirlerdi böylece. Ansızın, Étienne, bir uğraşın arkasına gizlenmeye karar verip, Gabrielle’i aceleyle, bir zamanlar kenarında acılar çektiği, bundan böyleyse incelediği tüm çiçeklerden daha güzel bir çiçeğe oradan hayran hayran bakacağı küçük pencerenin önündeki masaya götürdü. Ardından, açtığı kitaba ikisi de başlarını eğdiğinde saçları birbirine değdi.

Yürek açısından onca güçlü, bedensel açıdansa onca hastalıklı olan ama çıktıkları üzüntülerle daha bir güzelleşen bu iki varlık dokunaklı bir resim oluştuyordu. Gabrielle nazlanmayı bilmiyordu: Étienne'in yalvaran gözlerini üstünde hisseder hissetmez o da düke yöneltiyordu bakışını ve ikisinin gözlerinden tatlı tatlı yayılan pırıltılar utanıp başlarını eğmedikleri sürece birbirine karışıyordu; Étienne'e, onun sesini dinlemekten keyif aldığını söyledi sevinçle; dük ona notaların konumunu ya da değerlerini anlatırken, kız sözlerin anlamını unutuveriyordu; ezgiyi çalgıya, düşünceyi de biçime bırakarak onu dinliyordu; gerçek aşta genelde rastlanmayan usta işi bir pohpohlamaydı yaptığı. Gabrielle Étienne'i yakışıklı buluyor, harmanisinin kadifesini okşamak, yaka danteline dokunmak istiyordu. Étienne'e gelince, o da bu cin gibi gözlerin yaratıcı bakışlarında değişiyordu; o bakışlardan kendi gözlerinde balkıyan, alnında parıldayan, yüreğine güç katan yoğun bir canlılık alıyordu, üstelik yaşadığı bu değişimden hiç de rahatsız olmuyordu; tersine, becerileri daha da gelişip pekişiyordu. Mutluluktan emiyordu yeni yaşamını besleyen sütü.

Hiçbir şey onları ayıramadığından, sadece o günü değil ondan sonraki her günü de birlikte geçirdiler, çünkü ilk günden başlayarak birbirlerine ait hissettiler kendilerini, üstünlük bir onda bir ötekinde oluyordu ve çocuğun yaşamla oynadığı gibi oynadılar birbirleriyle. Mutlulukla o yaldızlı kumların üstüne oturup, karşılıklı olarak geçmişlerini anlattılar, oğlanın acılı ama düşlerle dolu; kızın kiye düşü ama çileli hazlarla yüklüydü.

"Benim annem olmadı", diyordu Gabrielle, "ama babam Tanrı kadar iyiyürekli davrandı bana."

"Benim de babam olmadı", diye yanıt veriyordu lanetli çocuk, "ama annemi yere göğe koyamazdım."

Étienne gençliğini, annesine olan sevgisini, çiçeklere olan düşkünlüğünü dillendiriyordu. Gabrielle de çiçek sözcüğünü duyunca bir çığlık attı. Dük bunun nedenini sorduğunda, kızardı, yanıtlamak istemedi, ama derken sanki ölümün kanadının değdiği o yüz, Étienne'in en önemsiz duygularını yansıtıveren o gözle görünür ruh kararınca, yanıt verdi: "Ben de çiçekleri severim de ondan."

Ortak zevkler sayesinde geçmişte bile birbirlerine bağlı olduklarına inanmaları, bakirelere yaraşır bir aşk ilanı değil de nedir! Aşk her zaman yaşanmaya çalışır, çocukların cilvesidir o.

Ertesi gün Étienne çiçek getirdi, emrindekilere ender bulunanlardan toplamalarını söylemişti, bir zamanlar annesinin onun için toplattığı nadir çiçekler gibilerini. Yaşamına kendi annesinin kattığı o gönül okşayıcı özeni bir kadına göstererek, annelik alışkanlıklarını üstlenen yapayalnız bir varlığın yüreğinde bir duygunun kökleri ne kadar derine iniyordur, bilinebilir mi hiç! Onun gözünde, iki tanecik sevgisini birbirine katıştıran bu ufacak şeyler nasıl da önemlidir kim bilir! Çiçeklerle müzik onların aşkının dili haline geldi. Gabrielle Étienne'in gönderdiği çiçeklere demetlerle karşılık veriyordu, hani yaşlı çıkıkçıya, onlardan sadece birini görünce bilgisiz kızının aslında bir sürü şey bildiğini düşündüren demetlerden. İki sevgilinin yaşamla ilgili bilgisizliği, bütünüyle ruhsal ilişkilerini, Etrüsk figürlerindeki kızıl ve arı profilleri andırır eşsiz bir incelikle, en küçük ayrıntısına kadar açığa vuran kara bir zemin gibiydi. Ağızlarından çıkan en önemsiz söz dalga dalga düşünce taşıyordu özünde, değil mi ki dalıp gittikleri anların meyvesiydi her biri. Hiç gözüpek olamadıklarından, onlar için her başlangıç bir son demektir. Her zaman özgür olsalar da, içlerinden biri bu karmaşık arzulara bir anlam verebilse tüm umutları suya düşürecek bir saflığın içinde tutsaktılar. Hem ozan, hem de şiirdi onlar. Aşık ruhlar için sanatların en kösnülü olan müzik onların düşüncelerine tercüman oluyordu, ruhlarının özgürce titreştiği o nefis ses örtülerinde tutkularını dile getirip aynı tümceyi yinelemekten büyük keyif alıyorlardı.

Pek çok aşk uyuşmazlıklardan doğar: Bir kavga eder, bir barışır çiftler, Ruh'la Madde'nin bayağı çatışmasıdır bu. Ama gerçek aşk daha ilk kanat çırpışında bu kavgaları savuşturdu mu uzaklara, her şeyin özünün aynı olduğu noktada, iki varlık birbirinden ayırt edilemez olur; aşk, en yüce ifadesiyle dehaya benzer şekilde, dayanabilir en parlak ışığa, ışıgı besler, onun içinde büyür ve varolabilmek için gölgeye ihtiyaç duymaz. Gabrielle kadın olduğundan, Étienne de çok acılar çektiğinden ve çok düşündüğünden, bayağı tutkuların kapladığı uzamı çarçabuk katedip kısa sürede her şeyi aştılar.

Zayıf yaratılışlı varlıklarda görüldüğü üzere, İnanç ruhu katmerleştirerek gücü de ikiye katlayan göksel bir kuvvetle, onların içine başkalarından daha hızlı işlemişti. Onlar için, güneş her zaman en tepedeydi. Çok geçmeden birbirlerine karşı ne kıskançlığın, ne eziyetin lekeleyebildiği tanrısal bir güven duymaya başladılar; her an özveride bulunmaya hazırdılar, karşılıklı hayranlıkları asla değişmiyordu. Bu koşullarda, aşk acısızdı. Zayıflıklarıyla birbirlerine denk, bir arada oluşlarıyla güçlüydüler; soylu oğlan bilimsel açıdan ya da toplumsal konum açısından birtakım üstünlüklere sahip olsa da, hekimin kızı güzelliğiyle, duygularının yüceliğiyle, mutluluklarına getirdiği incelikle silip süpürüyordu bu özellikleri. Böylece, bu iki ak güvercin duru bir göğün altında birbirinin eşi kanatlarla havalandılar: Étienne seviyor, seviliyordu, bugün sen, gelecek de bulutsuzdu, hükümdardı o, şato onundu, denizse ikisinin, ikili ezgilerinin uyumlu konserini hiçbir kaygı bozamıyordu; duyularıyla zihinleri tertemiz olduğundan dünya onlar için daha da büyüyor, düşünceler engellere takılmadan bir bir sıralanıyordu akıllarında; tatmin edilmesi durumunda birçok şeyi mahveden arzu, yeryüzündeki aşkın kusuru arzu onlara erişememişti daha. Aynı söğüt dalına oturmuş iki rüzgar tanrısı gibi, berrak suya yansıyan görüntülerini izlemekten başka bir şey istemiyorlardı; enginlik yetiyordu onlara, Okyanus'a hayrandılar, ama Umudun sürdüğü ak yelkenli, halatları çiçekli kayıkla suların üstünden süzülüp gitmek akıllarından bile geçmiyordu.

Aşkta bir süreç vardır, aşk kendi kendine yeter, sadece varlığı mutluluk nedenidir. Her şeyin tomurcuklandığı bu ilkbaharda, aşık kimi zaman yaşadıklarının keyfini daha iyi çıkartabilmek, sevgilisini daha iyi görebilmek için sevdiği kadından kaçır; ama Étienne'le Gabrielle bu çocuksu zamanın zevkine birlikte kapılıp gittiler: Bazen birbirlerine gizlerini açan iki zarif kız kardeş, bazen de cesur araştırmalara girişen iki erkek kardeş oluyorlardı. Genelde aşk bir köleyle bir tanrı ister, ama onlar Platon'un nefis düşünüyü gerçeğe dönüştürüyorlar, ikisi tek bir varlık olup onu tanrısallaştırıyorlardı. Kah biri, kah öteki koruyordu sevgilisini. Yavaş yavaş, küçük küçük okşamalar başladı, ama yaşamayı öğrenmeye çalışan genç hayvanların şakacı, neşeli, sevimli oyunları gibi lekesiz-

di bunlar. Ruhlarını tutkun bir şarkıya katan duygu, aynı mutluluğun binbir yüzüyle onları aşka sürüklüyordu. Sevinçleri öyle taşkınlıklara, uykusuzluklara yol açmıyordu. Gövdesini taçlandıracak güzel mi güzel kırmızı çiçeklerden habersiz büyüyen hazzın yetiştirme çağıydı bu. Benliklerini tehlike düşünmeden birbirlerine bırakıyorlar; bir sözcüğe de, bir bakışa da, bir öpücüğe de, dolanmış ellerinin uzun uzun, sımsıkı sarılışına da koyuveriyorlardı kendilerini. Her biri saflıkla ötekinin güzelliğini övüyordu ve döktürdükleri bu gizli sevi şiirlerinde dilin hazinelerinden yararlanıyorlar, Tibullus'un eski esin perisinin bulunduğu ve İtalyan Şiirinin yinediği en tatlı aşırılıkları, en abartılı küçültme eklerini yeniden keşfediyorlardı. Kumsalın ince kumu üstündeki deniz saçaklarının, hepsi hem aynı, hem farklı dalgaların aralıksız geri dönüşünü duyumsuyorlardı dudaklarında ve yüreklerinde. Ah şen, bitimsiz bağlılık, sen yok musun!

Geçip giden günlere bakılırsa, bu süreç beş ay sürdü; ama o sayısız heyecana, düşüncelere, düşlere, bakışlara, açan çiçeklere, gerçeğe dönüşen umutlara, sonsuz sevinçlere, açılıp özenle savrulan, ardından yeniden toplanıp çiçeklerle bezenen saçlara, bir başlanıp bir bırakılan yarıda kalmış konuşmalara, delişmen kahkahalara, denize sokulan ayaklara, kayalıklarda gizlenen kabuklu hayvanları çocukça aramalara, öpücüklere, sürprizlere, kucaklaşmalara bakarsanız, ömre bedeldi, ölüm de bu sözü doğrulayacaktır. Gri bir gökyüzünün altında geçen, her zaman kapkaranlık sürüp giden yaşamlar vardır; ama güneşin mavi gökyüzünü alevlendirdiği güzel bir gün düşünün, Étienne'in geçmişte yaşadığı, Gabrielle'in yüreğine işleyen tüm acılarını bir kenara bıraktığı; genç kızın da gelecekteki mutluluğunu o beyinkiyle birleştirdiği, sevginin mayıs ayı da öyleydi işte. Étienne yaşamında tek bir acı yaşamıştı, annesinin ölümünü; aynı şekilde tek bir aşkı olacaktı: Gabrielle.

Ne var ki gözü yükseklerde olan bir adamın adı hırslı bu toz pembe yaşamın akışını hızlandırdı. Kurnazlıkta işinin eri yaşlı savvaşçı, sert ama becerikli siyasetçi Hérouville Dükü hekimin kendisinden istediği sözü verdikten sonra işkillenmeye başladı. Kendisinin emir subayı Baron d'Artagnon'a işleri çekip çevirme konusunda güveni tamdı. Baron tam da Hérouville Dükü'nün sev-

diği türden bir adamdı, kasaptan farkı yoktu; sağlam yapılı, irikıyım, sert hatlı, ürkütücü ve soğuk biriydi, yiğitti tahtın hizmetinde çarpışırken, davranışlarıysa kaba sabaydı, iş uygulamaya geldi mi demir gibi bir iradesi vardı, ama emrinde olduğu kişiye kavuk sallardı durmadan; gelgelelim soyluydu, ihtiraslıydı, hem askerliğin onuruna, hem de siyasetin kurnazlığına sahipti. Tam da yüzüne yaraşan elleri vardı, koca koca, kıllı, paralı asker elleri. Hoyrattı hareketleri, konuşmasıysa kısa ve özlü. Kaldı ki, beylerbeyi hekimin yeni veliahda nasıl davrandığını denetlemesini buyurmuştu emir subayına. Gabrielle'in şatoda oluşu bir giz olmasına karşın, bir emir subayı öyle kolay kolay aldatılamazdı: İki seisin söylediği şarkıyı duydu, akşamları deniz kıyısındaki evde yanan ışığı gördü; Étienne'in toplanmasını istediği çiçeklerin, yağdırdığı emirlerin bir kadınla ilgili olduğunu tahmin etmişti; hem sonra Gabrielle'in Forcalier'ye eşya almaya giden sütannesini yalamamıştı yolda, genç kıza çamaşırın yanı sıra dokuma tezgahını ve birtakım mobilyalarını getiriyordu kadın. O acımasız asker bunun üstüne çıkıkçının kızını görmeyi kafaya koydu ve amacına da ulaştı, görür görmez de vuruldu kıza. Üstelik Beauvoulair da zengin adamdı. Dük ihtiyarın küstahlığını duyunca deliye dönecekti. Baron d'Artagnon bu olup bitenleri kendi çıkarına kullanıp servet sahibi olmayı düşlemeye başladı. Dük oğlunun aşık olduğunu öğrenince, onu önemli bir soydan gelen, birtakım arazilerin kalıtçısı bir kadınla evlendirmek isteyecekti; Étienne'i aşık olduğu kızıdan koparmanın yolu da, Gabrielle'i sadakatsizliğe itip, örneğin topraklarını bir tefeciye rehin bırakmış soylu bir adamla evlendirmekten geçiyordu. Baronun toprağı yoktu. Bu öğeler genelde toplumda karşılaşılan insanlara tastamam uyuyordu uymasına da Étienne'le Gabrielle'e işlememesi gerekirdi. Ne çare ki Baron d'Artagnon'un talihi rast gitmişti.

Dük Paris'te geçirdiği süre içinde Maximilien'in düşmanını öldürüp oğlunun öcünü almış ve Étienne'i Grandlieu soyunun bir kolunun arazilerinin kalıtçısıyla beklenmedik biçimde evlendirmeyi düşünmeye başlamıştı; sözü geçen uzun boylu ve güzel bir kadındı, pek burnu büyüktü ama günün birinde Hérouville Düşesi sanını taşıma umuduna bayılmıştı doğrusu. İşte dük oğ-

lunu Matmazel de Grandlieu'yle evermeyi umuyordu. Étienne'in zavallı bir hekimin kızını sevdiğini öğrenince de düşüncesi değişmedi, hatta kesin karar verdi. Onun gözünde, öyle bir evlilik söz konusu bile olamazdı. Étienne'in annesinin çektiği sıkıntılarını hiç anlamadan yanı başında ölmesine izin veren, yontulmamış bir siyasetçi aşktan anlar mı sizce? Baronun son iletisinde aktardığı üzere, gözünü hırs bürümüş Beauvoulair'ın tasarılarının ne kadar hızlı geliştiğini öğrendiğindeki kadar hiç öfkelenmemişti belki de yaşamında. Dük atları arabaları hazırlamalarını buyurdu ve Paris'ten Rouen'a gidip Grandlieu Kontesi'ni, onun kız kardeşi Noirmoutier Markizi'ni ve Matmazel Grandlieu'yü Normandiya eyaletini gösterme bahanesiyle şatosuna getirdi. Onun gelişinden birkaç gün önce, haberin bölgede nasıl yayıldığı bilinmese de, Hérouville'den Rouen'a kadar her yerde, herkes diline genç Nivron Dükü'nün ünlü çıkıkçının kızı Gabrielle Beauvoulair'a sevdalandığını dolamıştı. Rouen sakinleri yaşlı düke, tam da kendisi onuruna verilen şölen sırasında bunun sözünü ettiler, çünkü konuklar Normandiya zorbasını iğnelemeye çok hevesliyediler. Bu durum karşısında, beylerbeyi iyiden iyiye küplere bindi. Barona mektup yazıp Hérouville'e gelişinin kesinkes gizli kalması gerektiğini söyledi, bir de felaket olarak baktığı olaya çare bulmak için bir sürü buyruk verdi.

Étienne'le Gabrielle bu koşullar altında yumaklarındaki tüm ipliği aşkın engin labirentine salmışlardı, her ikisi de çıkmayı dert etmeden orada yaşamak istiyordu. Günün birinde, birçok şeye sahne olan pencerenin kenarına oturmuşlardı yine. Önce saatler boyu tatlı tatlı yarenlik etmelerinden sonra, derin düşüncelere dalıp sessizliğe gömülmüşlerdi. İçlerinde birbirlerine tam olarak sahip olmaya yönelik bulanık arzuların uyandığını hissediyorlardı: Karşılıklı olarak içlerini açıp, kafalarını kurcalayan karmaşık düşünceleri, iki saf yürekteki o güzel imgenin yansımalarını paylaşmak istiyorlardı. Hâlâ erinçle dolu o saatlerde, Étienne Gabrielle'in, durmadan öpüp kokladığı elini tutarken gözlerinin yaşarmasına engel olamıyordu. Lanetli çocuk, tıpkı annesi gibi, ama o anda yaşadığı aşkta annesinden daha mutlu bir halde, denizi seyre dalıyordu; o sırada kumsalın üstü altın rengine bürünmüş, ufuksa kararmıştı,

yer yer fırtına habercisi gümüşü katmanlar görünüyordu. Gabrielle de sevgilisine uyararak, bu görüntüye bakıyor ve susuyordu. Tek bir bakış, hani şu ruhun ruha destek olmasını sağlayan türde bir bakış yetiyordu kafalarından geçenleri anlatmalarına. Kendini teslim etmenin son aşamasını ne Gabrielle bir özveri, ne de Étienne bir gereklilik olarak görüyordu. İkisi de sonsuzluğu içinde asla değişmeyen öyle tanrısal bir aşkla seviyordu ki karşısındakini, fedakarlık aramıyorlar, düş kırıklığından, gecikmeden endişelenmiyorlardı. Yalnız şu vardı ki, Étienne’le Gabrielle ruhlarını kamçılayan arzusun doyuma ulaştırılması konusunda hiçbir şey bilmiyorlardı. Alacakaranlığın ölgün renkleri denizin üstüne bir örtü gibi yayılınca, suların kabarıp çekilmesinin uğultusundan başka ses duyulmaz olunca, Étienne ayağa kalktı, Gabrielle de peşinden, ama kızın içine belli belirsiz bir tasa düşmüştü, çünkü dük onun elini bırakmıştı. Étienne Gabrielle’e bir koluyla sarılıp sevgiyle, yumuşakça göğsüne bastırdı; kız da ondaki arzuyu anladığından, kendini biraz bırakıp yormadan, ona ait olduğunu gösterecek kadar, bedeninin ağırlığını hissettirdi sevgilisine. Aşık oğlan ağır başını sevdalısının omzuna koydu, ağzını pırpır eden göğsüne yasladı, Gabrielle’in boynunu okşaya okşaya ak sırtının üstüne döküldü saçları. Sevgisinde müthiş özenli olan genç kız, destek almak üzere kolunu boynuna dolayarak, Étienne’e yer kazandırmak için başını eğdi. Gece oluncaya dek, ağzılarını açmadan öylece durdular. Derken cırcırböcekleri ötmeye koyuldu oyuklarından, sevgililer de tüm duyularını tek bir duyuyla oyalamak istercesine bu müziğe kulak verdiler. Kuşkusuz o an, yeryüzüne ayak basmış ve yeniden gökyüzüne doğru havalanma zamanını bekleyen bir meleklerle karşılaştırılabilirlerdi olsa olsa. Platon’un gizemli dehasının ve insanlığın anlamını arayan herkesin o güzelim düşünüyü gerçekleştirmişlerdi işte: Tek ruh olmuşlardı, bilinmeyen bir yıldızın çehresini süsleyecek o sırlarla dolu inciye dönüşmüşlerdi sonunda, hepimizin umudu değil mi bu!

O tadına doyulmaz sessizliği ilk bozan Gabrielle oldu: “Beni eve mi yollayacaksın?” dedi.

“Ne diye ayrılacakmışız ki?” diye yanıtladı Étienne.

“Hep birlikte olabilsek keşke”, dedi kız.

“Burada kal.”

“Olur.”

Yan odadan yaşlı Beauvoulair’ın hantal ayak sesleri duyuldu. Hekim içeri girdiğinde çocukların birbirlerinden ayrıldığını gördü, oysa pencereden baktığında sarmaş dolaştılar. Aşkların en safı gizi hep sever.

“Hiç doğru değil bu yaptığın”, dedi Gabrielle’e. “Bu kadar geç saate kalınır mı? Hem de karanlıkta.”

“Neden?” dedi kız, “birbirimizi sevdiğimizi, onun da bu şatonun efendisi olduğunu biliyorsunuz.”

“Yavrularım”, diye sürdürdü Beauvoulair, “birbirinizi seviyorsanız eğer, mutlu olup birlikte yaşayabilmeniz için evlenmeniz gerekir; ne var ki evliliğiniz saygıdeğer dükün onayına bağlı...”

“Babam tüm dileklerimi yerine getireceğine söz verdi bana”, diye haykırdı aşka gelen Étienne Beauvoulair’ın sözünü keserek.

“O halde, beyim, ona bir mektup yazın”, diye yanıtladı hekim, “isteğinizi anlatın ve mektubu bana verin ki kendi yazdığım ile birlikte göndereyim. Bertrand mektupları beye elden vermek üzere hemen yola çıkacak. Öğrendiğime göre şimdi Rouen’daymış; Grand-lieu evinin kalıtıcısını da yanında getiriyormuş, bunu kendisi için yaptığını sanmıyorum... Önsezilerime kulak versem, Gabrielle’i hemen bu gece alır götürürdüm...”

“Bizi ayırmayı nasıl düşünürsünüz?” diye bağırdı Étienne, yüreğine saplanan acıdan bayılacak gibi olmuş, sevgilisine yaslanmıştı.

“Babacığım!”

“Gabrielle”, dedi hekim, bir yandan masanın üstünden aldığı şişeyi Étienne’e koklatması için kızına uzatarak, “Gabrielle’ciğim, bilgilerime dayanarak söylüyorum, doğa sizi birbiriniz için yaratmış... Ama saygıdeğer dükü, tüm düşüncelerini altüst edecek bir evliliğe hazırlamak istiyordum, gelgelelim şeytan aklına girip bize düşman etmiş onu.” “O Nivron Dükü”, dedi babası Gabrielle’e, “sense zavallı bir hekimin kızıdır.”

“Babam bana hiçbir konuda engel olmayacağına ant içti”, dedi Étienne sakince.

“Bana da ant içti, size bir eş ararken izleyeceğim yola rıza gösterecekti; ama ya sözlerini tutmazsa?”

Étienne yıldırım çarpmışa dönüp oturdu.

“Deniz bu akşam karanlıktı”, dedi bir sürelik sessizlikten sonra.

“Ata binmeyi bilseydiniz beyim”, dedi hekim, “hemen bu akşam Gabrielle’le birlikte kaçın derdim: İkinizi de yakından tanıyorum ve başka birileriyle evlenmenin sizi perişan edeceğini biliyorum. Kaçabilseniz, dük gelince kuşkusuz zindana atar beni, ömrümün geri kalanını orada geçiririm; ama gözüm arkada kalmaz, değil mi ki boşuna değil ölümüm, sizin mutlu olmanız için. Ne yazık ki, sizi ata bindirmek Gabrielle’le sizin yaşamınızı tehlikeye atmak demek. Beylerbeyinin öfkesiyle burada yüzleşmek gerek.”

“Burada”, diye yineledi Étienne.

“Şatodan birinin ihanetine uğradık, babanızın küplere binmesinin nedeni o”, diye sürdürdü Beauvoulair.

“Gidip kendimizi denize atalım”, dedi Étienne sevgilisinin yanında diz çökmüş duran Gabrielle’in kulağına eğilerek.

Genç kız gülümseyerek başını eğdi. Beauvoulair her şeyi anlamıştı.

“Beyim”, diye söze girdi yeniden, “bilginiz de, aklınız da sizi dilbaz kılmış, işin içine aşk da karışınca kimse karşı koyamaz söyleyeceklerinize; aşkınızı anlatın saygıdeğer düke, zaten bu konuda yeterince inandırıcı olan mektubumda anlattıklarımı doğrulayın. İnanıyorum ki her şey bitmedi daha. Ben de en az sizin kadar seviyorum kızımı ve onu korumak istiyorum.”

Étienne başını salladı.

“Deniz bu akşam çok karanlıktı”, dedi.

“Ayaklarımızın altındaki altından bir tabaka gibiydi”, diye yanıtladı Gabrielle kulağı okşayan bir sesle.

Étienne ışık getirmelerini buyurdu ve babasına mektup yazmak üzere masasının başına oturdu. Sandalyesinin bir yanında Gabrielle diz çökmüş, sessiz sessiz, okumadan onun yazısına bakıyordu, her şeyi Étienne’in yüzünden okuyordu zaten. Öteki yandaysa genelde hep neşeli olan yüzü adamakıllı kararmış, tıpkı Étienne’in annesinin öldüğü o oda gibi kararmış yaşlı Beauvoulair duruyordu. İçinden bir ses hekime şöyle diyordu: “Alinyazısı annesininkine benzeyecek!”

Étienne mektubu bitirince ihtiyara uzattı, o da aceleyle çıkıp Bertrand'a götürmeye gitti. Yaşlı yamağın atına eyer vurulmuştu bile, adam da hazırdu: Yola koyuldu ve Hérouville'in dört fersah uzağında dükle karşılaştı.

"Beni kule kapısına götür", dedi Gabrielle sevgilisine, yalnız kaldıklarında.

Birlikte kardinalin kütüphanesinden geçip kuleden aşağı indiler ve anahtarını Étienne'in Gabrielle'e verdiği kapıya ulaştılar. Üzüntünün serseme çevirdiği çocukcağız cananını aydınlattığı meşaleyi kulede bıraktı ve onu evine götürdü. İki sevgili o gösterişsiz evin önünde çiçeklerle kaplı bir avlu oluşturan küçük bahçeye birkaç adım kala durdu. İçlerini kemiren belirsiz kaygıdan da cesaret alıp, karanlığın ve sessizliğin içinde, hani sanki aydınlatıcı bir haz yaratmak üzere duyularla ruhun bir olduğu o ilk öpücüğü verdiler birbirlerine. Étienne aşkın ikili anlamını kavramıştı şimdi, Gabrielle'se şehvete kapılma korkusuyla kaçiverdi, ama neyin şehvetiydi bu? Bu konuda hiçbir şey bilmiyordu.

Nivron Dükü tam merdivenin basamaklarını tırmanırken, Gabrielle'in korkudan, gözleri kör eden bir şimşek gibi keskin bir çığlık attığını duydu. Étienne şatonun odalarını katedip büyük merdivenlerden indi, kumsala ulaşip Gabrielle'in evine koştu, içeride ışık yanıyordu. Gabrielle küçük bahçeye vardığında, sütannenin çıkışı aydınlatan meşalenin ışığında, sandalyede o temiz yürekli kadının yerine bir adamın oturduğunu görmüştü. O adam ayak seslerini duyunca ona doğru ilerlemiş ve kızın ödünü koparmıştı. Baron d'Artagnon'un görüntüsü de Gabrielle'in yüreğini ağzına getirecek türdendi gerçekten.

"Siz Beyimin hekimi Beauvoulair'in kızısınız", dedi emir subayı, Gabrielle'in ilk korkusu yatıştığında.

"Evet, efendim."

"Size söylemem gereken çok önemli şeyler var. Ben Baron d'Artagnon'um, Efendimiz Hérouville Dükü'nün emir subayıyım."

İki sevgilinin içinde bulunduğu durum yüzünden, Gabrielle bu sözlerden ve askerin onları söylerken kullandığı açıkyürekli tondan etkilenmişti.

"Sütanneniz burada, bizi duyabilir, şöyle gelin", dedi baron.

Dışarı çıktı, Gabrielle de onu izledi. Birlikte evin arkasındaki kumsala yürüdüler.

“Sakın endişelenmeyin”, dedi baron.

Bu söz aslında birazcık olsun görmüş geçirmiş birini titretirdi; ama saf ve aşık bir genç kız kendini asla tehlikede görmez.

“Bak yavrucuğum”, dedi baron, sesine tatlılık kazandırmaya çalışarak, “siz ve babanız uçurumun kıyısındasınız, yarın da düşeceksiniz aşağı; bunu bilirken sizi uyarmadan edemedim. Beyim babanızla size çok kızgın, oğlunu baştan çıkardığınızdan kuşkulanıyor, onu sizin kocanız olarak görmektense ölsün daha iyi, diyor; işte kendi oğlu için böyle düşünüyor. Babanıza gelince, Beyimin kararı şu: Dokuz yıl önce, babanızın adı bir suça karışmıştı; anne doğum yaptığında kaçırılan soylu bir bebektir söz konusu olan, babanız üstlenmişti kadını doğurtma işini. Beyim, babanızın suçsuz olduğunu bildiğinden, yüksek mahkemenin babanızın peşine düşmesine engel olmuştu; ama şimdi onu yakalatıp mahkemeye çıkması için adalete teslim edecek. Diri diri kemiklerini kırıp öldürecekler onu; ama efendisine hizmetlerinden ötürü, belki yalnızca asarlar. Bilmiyorum Beyim sizinle ilgili ne karar verdi; ama bildiğim bir şey var ki o da Nivron Bey’ini babasının gazabından, Beauvoulair’ı da kendisini bekleyen feci işkencelerden ancak sizin kurtarabileceğiniz, hem böylece kendinizi de kurtarmış olursunuz.”

“Ne yapmak gerekiyor?” dedi Gabrielle.

“Gidip Bey’in ayaklarına kapanın, oğlunun size olan sevgisinin karşılıksız olduğunu, onu sevmediğinizi anlatın. Bunu kanıtlamak için de Bey’in sizin adınıza seçeceği bir adamla evleneceğinizi söyleyin. Cömerttir Beyimiz, uygun biriyle başgöz edecek tir sizi.”

“Her şeyi yaparım da aşkımı yadsımam.”

“Peki ama, ya babanızı, kendinizi ve Nivron Bey’ini kurtarmak varsa işin ucunda?”

“Étienne”, dedi kız, “ölür kahrından, ben de!”

“Nivron Beyi sizi kaybettiğine üzülecek, ama soyunun onuru için yaşayacaktır; siz de düşes olmak yerine bir baron karısı olmaya katlanacaksınız artık, böylece babanız yaşayacak”, yanıtını verdi adam gerçekçi konuşmaya çabalayarak.

O sırada, Étienne eve varmış, Gabrielle'i göremeyince tiz bir çığlık koparmıştı.

"İşte geldi", diye haykırdı genç kız, "bırakın da beni, gidip onu yatıştırayım."

"Yarın sabah yanıtınızı öğrenmeye geleceğim", dedi baron.

"Babama danışacağım", diye yanıtladı kız.

"Onu bir daha göremeyeceksiniz, kendisini tutuklayıp zincire vurmam ve muhafız eşliğinde Rouen'a yollamam buyruldu", dedi baron, yaşadığı dehşete kapılmış Gabrielle'in yanından ayrılırken.

Genç kız eve doğru koşturdu ve Étienne'i buldu; oğlanın, o sırada sütanneye "Nerede o?" diye sorup da yanıt alamadığından aklı başından gitmişti.

"Buradayım", diye haykırdı genç kız, sesi buz gibiydi, beti benzi atmıştı, ağır ağır yürüyordu şimdi.

"Nereden geliyorsun?" dedi Étienne, "bağırdığınızı duydum."

"Evet ya, şeye çarptım da..."

"Hayır, sevgilim", diye yanıtladı Étienne sözünü keserek, "bir erkeğin ayak seslerini duydum."

"Étienne, yaptıklarımız Tanrı'nın gücüne gitmiş olmalı, diz çöküp dua edelim. Sonra sana her şeyi anlatırım."

Étienne'le Gabrielle dua iskemlesinin başına diz çöktüler, sütanne de tespihini çeke çeke dua mırıldanmaya başladı.

"Tanrım", dedi genç kız kendisini yeryüzünden koparan bir hezeyan içinde, "kutsal buyruklarına karşı gelmediyse, Kilise'ye ve Kral'a karşı bir günah işlemediyse eğer, ne olur ayırma bizi ne dünyada ne de ahirette, bak gönlümüz bir olmuş, yüreğimizdeki aşk denizdeki inciye armağan ettiğin ışıltıyla nasıl parlıyor gör!"

"Anneciğim", diye ekledi Étienne, "cennettesin şimdi sen, yakar Meryem'e de Gabrielle'le mutlu olamayacaksak, en azından birlikte, acı çekmeden ölelim. Çağır yeter, hemen geliriz yanına!"

Akşam dualarını etmelerinin ardından, Gabrielle Baron d'Artagnon'la aralarında geçen konuşmayı anlattı.

"Gabrielle", dedi oğlan umutsuz aşkından cesaret alarak, "babama karşı duracağım görürsün bak."

Bu kez dudaklarından değil de alnından öptü kızı; sonra da şatoya döndü, canına bunca işleyen tüyler ürpertici adamla yüzleşme-

yi kafasına koymuştu. O oradan ayrılır ayrılmaz, Gabrielle'in evinin etrafını askerlerin saracağını biliyordu.

Ertesi gün, Étienne Gabrielle'i görmeye gittiğinde, onun tutsak edildiğini fark edince içi kan ağladı; ama Gabrielle sütannesini gönderip ona ihanet edeceğine ölmeyi yeğleyeceğini; üstelik nöbetçilerin dikkatini dağıtmanın yolunu bulduğunu ve kimse kendisini orada aramayacağından gidip kardinalin kütüphanesine sığınacağını; ne var ki tasarısını ne zaman gerçekleştirebileceğini bilmediğini haber verdi. Étienne de bunun üstüne odasına kapandı, o feci bekleyiş içinde tükeniyordu yüreğinin gücü.

Saat üçte, dükün atları arabaları ve maiyeti şatoya girdi, konuklarıyla yemek yiyecekti orada. Gerçekten de, gün batarken, kızının koluna girmiş Grandlieu Kontesi, Noirmoutier Dükü ve Markizi büyük merdivenleri derin bir sessizlikle çıkıyorlardı, çünkü efendilerinin ciddi yüz ifadesi tüm hizmetkarların içine korku salmıştı. Baron d'Artagnon Gabrielle'in kaçtığını öğrendiyse de, onun hâlâ ellerinde olduğunu söylemişti düke; ama özel planı tehlikeye düşecek diye ödü patlıyordu, olur a bu kaçışın umutlarını suya düşürmesinden, dükün onun asıl niyetini anlamasından korkuyordu. Bu iki ürkütücü adamın yüzlerinden, sergilemeye çalıştıkları kibarlığın pek de gizleyemediği bir gaddarlık okunuyordu. Dük oğluna salona gelmesini buyurmuştu. Topluluk içeri girdiğinde, Baron d'Artagnon Étienne'in üzgün yüzünden, onun Gabrielle'in kaçtığını bilmediğini anladı.

"İşte benim oğlum", dedi yaşlı dük Étienne'i elinden tutup hanımlarla tanıştıtırırken.

Étienne tek söz etmeden selamladı onları. Grandlieu Kontesi'yle kızının bakışması ihtiyarın gözünden kaçmadı.

"Kızınızın bahtının kara olduğunu mu düşünöyorsunuz?" dedi alçak sesle.

"Tam tersini düşünüyorum, sevgili dük", diye yanıt verdi anne gülümseyerek.

Kız kardeşine eşlik eden Noirmoutier Markizi anlamlı anlamlı gülmeye başladı. Bu gülüş uzun boylu küçük hanımın görüntüsü karşısında zaten dehşete düşmüş olan Étienne'in yüreğini dağladı.

“E dük bey”, dedi babası alçak sesle ve sevimli bir havayla, “size bir ay parçası bulmuş muyum bulmamış mıyım? Ne diyorsun bu dal gibi kıza, ha benim melek yüzlüm?”

Yaşlı dük oğlunun ona boyun eğeceğinden hiç kuşku duymuyordu, Étienne’i tam anasının oğlu olarak, annesi gibi parmağında oynatabileceği biri olarak görüyordu.

“Bir çocuğu olsun da sonra gerekiyorsa zıbarsın!” diye geçiriyordu içinden ihtiyar, “bana vız gelir tırıs gider.”

“Babacığım”, dedi çocuk tatlı bir sesle, “sizi anlamıyorum.”

“Odanıza gidelim, size söyleyecek iki çift lafım var”, dedi dük yatak odasına geçerken.

Étienne de babasının ardından gitti. Baron d’Artagnon’un da paylaştığı bir merakla, heyecanlı heyecanlı o büyük salonda gezinmeye başlayan üç hanım, en sonunda dükün aralık bıraktığı yatak odası kapısının önünde toplandı.

“A benim kınalı kuzum”, dedi ihtiyar öncelikle sesinin tonunu yumuşatarak, “ben sana karın olarak bu uzun boylu ve güzel hanımı seçtim; Grandlieu ailesinin küçük oğlunun soyundan gelenlere ait araziler bir gün ona kalacak, Bretanya Düklüğü’nden iyi ve soylu bir aile bu. Bu yüzden, biraz hoşsohbet ol, kitaplardan öğrendiklerinle iltifatlar düzmeyi unutma onlara, nazık davran.”

“Babacığım, bir beyefendinin öncelikli görevi sözünü tutmak değil midir?”

“Evet!”

“E o zaman, buracıkta sizinle evlendiğinden ötürü göçüp giden annemin ölümünden ötürü sizi bağışladığımda, isteklerime asla gem vurmayaçağınıza söz vermediniz mi? *Sen bu ailenin Tanrısıymışsın gibi sözünden çıkmayacağım ben de*, demiştiniz. Sizden haksız yere bir şey istemiyorum, tek arzum yaşamımla ilgili, yalnızca beni ilgilendiren bir konuda özgürce karar verebilmek: demek istediğim evlenirken.”

“Ben de”, dedi kan beynine sıçrayan ihtiyar, “soylu ırkımızın sürmesine karşı çıkmazsın sanmıştım.”

“Bana hiç fırsat tanı mıyorsunuz”, dedi Étienne. “Anlamıyorum aşkın ne ilgisi var ırkla; ama şunu biliyorum ki ben yaşlı dostunuz Beauvoulair’in kızını, eski sevgiliniz *Romalı Güzel*’in torununu seviyorum.”

“Ama o öldü”, diye yanıtladı yaşlı dev, kızı ortadan kaldırmak istediğini belli eden hem kaygı verici, hem de alaycı bir havayla.

Derin bir sessizlik oldu.

İhtiyarın gözü üç hanımla Baron d’Artagnon’a ilişti. Tam da bu ölümcül anda, işitme duyusu çok hassas olan Étienne, sevgilisine kütüphanede olduğunu haber vermeye çalışan zavallı Gabrielle’in sesini duydu, şu sözleri şakıyordu kız:

*Yoktur kakımda
Ondaki eda,
Zambaktan bile beyazdır.*

Babasının ağzından çıkan o son korkutucu tümceyle ölümün gayya kuyusuna dalan Étienne bu şiirle kanatlanıp yeniden yaşama döndü. Hemencecik silinip giden o dehşet duygusu kalbini kırmış olsa da, gücünü topladı, başını kaldırdı, yaşamında ilk kez olarak babasının yüzüne baktı, kısasa kısas dedi ve nefret dolu bir sesle: “Bir beyefendi yalan söylememeli!” diye bağırdı. Bir sıçrayışta salon kapısının karşısındaki kapıya koştu ve seslendi: “Gabrielle!”

Ansızın, o narin yaratık tıpkı yaprakların arasından görünen bir zambak gibi çıkageldi karanlığın içinden ve Étienne’in aşkını öğrenen o alaycı hanımların karşısında tir tir titremeye başladı. O anda fırtına bulutlarını andıran yaşlı dükün dile sığmaz öfkesinden gözü dönmüştü, o üç saraylı hanımın süslü püslü giysilerinin önünde daha da göze batıyordu hali. Soyunun devamıyla dengi dengi olmayan bir evlilik arasında başka bir adam olsa bocalardı; ama bu yabanıl yaşlı adamın içinde şimdiye dek onun için tüm zorlukları çözen bir kıyıcılık vardı; yaşamda karşısına çıkan kördüğömlere tek çare oymuşçasına boyuna kılıcına sarılırdı. Düşüncelerinin iyicene allak bullak olduğu şu durumda, gerçek doğası baskın gelecekti kuşkusuz. Tiksindiği bir varlık, bin kez lanetlediği oğlu onun yalanlarını iki kez yüzüne vurunca, hele hele o çocuk kendisinin hep küçümsediği dünyadaki en aşağılık şey olarak gördüğü zayıflığıyla dükün o güne dek sarsılmayan iradesine karşı durunca yüreği adamakıllı nefretle dolduğundan, babalıktan da çıktı, insanlıktan da; içindeki kaplan gizlendiği inden fırlamıştı. Oç duygusunun birden

gençleştirdiği ihtiyar, yeryüzüne ayak basmaya razı olmuş güzeller güzeli melek çiftine öyle kinci bir bakış fırlattı ki sanki cinayeti haber veriyordu gözleri.

“Öyleyse, geberin ikiniz de! Önce sen eciş bücüş kavruk çocuk, utanç kaynağı oldun zaten hep. Ve sen”, dedi Gabrielle’e, “soyumu sopumu zehirleyen yılan dilli sefil yelloz!”

Bu dehşet verici sözcükler iki çocuğun canlarını ağızlarına getirdi. Étienne, babasının kılıç tutan ve Gabrielle’in üstüne kalkan geniş elini gördüğü anda, dayanamayıp ruhunu teslim ediverdi, Gabrielle de yaşama gözlerini kaparken onu tutmaya çalışıyordu.

İhtiyar kudurmuşçasına kapadı kapıyı ve Matmazel de Grand-lieu’ye: “Sizinle ben evleneceğim!” dedi.

“Siz de az çapkın değilsiniz hani, gücünüz kuvvetiniz hâlâ çokluk çocuğa karışacak kadar yerinde”, diye fısıldadı kontes Fransa’nın yedi kralına hizmet etmiş ihtiyarın kulağına.

Paris, 1831-1836.

Fatma Akerson

Nisan

Düğmeler ve Başka Şeyler

Gülten Akin

Yürü Dur Boya

Kestim Kara Saçlanımı

Filiz Ali

Müziyen Portreleri

Özdemir Asaf

Yalnızlık Paylaşılmaz

Giorgio Bassani

Altın Gözlük

Kapının Ardında

Niyazi Berkes

Teokrası ve Laiklik

Atatürk ve Devrimler

Türk Düşününde Batı Sorunu

Melike Eğilmez Boylan

Güldürme Beni! - Mizah Üstüne Ciddi Söyleşiler

Catherine Chanter

Kuyu

Inger Christensen

Azorno

David Cronenberg

Tüketilmiş

Rachel Cusk

Çerçeve

Burak Aziz Sürük-Cengiz Çakıt

Adım Adım 62 Salata

Serhat Çelikel

Pencere

Karlar Altında Körler Ülkesi

İnan Çetin

Bin Yapraklı Lotus

Christopher Dell

Okült, Cadılık ve Büyü Resimli Tarih

Selçuk Demirel

Portakal Mavis Bir Dünya

John Berger - Selçuk Demirel

Duman

Mahmud Derviş

Bu Şiirin Bitmesini İstemiyorum

Zeynep Direk

Cinsiyeti Yazmak

Orhan Duru

Mavi Gezi Pirî Reis'in İzinde

Georges Dumézil

Mit ve Destan I:

Hint-Avrupa Halklarının Destanlarında Üç İşlev İdeolojisi

Mit ve Destan II: Hint-Avrupa Destanlarının Tipleri

Bir Kahrman, Bir Büyücü, Bir Kral

İlhan Durusel

Yavaş Ateş

Havva İşkan-Erkan Dündar (haz.)

Uygurluk ve Delilik: Akıl Hastalığının Kültürel Tarihi

Ferit Edgü

Sözlü / Yazılı

Melih Ergen

Varuna'nın Bin Gözü

Fotoğrafın Arka Yüzü

Hüseyin Ferhad

Şark Belleği

Roger Martin du Gard

Thibault'lar-I

Andrew Gibson

James Joyce

Fahri Güllüoğlu

Döküntü - Bir Şiirin Can'ı İçin Kantat

Hermann Hesse

İnaç da Sevgi de Aklın Yolunu İzlemey

Kleist-Chamisso-Hoffmann

Üç Romantik Hikâye

Mina Holland

Yemek Atlası - Otuz Sekiz Mutfakta Dünya Turu

Jonathan Holt

Yüz Karası

Kayıp Gemiş

Christopher Isherwood

Prater'in Menekşesi

Roy Jacobsen

Harika Çocuk

Görülmeyenler

Yücel Kayiran

Şiirimin Çeyrek Yüzyıl - Günümüz Türk Şiiri Üzerine Makaleler

Yaşar Kemal

Kalemler

Beyaz Pantolon

Gülâyse Koçak

Topaç

Gürsel Korat

Güvercine Ağıt

Unutkan Ayna

Uğur Kökten

Yüzler, Gizler, İzler

Erlend Loe

Doppler

Publius Ovidius Naso

Fasti (I-VI) Roma Takvimi ve Festivaller

Alberto Manguel

Tanpınar'ın İzinde Beş Şehir - Ankara, İstanbul, Erzurum,

Konya, Bursa

Andrew Marr

Devletin Başı

Javier Marías

Karasevdallar

Beyaz Kalp

Yann Savaşta Beni Düşün

Colum McCann

Dönsün Koca Dünya

TransAtlantik

Ian McEwan

Çocuk Yasası

Behçet Necatigil

Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü -

223 Çağdaş Yazarımızın 751 Eseri

Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü -

901 Türk Edebiyatımızın Hayatı ve Eseri

Behçet Necatigil-Burhan Uygur

İki Başına Yürümek-Burhan Uygur'un Resimleriyle

Maggie O'Farrell

Sevgilimin Sevgilisi

Ferhat Özkan

Yoksunlar

Orhan Pamuk

Kara Kitap 25 Yaşında

Kırmızı Saçlı Kadın

Hahraların Masumiyeti

Saf ve Düşünceli Romanca

Gizli Yüz

Babamın Bavulu

Adam Philips

Freud Olmak: Bir Psikanalistin Gelişimi

George Prochnik

İmkânsız Sürgün - Stefan Zweig Dünyanın Sonunda

Mehmet Rifat

Marcel Proust ya da Bir Roman Yaratmak

Barthes, Proust, Baudelaire ve Ötekiler

Oktay Rifat

Bu Dünya Herkese Güzel - (Dışarda Kalan Şiirler)

Oliver Sacks

Halüsinasyonlar

Hareket Halinde Bir Hayat

Simeon Sakskoburggotski

Benzersiz Bir Hayat, Bulgar Kralı II. Simeon

Leonardo Sciascia

Aldo Moro Vakası

Andrew Scull

Uygarcılık ve Delilik: Akıl Hastalığının Kültürel Tarihi

Philippe Sollers

Medyum

Necmi Sönmez

Tez-Antitez-Sentez / Selim Turan'ın Sanat Serüveni

David Stuttard

Sappho'dan Sokrates'e 50 Hayat Hikâyesiyle

Antik Yunan Tarihi

Pia Tafdrup

Bulunduğun Yerde - Seçme Şiirler

Haldun Taner

Ölürse Ten Ölür Canlar Ölesi Değil

Fazilet Eczanesi

Yaşamın Demokrasi

Tuş

Ayışığında Şamata

Vatan Kurtaran Şaban

Deveküşuna Mektuplar -1: Önce İnsan

...Ve Değirmen Dönerdi-Lütfen Dokunmayın

Mehmet Taner

Vezinler - Toplu Şiirler II (2002-2006)

Tuğrul Tanyol

Toplu Şiirler (1971-2015)

Goli Taraghi

Kış Uykusu

Tzvetan Todorov

Yazın Kuramı - Rus Biçimcilerinin Metinleri

Alain Touraine

Krizden Sonra

Leonid Borisoviç Tsipkin

Neroç Köprüsü

Güven Turan

Ardıl

Orçun Türkay

Dans Ediyor Bir Hane

Ülkü Ulurmak

Edip'in Lastik Topu - Dostlarının ve Ailesinin Anlatımıyla

Edip Cansever

Tomris Uyar

Dünyanın En Güzel Arabistanı

İsmail Uyaroglu

Karışık Kitap

Gönül Uzelli

Slav Mitolojisi

Adella Waldman

Nathaniel P.'nin Aşk Maceraları

Nathaniel West

Gönül Abla ve Temizinden Bir Milyon

Engin Yenil

101 Yapı ve Yer Türkiye

21. YÜZYIL KİTAPLARI

Elizabeth Farrelly

Mutluluğun Sakıncaları

Bruce Hood

Evcilleşmiş Beyin

Jenny Nordberg

Kabil'in Gizli Kızları - Erkek Kılığındaki

Afgan Kızlarının Bilinmeyen Hikâyesi

Gil Eyal-Brendan Hart-Emine Öncüler-

Neta Oren-Natasha Rossi

Ötizm Salgını - Ötizm Salgınının Toplumsal Kökenleri

Andrew Solomon

Armut Dibiine Düşmeyince - Anne Babalar,

Çocuklar ve Kimlik Arayışı

İlhan Berk

Toplu Şiirler

Mîna Urgan

İngiliz Edebiyatı Tarihi

Füruzan

Toplu Öyküler

Toplu Öyküler - Toplu Romanlar

Sabahattin Ali

Bütün Romanları

Öyküler, Şiirler ve Oyun

Bütün Eserleri

Nâzım Hikmet

Toplu Şiirler

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Bütün Şiirleri 1

Bütün Şiirleri 2

Bütün Şiirleri 3

Sait Faik Abasıyanık

Bütün Eserleri

Marcel Proust

Kayıp Zamanın İzinde (iki cilt)

Ömer Seyfettin

Bütün Hikâyeleri

Behçet Necatigil

Bütün Eserleri

Seyit Ali Kahraman (haz.)

Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi

Nermi Uygur

Bütün Eserleri - I

Tomris Uyar

Bütün Öyküleri

Bütün Yazıları

Binbir Gece Masalları (iki cilt)

Nutuk - Gazi Mustafa Kemal Tarafından (1927)

